

Цементарница Усје АД - Скопје

Годишен извештај
Поединечни финансиски извештаи и
Поединечна годишна сметка

За годината која завршува на 31 декември 2020 година

Цементарница Усје АД - Скопје

Годишен извештај

За годината која завршува на 31 декември 2020 година

ЦЕМЕНТАРНИЦА УСЈЕ АД СКОПЈЕ

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА 2020 ГОДИНА

Скопје, февруари 2021

СОДРЖИНА

.....	1
1. ОПШТО.....	3
2. ПРОДАЖБА.....	3
3. ТЕКОВНИ ОПЕРАЦИИ	3
4. БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА.....	4
5. КОРПОРАТИВНА ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ.....	4
6. ЖИВОТНА СРЕДИНА	6
7. ОСТАНАТИ ОБЕЛОДЕНУВАЊА	8
8. КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ.....	9

1. ОПШТО

Цементарница Усје АД Скопје (“Друштвото” или „Усје“) е основана во Република Северна Македонија со седиште на ул. Борис Трајковски 94, Скопје.

Главна дејност на Друштвото е производство и трговија со цемент, пакуван цемент, готов бетон, клинкер и други слични производи.

2. ПРОДАЖБА

ЦЕМЕНТ

Пандемијата на Корона вирусот придонесе 2020 година да биде необична и непредвидлива за економијата. Првите неколку месеци од појавата на вирусот ги замрзнаа сите активности и сценаријата беа песимистички. Подоцна, во периодот Јуни-Јули градежништвото полека се реактивираше и со текот на времето се обидуваше да го надомести изгубеното со што побарувачката за цемент значително се зголеми. На крајот годината ја завршивме успешно, дури и подобро од претходната, со зголемена продажба на цемент на домашниот пазар за 3,2% на продадените количини споредено со 2019. Извозот во Косово беше на исто ниво како и во 2019, но ја зголемивме продажбата на Бугарскиот пазар, па како краен ефект вкупната продажба на цемент беше поголема за 3,2% споредено со продадената количина во 2019. Нашиот пазарен удел е 74,9% и е незначително намален во однос на 2019 кога истиот беше 76,5%. Ова намалување во главно се должи на зголемениот увоз од Бугарија.

Како и да е, конкурентните цени на горивото и електричната енергија заедно со зголемената продажба, резултираа со 18% зголемување на ЕБИТДА споредено со 2019 година.

ВЕРТИКАЛНА ПОВРЗАНОСТ

Во услови на криза со пандемијата на Ковид-19, секторот за готов бетон и агрегати и оваа година успеа да изгенерира солидна ЕБИТДА, што е многу значајно затоа што е изгенерирана во услови на екстремно голема конкуренција.

Продажбата на готов бетон беше приближно колку претходната година или околу 3,1% помалку споредено со минатогодишните количини, а во однос на буџетираните количини продажбата беше намалена за 14,6%.

Продажбата на агрегати за трети лица беше значително намалена и во однос на претходната година и во однос на буџетираните количини, со околу 54%.

3. ТЕКОВНИ ОПЕРАЦИИ

Работата на печките во 2020 година ја следеа побарувачката на домашниот и пазарот за извоз, со акцент ставен на оптимизирање на залихите, средствата и работниот капитал. Во 2020 година, УСЈЕ успеа да замени околу 1,6% од конвенционалното цврсто гориво со алтернативно гориво (RDF и лушпа од ориз) што придонесе за подобрување на трошоците на миксот на горивото. Специфична потрошена топлинска енергија од горивата (SFHC) е намалена во однос на претходната година. Трошоците за електрична енергија се намалија за 18,4% по тон цемент во однос на буџетираните, што беше резултат на континуираната оптимизација на параметрите на процесот и подобра цена на маркетот. Сето ова придонесе за намалување на емисијата на CO₂ / тон цемент. Соодносот на клинкер во цемент остана на стабилно ниво со тренд на намалување.

4. БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА

Нашиот фокус во 2020 година беше да обезбедиме безбедни услови за работа и да ги заштитиме нашите луѓе од пандемијата на вирусот Ковид 19. Работната средина многу се менува и со соодветни и навремени мерки ја завршивме 2020 година со 55 вработени погодени од вирусот и само еден случај на хоспитализација. Сите вработени кои беа инфицирани со Ковид 19 по процесот на опоравување се чувствуваат добро и се назад на работа. Менаџментот на компанијата е посветен на постојан развој на системот за Безбедност и здравје при работа и се стреми кон подобри резултати и перформансите истиот. Поради мерките на ограничување поврзани со Ковид 19, нашите вработени добија 5,2 часа / вработен на обука за Безбедност и здравје при работа, додека изведувачите 1,9 часа / вработен за обука за Безбедност и здравје при работа, што е пониско од целта.

Надворешните ревизии и државниот инспекторат ја потврдија усогласеноста на компанијата со регулативата и стандардите за Безбедност и здравје при работа.

Оваа година завршивме со 2 незначителни повреди при работа, еден од контрактор и еден наш вработен.

Во 2020 година успешно го завршивме процесот на транзиција од OHSAS 18001 во релевантниот ISO 45001 стандард за безбедност и здравје при работа.

5. ЧОВЕЧКИ РЕСУРСКИ И КОРПОРАТИВНА ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ

Заштита на нашите луѓе во услови на пандемија на вирусот КОВИД-19

Од појавата на пандемијата предизвикана од корона вирусот, Компанијата разви оперативна стратегија за време на криза која ја вклучува продажбата, работењето и сценаријата за буџет. Организацијата на вработените и нивната заштита беше во фокусот на менаџментот на проактивен начин, обезбедувајќи здравствена заштита за нашите вработени, упатства, специјални подобрени услови за работа, работа од далечина и виртуелни состаноци.

Човекови права и благосостојба на вработените

- Усје ја воведо EthicsPoint, платформа развиена од Групацијата ТИТАН за пријавување загрижености поврзани со работата на доверлив начин преку телефон или онлајн.
- Во 2020 година Усје воведо Програма за поддршка на вработените која овозможува доверливи консултантски услуги за сите вработени и членовите на нивните семејства со цел да овозможи стручни совети за правни, финасиски, лични, семејни или прашања поврзани со работата и да помогне во подобрување на здравјето, менталната и емоционалната благосостојба и функционирање.
- Следејќи ја деталната анализа на резултатите од спроведената Анкета за ангажираност на вработените, изготвен е Акциски план кој ги опфаќа заклучоците и резултатите добиени од Анкетата. Планот ќе биде спроведен во текот на 2021 година.
- Ден за Комуникација со вработените беше организиран во февруари 2020 година на кој Главниот извршен директор ги презентираше резултатите од Анкетата за ангажираност на вработените како и Акцискиот план кој ќе следи.

Комуникација

Нов групациски интранет “Connections”

Нова интерна групациска платформа “Connections” беше воведена во февруари 2020 година која има за цел да ги информира, комуницира и поддржи сите наши вработени во нивната секојдневна работа. Поконкретно, “Connections” нè информира преку редовно ажурирање на значајни прашања поврзани со Групацијата или УСЈЕ.

Нова компаниска веб страна

Во 2020 година ја креираме и воведовме новата компаниска веб страна која може да ја посетите на www.usje.mk.

На компаниската веб страна посетителите може да дознаат повеќе за нашите активности и заложби, одржливиот развој, безбедноста и здравјето на работното место, нашата посветеност на заштита на животната средина како и за проектите кои се изградени во нашата земја со наши производи.

Корпоративна општествена одговорност и соработка со заинтересираните страни

УСЈЕ ја има усвоено Политиката и визијата за општествена одговорност на Групацјата ТИТАН и имаме за цел да ги следиме нашите бизнис цели во секое време како и да креираме вредност на етички и општествено одговорен начин, да бидеме целосно усогласени со Целите за одржлив развој и да соработуваме со партнери ширум светот за да ја заштитиме животната средина, да развиеме подобри производи како и да ги подигнеме стандардите во индустријата.

Годишен извештај за одржливост

Годишниот извештај за одржливост содржи информации за нашите финансиски и нефинансиски резултати и нашата трајна посветеност на одржливоста. Овогодинашниот извештај беше ревидиран од независна компанија и оценет на Напредно ниво на комуникација за напредокот согласно критериумите на Глобалниот договор. Извештајот беше споделен со повеќе од 100 засегнати страни. Остануваме посветени на поддршката на Агендата 2030 за одржлив развој, вклучувајќи глобални и локални партнерства за остварување на Целите за одржлив развој.

Процес на проценка на материјалноста 2020-2025

Нашата стратегија за одржливост се заснова на длабоко разбирање на материјалните прашања кои влијаат на нашиот бизнис и луѓето кои се потпираат на нашата работа. Во 2020 година спроведовме проценка на материјалноста за период од 2020-2025 година, приоритизирајќи ги компаниските материјални прашања и процесот на комбинирање на анкетите за истражување на мислењето со теоретско истражување, работилници и директни консултации со наворешните засегнати страни.

Отворени компаниски денови

Во согласност со нашата стратешка определба да бидеме транспарентен и отворен партнер на сите групи на заинтересирани страни, УСЈЕ оваа година организираше три Отворени денови, беше домаќин на различни групи на заинтересирани страни меѓу кои невладини организации, владини и локални претставници, претставници на академската заедница и студенти, претставници на медиумите и граѓани од локалната заедница.

Други програми во соработка со заедницата

- **Грижа за здравјето и благосостојбата во заедницата**

За да го поддржиме јавното здравје и да го спречиме ширењето на вирусот, обезбедивме медицинска опрема од која имаше потреба Министерството за здравство и неколку универзитетски клиники. Исто така, понудивме основни средства и на најранливите категории на членови на заедниците кои беа најпогодени од оваа криза. Дополнително превземавме иницијативи да им помогнеме на нашите локални партнери и соработници да го одржат својот бизнис.

- **Јакнење на младите и соработка меѓу бизнисот и универзитетите**

УСЈЕ обезбеди експертиза и ресурси за развој на студентите на Технолошкиот факултет, Архитектонскиот факултет и Машинскиот факултет. Посебен акцент беше даден на RIS Alice проектот при што УСЈЕ ја сподели својата експертиза за квалитет на цемент со интернационални студенти. Во 2020 година вработивме 5 од вкупно девет практиканти во различни сектори. Со цел да ја поддржиме вработливоста на младите таленти преку подобрување на квалитетот на образованието, УСЈЕ секоја година доделува стипендии за постдипломски студии на најдобрите апликанти.

- **Проект Партнерство со училиштата**

Следејќи ја нашата долгогодишна традиција повеќе од 10 години по ред, УСЈЕ продолжува со проектот за реновирање на градинките и основните училишта во Општина Кисела Вода, со цел да ги подобри условите за престој на најмладите како и да се подобри енергетската ефикасност на градинката.

6. ЖИВОТНА СРЕДИНА

УСЈЕ, како дел од ТИТАН Групацијата, е посветена на одржлив развој и континуирано минимизирање на влијанијата врз околината. Во март 2020 година, по проверка на целокупната документација за исполнетост на условите, Министерството за животна средина и просторно планирање направи трансформација на постоечката А-Интегрираната Дозвола за усогасување со оперативен план во А-Интегрирана Еколошка Дозвола. Активностите поврзани со заштитата на животната средина се вклучени во сите наши активности. Во овој контекст, некои од проектите реализирани во текот на 2020 година се наведени подолу:

Зелен појас

Во рамките на проектот Зелен појас, во 2020 година вкупно беа засадени 50.016 садници. На финалните етапи на површинскиот коп за лапорец беа засадени 27.719 дрвја, на површинскиот коп за варовник во Говрлево 888 садници, 8.000 дрва на површинскиот коп Варвара, 8500 дрвца беа засадени на површинскиот коп во Љубош, и 4909 садници (дрвја и грмушки) беа насадени на зелените површини во кругот на фабриката. Со зголемувањето на зелените површини, придонесуваме за намалување на фугитивната прашина и визуелните влијанија кон соседните резиденцијални објекти.

Минимизирање на бучавата

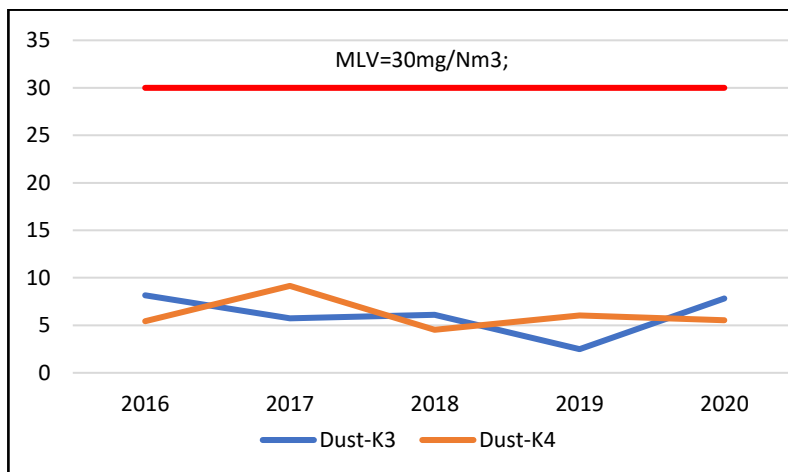
Измерената бучава на местата за мониторинг на периметарот на фабриката и површинските копови во сопственост на Цементарница Усје не ги надминуваат дозволените лимити согласно со постоечката законска регулатива. И покрај тоа, во 2019 година Цементарница Усје во соработка со Факултетот за природни и технички науки во Штип изготви втора Follow-up Студија со акциски план за минимизирање на бучавата во близина на фабриката и површинскиот коп за лапорец. Во согласност со планот во тек на 2020 година реализирани се дел од активностите за дополнително намалување на бучавата, а планирано е инвестициите за минимизирање на бучавата да продолжат и во 2021 година.

Емисии на воздух

Следењето на емисиите во воздухот е предуслов за контрола и ублажување на можните влијанија од производството на цемент врз животната средина. УСЈЕ користи независен 24-часовен систем за постојано следење на емисиите, кој овозможува внимателно следење на емисиите во реално време и навремено преземање на соодветни корективни мерки. УСЈЕ како општествено одговорна компанија редовно ги објавува месечните извештаи од мерењата на емисии во воздухот на својата интернет страница. Почнувајќи од 2020 година, покрај месечните извештаи на нашата интернет страница, емисиите од главните емисиони точки во Усје се објавуваат неделно и истите се испраќаат на медиумите.

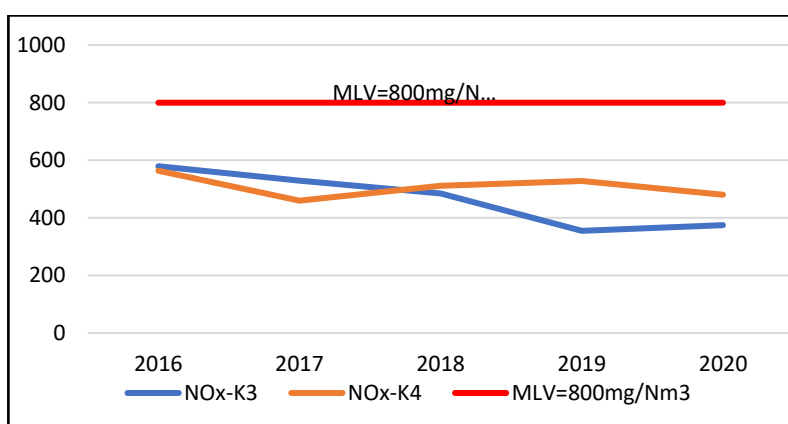
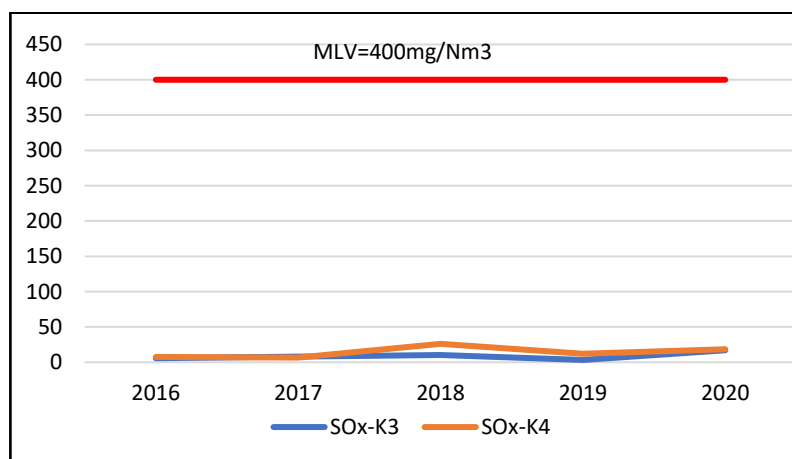
Годишниот просек на емисиите на воздух од главните извори на емисии, се прикажани на следните графикони:

*ГВЕ=50 mg/Nm³ – Гранична вредност за емисија според Национално законодавство за емисији

**ГВЕ=30 mg/Nm³ – Гранична вредност за емисија прифатена од УСЈЕ во А-ИСКЗ

Намалување на фугитивни емисии на прашина

Следејќи го Акциониот план за минимизирање на фугитивната прашина, во 2020 година во фабриката на УСЈЕ и рудниците беа завршени следните активности, кои опфаќаат индивидуални или комбинирани мерки:

- Подобрување на отпрашувањето на утоварните места за ринфуз цемент
- Поставување на нови утоварни ракавици за подобро отпрашување за ринфуз цемент.
- Подобрување на системите за отпрашување во мелници за цемент
- Редовна контрола и промена на помошни филтри за отпрашување,
- Обновување на пристапните патишта во фабриката - континуирана активност,
- Создавање на зелен појас околу фабриката и површинските копови – континуирана активност.

Во согласност со А-интегрирана еколошка дозвола, независна овластена лабораторија изврши мерења на PM10 на периметарот на фабриката. Повторно беше потврдено дека нема директна корелација помеѓу работењето на фабриката на УСЈЕ и измерените вредности на PM10 во амбиентниот воздух. Овие вредности главно зависат од временските услови.

Употреба на алтернативни горива

Во 2018 УСЈЕ воведо нова, современа технологија која овозможува замена на одреден процент од фосилни горива кои се користат за загревање на печките со алтернативни горива. Во февруари 2020 со измени на Законот за управување со отпад, се забрани увозот на RDF/SRF и во 2020 ги користевме претходно набавените количини на RDF/SRF и луспи од ориз набавени на домашниот пазар. Воедно, започнавме и со собирање на текстилен отпад од домашните компании кој планираме да го воведеме како алтернативно гориво по инсталацијата на потребната опрема. Воведувањето на алтернативни горива е во согласност со А-интегрираната еколошка дозвола. Во овој процес ги користиме најдобрите светски искуства, и докажани ефикасни технологии и опрема.

7. ОСТАНАТИ ОБЕЛОДЕНУВАЊА

Раководството на УСЈЕ е цврсто посветено да продолжи со интеграцијата на правилата и практиките во работењето на Друштвото, кои промовираат транспарентност, одговорност, доверливост, одржлив развој и корпоративна општествена одговорност во секој аспект и област на активност на Друштвото и целата нејзина мрежа на односи со акционерите, вработените, добавувачите, изведувачите и општеството. Согласно сето погоре наведено, УСЈЕ како дополнување ги обелоденува следниве информации:

1. Усје има два извршни членови на Одборот на директори, и тоа Главен Извршен Директор и Извршен Директор, и пет неизвршни членови од кои двајца се независни.
2. Главниот Извршен Директор и Извршниот Директор не добиваат никакви примања врз основа на нивното членство во Одборот на директори. Вкупните примања (плата, надоместоци на плата, бонуси, осигурувања и други примања) на извршните членови на Одборот на директори и на останатите членови на клучниот персонал на Друштвото во 2020 година изнесуваат 98.201 илјади денари. Никој од петте неизвршни членови немаат примања врз основа на нивното членство во Одборот на директори.
3. *Дивидендна политика*

Врз основа на дивидендната политиката на компанијата, дивидендата се дистрибуира секоја година, врз основа на предлогот на Одборот на директори и по одобрувањето на Годишното собрание на акционери.

Распределба на дивиденда на акционерите на Компанијата се признава како обврска во финансиските извештаи на Компанијата во периодот во кој дивидендата е одобрена од акционерите на Компанијата.

На 8 мај 2020 година, Годишното собрание на акционери донесе Одлука за распределба на дивидендата за 2019 година согласно законските одредби предвидени во Законот за трговски друштва. Објавената дивиденда изнесува 1.330.530 илјади денари, која се состои од 1.274.071 илјади денари добивка од 2019 и 131.978 илјади денари неискористена реинвестирана добивка од 2014 година и 78.183 илјади денари неискористена реинвестирана добивка од 2018 година. Преостанатата добивка од 2019 во износ од 153.702 илјади денари е реинвестирана односно се искористи новото даночно поттикнување за инвестициските вложувања на друштвото.

Објавената и платена дивиденда во 2020 година беше 2.360 МКД по акција, споредбено во 2019 година, беше 1.513 МКД по акција.

Дополнително, на 11 ноември 2020 година, Одборот на директори донесе Одлука за распределување на авансна дивиденда за периодот јануари - септември 2020 година, во согласност со Законот за трговски друштва. Објавената дивиденда е во износ од 1.135.461 илјади денари или дивиденда по акција во износ од 2.014 МКД.

4. Извори на средства на Друштвото се неговите оперативни готовински приливи.
5. Финансиските резултати за 2020 година се составен дел на Финансиските извештаи на Групаацијата и Друштвото за годината што завршува за 31 декември 2020 година.
6. Следствено на претходното, Политиката на управување со финансискиот ризик детално е објаснета во Забелешка 20 кон Финансиските извештаи на Групаацијата и Друштвото за годината што завршува на 31 декември 2020 година.
7. Цементарница УСЈЕ АД Скопје во известувачкиот период купи 100% капитал во Трговско друштво ИД Компани ДООЕЛ увоз-извоз Кочани. ИД Компани пак има една подружница во своја целосна сопственост, Друштво за неметали ОПАЛИТ ДООЕЛ с. Чешиново, Чешиново - Облешево. Со оваа трансакција, Цементарница УСЈЕ АД Скопје обезбеди алтернативен и долгорочен извор за набавка на една од суровините во своето производство - туф. Куповната цена е во бруто износ од 350.000 евра (триста и педесет илјади евра).
8. Во текот на 2020 година, сите трансакции со заинтересираните страни се реализирани со редовен тек на работење на Друштвото (Забелешка 18 кон Финансиските извештаи на Групаацијата и Друштвото за годината што завршува на 31 декември 2020 година).

8. КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ

Почитувањето и заштитата на човековите права е главен дел од пристапот на УСЈЕ кон добро корпоративно управување. Во 2020 година во Групаацијата ТИТАН и УСЈЕ воведовме EthicsPoint платформа за независно известување за неетичко однесување. Процедурите за пријавување поплаки, инциденти или прашања поврзани со Кодексот на однесување како и политиките за управување на Титан се воведени во 2017 година и ги вклучува: Политика за борба против мито и корупција, Политика за конфликт на интереси, Политика за усогласеност на законот за конкуренција, Политика за санкции, Политика за заштита на податоци и Политика за безбедност на информации. Во 2020 година сите клучни вработени добија обука за сите политики на управување со Титан.

Функционирањето на интерната ревизија вклучува следење на спроведувањето и усогласеноста со Интерната регулатива на компанијата, Кодексот на однесување, Статутот и важечките закони и известување до Одборот на директори за какви било ситуации за судир на интереси во врска со членовите на Управниот одбор или извршните директори на компанијата кон интересите на компанијата, бидејќи тие ситуации може да се идентификуваат во рамките на внатрешната ревизија.

Во согласност со Програмата за управување со ризик од измама на Групацјата ТИТАН, Секторот за усогласеност и борба против измама на ТИТАН спроведе дополнителна ревизија на акциониот план на Извештајот за проценка на ризикот од измама во УСЈЕ, што беше извршен во април 2019 година. Врз основа на ревизорското мислење, рамката за контрола на борбата против измамата е подобрена во повеќето области, со што се намалува изложеноста на ризик од измама на прифатливо ниво. Ревизорскиот извештај потврди дека системот за внатрешна контрола е добро дизајниран и соодветно управува со основните ризици и обезбедува усогласеност со важечката законската и интерна регулатива.

Усје е компанија која котира на официјалниот пазар на Македонска берза АД Скопје во под-сегментот „задолжителна котација“. Согласно Правилата за котација на Македонската берза, достапни на нивната веб-страница, Усје како компанија која котира во под-сегментот „задолжителна котација“, нема обврска да ги применува принципите содржани во Кодексот за корпоративно управување на Македонската берза од јуни 2006 година, за деловната 2020 година.

Усје ги применува принципите на добро корпоративно управување во согласност со стандардите утврдени во Законот за трговски друштва. Усје не усвои посебен кодекс за корпоративно управување, но донесе внатрешни акти што го регулираат корпоративното управување и начинот на кој се ставаат на располагање интерните акти.

Janis Panaras

Претседател на Одбор на директори

ЦЕМЕНТАРНИЦА УСЈЕ АД СКОПЈЕ

**Поединечни законски финансиски извештаи
за 31 декември 2020 година**

СОДРЖИНА

Извештај на независниот ревизор.....	1
ПОЕДИНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА СЕОПФАТНА ДОБИВКА	3
ПОЕДИНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКА СОСТОЈБА	4
ПОЕДИНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ.....	5
ПОЕДИНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНИТЕ ВО ГЛАВНИНАТА.....	6
1. Општи информации за Друштвото.....	7
2.1 Основа за подготовка на финансиските извештаи	7
2.2 Значајни сметководствени политики.....	8
2.3 Значајни сметководствени проценки.....	21
3. Приходи и трошоци.....	23
4. Данок на добивка.....	26
5. Заработувачка по акција	27
7. Нематеријални средства	30
8. Вложувања во недвижности.....	31
9. Истражување за и вреднување на минерални ресурси	33
10. Залихи.....	34
11. Побарувања од купувачи и останати побарувања.....	34
12. Пари и парични средства	34
13. Акционерски капитал.....	35
14. Останати резерви.....	36
15. Долгорочни резервации за користи на вработените	37
16. Обврски спрема добавувачи и останати обврски.....	40
17. Превземени и потенцијални обврски	40
18. Трансакции со поврзани страни.....	42
20. Управување со финансискиот ризик	45
21. Последователни настани.....	49

Извештај на независниот ревизор

До Одборот на директори и Акционерите на Цементарница Усје АД Скопје

Извештај за поединечните финансиски извештаи

Ние извршивме ревизија на приложените поединечни финансиски извештаи на Цементарница Усје АД Скопје, коишто го вклучуваат поединечниот извештај за финансиска состојба заклучно со 31 декември 2020 година, и поединечниот извештај за сеопфатна добивка, поединечниот извештај за промени во главнината и поединечниот извештај за парични текови за годината којашто завршува тогаш и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Одговорност на раководството за поединечните финансиски извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на овие поединечни финансиски извештаи во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија, и интерната контрола којашто е релевантна за подготвувањето на поединечни финансиски извештаи кои што се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие поединечни финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со Стандардите за ревизија прифатени во Република Северна Македонија („Стандардите“). Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали поединечните финансиски извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во поединечните финансиски извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на поединечните финансиски извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на поединечните финансиски извештаи на ентитетот за да обликува ревизорски постапки коишто се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефикасноста на интерната контрола на ентитетот.

Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на севкупното презентирање на поединечните финансиски извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се достатни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според нашето мислење, поединечните финансиски извештаи објективно ја презентираат, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Цементарница Усје АД Скопје заклучно со 31 декември 2020 година, како и на нејзината финансиска успешност и нејзините парични текови за годината којашто завршува тогаш во согласност со Сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија.

Извештај за други правни и регулаторни барања

Годишниот извештај е подготвен од страна на Раководството во согласност со барањата на Законот за Трговски Друштва, член 384.

Раководството е исто така одговорно за подготвувањето на Годишната сметка и Годишниот извештај на Цементарница Усје АД Скопје, кои се одобрени од Одборот на директори.

Според барањата на Законот за Ревизија, известуваме дека историските информации прикажани во Годишниот извештај подготвен од страна на Раководството на Цементарница Усје АД Скопје, во согласност со член 384 од Законот за Трговски Друштва е конзистентен во сите материјални аспекти со финансиските информации прикажани во Годишната сметка и ревидираните поединечни финансиски извештаи на Цементарница Усје АД Скопје, на крајот на 31 декември 2020 година и за годината која завршува тогаш.

Петко Димитров
Управител

Драган Давитков
Овластен ревизор

ПрајсвотерхаусКуперс Ревизија ДОО Скопје

1 април 2021 година
Скопје, Република Северна Македонија

ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

Главен Извршен Директор

Борис Хрисафов

Седиште

Борис Трајковски бр. 94
1000 Скопје
Република Северна Македонија

Адвокати

Адвокатска канцеларија Поленак - надворешен адвокат
Наташа Филиповска - надворешен адвокат
Адвокатско друштво Чакмакова Адвокати Скопје - надворешен адвокат

Банки

Комерцијална Банка АД - Скопје
Стопанска Банка АД - Скопје
НЛБ Банка АД - Скопје
Охридска Банка АД - Скопје
ПроКредит Банка АД - Скопје
Шпаркасе Банка Македонија АД - Скопје
Халкбанка АД - Скопје

Ревизори

Прајсвотерхаускуперс Ревизија ДОО - Скопје
Бул. 8-ми Септември бр. 16, Хипериум бизнис центар, II кат
1000 Скопје
Република Северна Македонија

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

ПОЕДИНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА СЕОПФАТНА ДОБИВКА
За годината што завршува на 31 декември 2020 година

	Белешки	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Приходи од продажба	3а	4.552.417	4.517.948
Останати приходи	3б	118.636	114.541
Трошоци на продадени производи	3в	(2.644.523)	(2.955.103)
Бруто добивка		2.026.530	1.677.386
Останати оперативни приходи	3г	122.287	97.253
Останати оперативни трошоци	3д	(215.912)	(150.558)
Трошоци за продажба и маркетинг		(33.830)	(40.969)
Административни трошоци	3ѓ	(221.543)	(194.300)
Добивка од оперативни активности		1.677.532	1.388.812
Приходи од финансирање		3.232	10.098
Курсни разлики, нето		7.145	(3.141)
Трошоци од финансирање		(3.085)	(1.422)
Нето приходи од финансирање	3е	7.292	5.535
Добивка пред оданочување		1.684.824	1.394.347
Данок на добивка	4	(161.620)	(120.276)
Добивка за годината		1.523.204	1.274.071
<i>Останата сеопфатна добивка која не се рекласификува во билансот на успех во последователните периоди:</i>			
Ревалоризационен вишок - Вложувања во недвижности	8	15.800	10.605
Вкупно сеопфатна добивка за годината		1.539.004	1.284.676
Добивка за годината распределна на:			
Акционерски капитал на матичната компанија		1.444.607	1.208.329
Неконтролирано учество		78.597	65.742
		1.523.204	1.274.071
<i>Заработувачка по акција</i>			
Основна заработувачка по акција која се однесува на имателите на акции на матичното друштво	5	2,70	2,26
Вкупно сеопфатна добивка за годината распределна на:			
Акционерски капитал на матичната компанија		1.459.591	1.218.387
Неконтролирано учество		79.413	66.289
		1.539.004	1.284.676

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

ПОЕДИНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКА СОСТОЈБА
за 31 декември 2020 година

	Белешки	2020 МКД'000	2019 МКД'000
СРЕДСТВА			
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	6	2.490.645	2.453.521
Нематеријални средства	7	13.705	8.501
Вложувања во недвижности	8	222.744	208.428
Вложувања во подружница		36.254	14.660
Средства за истражување и вреднување	9	4.232	4.232
		2.767.580	2.689.342
Тековни средства			
Залихи	10	857.418	709.660
Побарувања од купувачи и останати побарувања	11	423.260	315.801
Пари и парични средства	12	662.771	1.602.417
		1.943.449	2.627.878
ВКУПНО СРЕДСТВА		4.711.029	5.317.220
КАПИТАЛ И ОБВРСКИ			
Капитал и резерви			
Акционерски капитал	13	1.747.730	1.747.730
Премија		307	-
Акумулирана добивка		387.743	1.274.071
Останати резерви	14	573.413	557.613
Реинвестирана добивка		940.166	996.625
		3.649.359	4.576.039
Нетековни обврски			
Долгорочни резервации за отпремнини	15	49.438	45.979
Резервација за ревитализација на рудниците		6.894	9.121
		56.332	55.100
Тековни обврски			
Обврски спрема добавувачи и останати обврски	16	961.726	636.809
Резервација за неискористен годишен одмор		4.496	10.072
Тековен дел на долгорочни резервации за отпремнини	15	3.728	4.275
Обврска за данок на добивка		30.887	34.482
Обврска за дивиденда		4.501	443
		1.005.338	686.081
ВКУПЕН КАПИТАЛ И ОБВРСКИ		4.711.029	5.317.220

Потпишано од страна на овластени лица на Друштвото на 24 февруари 2021 година:

Борис Хрисафов

Главен извршен директор

Никос Моусурае

Финансов директор

Составувач, овластен сметководител со број на уверение 102613:

Барлакоска Габриела

Раководител на локално сметководство

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

ПОЕДИНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ
За годината што завршува на 31 декември 2020 година

	Белешки	2020 МКД'000	2019 МКД'000
<i>Парични текови од оперативни активности</i>			
Добивка пред оданочување		1.684.824	1.394.347
<i>Исправки за:</i>			
Добивка од продажба на НПО		-	(863)
Амортизација на НПО		180.886	158.789
Актуарска (добивка)/загуба, нето		6.239	4.876
Трошок за камата, пресметка на резервации за обврски за пензионирање		1.617	-
Приход од камати		(3.232)	(10.098)
Отпис на застарена залиха и корекција на истата		49.484	4.701
Неискористени денови од годишен одмор (нето)		(5.576)	(67)
(Добивки) / загуби од вреднување, нето		1.484	(12.395)
Трошок за камати		1.468	1.422
Отпис на застарени побарувања и исправка на вредноста		978	1.513
Нето сегашна вредност на продадени и отпишани НПО		12	513
Оперативна добивка пред промени во оперативниот капитал		1.918.184	1.542.738
(Намалување)/ зголемување на побарувања од купувачи и останати побарувања		(108.293)	179.554
Намалување на залихите		(197.243)	(1.900)
Зголемување на обврски спрема добавувачи и останати обврски		317.896	83.602
Парични средства генерирани од оперативни активности		1.930.544	1.803.994
Платени камати		(1.468)	(1.422)
Платен данок на добивка		(165.215)	(79.102)
Нето парични текови од оперативни активности		1.763.861	1.723.470
<i>Парични текови од инвестициони активности</i>			
Набавка на недвижности, постројки и опрема		(223.225)	(208.686)
Зголемување на вложување во подружници		(21.593)	-
Средства за истражување и вреднување		-	49
Примања од продажба на НПО		12	349
Примени приходи од камата		3.232	10.098
Нето парични текови генерирани од (користени во) инвестициони активности		(241.574)	(198.190)
<i>Парични текови од финансиски активности</i>			
Дивиденда платена на акционери во Групацијата		(2.338.633)	(808.951)
Дивиденда платена на малцинските акционери		(123.300)	(44.476)
Нето парични текови користени во финансиски активности		(2.461.933)	(853.427)
Нето зголемување/(намалување) на пари и парични средства		(939.646)	671.853
Пари и парични средства на 1 јануари		1.602.417	930.564
Пари и парични средства на 31 декември	12	662.771	1.602.417

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

ПОЕДИНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНИТЕ ВО ГЛАВНИНАТА

За годината што завршува на 31 декември 2020

	<i>Акционерск и капитал</i>	<i>Акционерс ка премија</i>	<i>Акумули- рана добивка</i>	<i>Останати резерви (белешка 14)</i>	<i>Реинвест ирана добивка</i>	<i>Вкупно</i>
	<i>МКД'000</i>	<i>МКД'000</i>	<i>МКД'000</i>	<i>МКД'000</i>	<i>МКД'000</i>	<i>МКД'000</i>
На 1 јануари 2020 година	1.747.730	-	1.274.071	557.613	996.625	4.576.039
Добивка за годината	-	-	1.523.204	-	-	1.523.204
Останата сеопфатна добивка (Белешка 8)	-	-	-	15.800	-	15.800
Вкупно сеопфатна добивка	-	-	1.523.204	15.800	-	1.539.004
Објавени дивиденд. нето	-	-	(1.330.530)	-	-	(1.330.530)
Авансна дивиденда	-	-	(1.135.461)	-	-	(1.135.461)
Пренос на акумулирана добивка	-	-	210.161	-	(210.161)	-
Пренос од акумулирана добивка	-	-	(153.702)	-	153.702	-
Акционерски опции	-	307	-	-	-	307
На 31 декември 2020 година	1.747.730	307	387.743	573.413	940.166	3.649.359

На ден 08 мај 2020 година, Собранието на акционери донесе Одлука за распределба на дивидендата за 2019 година согласно законските одредби предвидени во Законот за трговски друштва. Објавената дивиденда изнесува 1.330.530 илјади денари и се состои од 1.274.071 илјади денари добивка од 2019 година и 131.978 илјади денари неискористена реинвестирана добивка од 2014 и 78.183 илјади денари неискористена реинвестирана добивка од 2018 година. Преостанатата добивка од 2019 година во износ од 153.702 илјади денари е реинвестирана односно се искористи даночното поттикнување за инвестициските вложувања на Друштвото.

Дополнително, на 11 ноември 2020 година, Одборот на Директори донесе Одлука за исплата на авансна дивиденда за периодот јануари - септември 2020 година согласно законските одредби предвидени во Законот за трговски друштва. Објавената дивиденда изнесува 1.135.461 илјади денари.

За годината што завршува на 31 декември 2019

	<i>Акционерски капитал</i>	<i>Акумули-рана добивка</i>	<i>Останати резерви (белешка 14)</i>	<i>Реинвести рана добивка</i>	<i>Вкупно</i>
	<i>МКД'000</i>	<i>МКД'000</i>	<i>МКД'000</i>	<i>МКД'000</i>	<i>МКД'000</i>
На 1 јануари 2019 година	1.747.730	1.048.550	547.992	801.080	4.145.352
Добивка за годината	-	1.274.071	-	-	1.274.071
Останата сеопфатна добивка (Белешка 8)	-	-	10.605	-	10.605
Вкупно сеопфатна добивка	-	1.274.071	10.605	-	1.284.676
Де-признавање на ревалоризационите резерви (Белешка 8)	-	-	(984)	-	(984)
Објавени дивиденд. нето	-	(853.005)	-	-	(853.005)
Пренос на акумулирана добивка	-	44.455	-	(44.455)	-
Пренос од акумулирана добивка	-	(240.000)	-	240.000	-
На 31 декември 2019 година	1.747.730	1.274.071	557.613	996.625	4.576.039

1. Општи информации за Друштвото

Цементарница Усје АД Скопје (“Друштвото”) е основано во Република Северна Македонија, со регистрирано седиште на Борис Трајковски бр.94, Скопје.

Основната дејност на Друштвото е производство и трговија со цемент, усјемал, готов бетон, клинкер и други производи од цемент. Основната дејност на подружницата во Бугарија е услуги за поддршка на продажбата во Бугарија. Основната активност на домашната подружница е производство на мелнички производи. Домашната подружница е сопственик на Опалит ДООЕЛ Чешиново, чија главна дејност е други рударски активности и истражување камења.

Друштвото е контролирано од Titan Cement Netherlands B.V. со седиште во Холандија, кој поседува 94.84% од акциите на Друштвото. Во 2019 година дојде до промена во матичната компанија на Друштвото. Од 31 декември 2019 година, матична компанија на Друштвото е Titan Cement International S.A. Белгија. Претходна матична компанија беше Titan Cement Company S.A. Грција.

Официјално од 1 јули 2013 година, Цементарница Усје АД Скопје стана котирачко друштво на Македонската берза (под оддел Задолжителна котација). Со цел да не се создаде лажна слика на пазарот за хартии од вредност. Котираните друштва имаат постојано обврски да ги објавуваат сите ценовно чувствителни информации, информации потребни за проценка на моменталната состојба на друштвата.

Бројот на вработени на 31 декември 2020 година е 243 (2019: 245 вработени).

Финансиските извештаи на Друштвото за годината што завршува на 31 декември 2020 година се одобрени од страна на Одборот на директори на 24 февруари 2021 година. Овие финансиски извештаи се предмет на одобрување од Собранието на акционерите на Друштвото.

2.1 Основа за подготовка на финансиските извештаи

Финансиските извештаи на Друштвото беа подготвени во согласност со Законот за трговски друштва (Службен весник на Република Македонија број 28/04, 84/05, 25/07, 87/08, 42/10, 48/10, 24/11, 166/12, 70/13, 119/13, 120/13, 187/13, 38/14, 41/14, 138/14, 88/15, 192/15, 6/16, 30/16, 61/16, 64/18, 120/18 и 290/20) и сметководствените принципи (“македонски ОПСП”), кои се во согласност со новиот Правилник за водење на сметководство објавен на 29 декември 2009 година (Службен весник на Република Македонија 159/09, 164/10 и 107/11) применлив од 1 јануари 2010 година. Овој Правилник ги содржи ажурираните и соодветно преведените Меѓународни стандарди за финансиско известување т.е. основниот текст на Меѓународните стандарди за финансиско известување вклучувајќи ги и ПКТ и КТМФИ како што се објавени од страна на ИАСБ заклучно со 1 јануари 2009 година.

Во периодот заклучно со 31 декември 2009 година во примена беа меѓународните сметководствени стандарди објавени во Службен весник на Република Македонија како што следи:

- Ревидираните меѓународни сметководствени стандарди. МСС 1 до МСС 39 беа објавени на 30 декември 2004 година, претходните со важност од 5 ноември 1999 година. Датумот на стапување во сила на сите ревидирани стандарди е 1 јануари 2005 година. Меѓународните сметководствени стандарди. МСС 40 и МСС 41 се објавени и стапуваат во сила на 1 јануари 2005 година.
- На 10 февруари 2005 година е објавен меѓународниот стандард за финансиско известување 1. Датата на стапување во сила е 17 февруари 2005 година.
- На 29 декември 2005 година се објавени Меѓународните стандарди за финансиско известување. МСФИ 2 до МСФИ 7. Датумот на стапување во сила е 30 декември 2005 година.

2.1 Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

МСФИ 9, МСФИ 10, МСФИ 11, МСФИ 12, МСФИ 13, МСФИ 14, МСФИ 15, МСФИ 16, МСФИ 17, КТМФИ 18, КТМФИ 19, КТМФИ 20, КТМФИ 21, КТМФИ 22 и КТМФИ 23 не се вклучени во Правилникот за сметководство и не се применети од страна на Друштвото.

Финансиските извештаи на Друштвото беа подготвени врз основа на историска набавна вредност. Финансиските извештаи на Друштвото се презентирани во македонски денари (МКД) која е функционална и презентациона валута на Друштвото и сите износи се заокружени во најблискиот износ во илјади ('000) освен ако не е поинаку наведено.

Друштвото заклучно со известувачкиот период има една странска подружница, TROJAN CEM EOOD Бугарија во 100% сопственост на Друштвото и една домашна подружница, ИД Компани Доел експорт Кочани во 100% сопственост на Друштвото купена во 2020 година. ИД Компани пак има една подружница во своја целосна сопственост, ОПАЛИТ ДООЕЛ с. Чешиново - Облешево. Исто така, на 28 јули 2015 година Друштвото регистрира склад во село Оровник (во близина на градот Охрид) за стратешко присуство на своите производи во југозападниот дел на земјата. За истата цел, на 3 август 2017 година Друштвото регистрира склад во Битола, а на 11 јуни 2018 година регистрира склад и во Струмица. Складот во Битола беше затворен во јануари 2018 година. На 18 декември 2017 година Друштвото доби лиценца за трговија со електрична енергија со која носи одредени одговорности кон Државната регулаторна комисија. Во 2018 година нема поврзани трансакции со лиценцата. Во 2019 година само една трансакција поврзана со трговија со електрична енергија.

Финансиските извештаи се подготвени на пресметковна основа и принцип на континуитет.

Подружницата се евидентира во овие поединечни финансиски извештаи по набавна вредност намалена за било какво обезвреднување на вредноста.

Друштвото исто така подготви консолидирани финансиски извештаи во согласност со сметководствените принципи применливи во Република Македонија за Друштвото и нејзините подружници ("Групацијата"). Во консолидираните финансиски извештаи, подружниците се целосно консолидирани. Консолидираните финансиски извештаи се достапни на веб страната на Друштвото или веб страната на Македонската берза.

Корисниците на овие одделни финансиски извештаи треба да ги прочитаат заедно со консолидираните финансиски извештаи на Групацијата за годината што завршува на 31 декември 2020 година со цел да се добијат целосни информации за финансиската состојба, резултатите од работењето и промените во финансиската состојба на Групацијата како целина.

2.2 Значајни сметководствени политики

а. Вложувања во подружници

Подружници се сите ентитети во кои Друштвото има моќ да владее со финансиските и оперативните политики, главно пропратена со сопственост на повеќе од една половина од гласачките права. Постојењето и ефектот од потенцијалните гласачки права кои што во моментот се на располагање или пак можат да се конвертираат се земаат во предвид при утврдување дали Друштвото има контрола над ентитетот. Набавната вредност на стекнатиот ентитет се утврдува според објективната вредност на дадените средства, издадените капитални инструменти и обврските настанати или претпоставени на датумот на размената, зголемена за трошоците кои директно може да се припишат на стекнувањето. Во одделните финансиски извештаи на Друштвото, вложувања во подружницата се прикажани по набавна вредност намалена за обезвреднување на вредноста. Алоцираните ефекти кои ја надминуваат акумулираната добивка на подружницата се сметаат како поврат на вложувањето и се признаваат како намалување на набавната вредност на вложувањето.

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

б. Оперативни сегменти

Оперативните сегменти се компоненти кои се ангажираат во деловното работење кои можат да заработат приходи и кои предизвикуваат трошоци. кои оперативни резултати се редовно следени од страна на раководството и за кои финансиски информации се достапни. Раководството е лице или група на лица кои алоцираат ресурси и кои ги проценуваат перформансите на Друштвото.

Функциите на раководството се извршуваат од страна на Бордот на директори на Друштвото. Интерното известување во рамките на Друштвото кое се презентира на Раководството е на ниво на Друштвото како еден оперативен сегмент. Одлуките донесени од страна на Раководството се базирани на примени извештаи презентирани како еден оперативен сегмент.

в. Компаративи

Со цел да им обезбеди порелевантни информации на читателите на Финансиските извештаи, во текот на 2020 година, компанијата направи промена во презентацијата и класификацијата на одредени ставки во Извештајот за финансиската состојба. Лиценците за компјутер со нето сметководствена вредност од 13.705 илјади (2019: 8.501 илјади) се прекласифицирани од недвижности, постројки и опрема во нематеријални средства. Со цел да се задржи конзистентноста со презентацијата во тековната година, минатата година компаративите се прилагодени соодветно. Промената во презентацијата и класификацијата нема никакво влијание врз средствата на Друштвото.

г. Преведување на странски валути

Трансакции во странска валута се водат по иницијалното признавање во известувачката валута. со претварање на износот во странска валута по курсот помеѓу известувачката валута и странска валута на денот на извршување на трансакцијата. Монетарните ставки деноминирани во странска валута се сведуваат во денарска противвредност користејќи курс кој важи на датумот на известување. Курсните разлики кои произлегуваат од претварањето на монетарните ставки по курс кој се разликува од курсот по кој тие биле иницијално прикажани во периодот, се признаваат како приход или расход во периодот во кој се појавуваат.

Курсевите кои важат на датумот на известување, 31 декември 2020 и 31 декември 2019 се како што следува:

Курс:	31 декември 2020 МКД	31 декември 2019 МКД
ЕУР	61,69	61,49
УСД	50,24	54,95

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

д. Недвижности, постројки и опрема

Недвижности, постројки и опрема, се евидентираат како што следи:

- За средствата набавени до 31 декември 1998 година, ревалоризацијата направена во согласност со претходните ОПСП на датумот на прифаќање на МСФР од страна на Друштвото (1 јануари 2004 година) е прифатена како претпоставен трошок бидејќи ревалоризацијата беше приближно еднаква на трошокот за амортизација според МСФР коригиран за порастот на индексот на цени на индустриските производители.
- Средствата набавени по 31 декември 1998 година се евидентираат по набавна вредност намалени за акумулираната амортизација и последователните акумулирани загуби поради обезвредување.

Набавките се евидентираат по набавна вредност. Набавната вредност претставува набавна цена од добавувачот заедно со сите трошоци настанати при ставање во употреба на новата недвижност, постројка и опрема.

Ставките на недвижности, постројки и опрема кои се отпишуваат или отуѓуваат се елиминираат од извештајот за финансиска состојба, заедно со соодветната акумулирана амортизација. Добивките или загубите од отуѓувањето се определуваат со споредување на приходот со сметководствената вредност. Тие се вклучуваат во добивката или загубата.

Последователните трошоци се вклучени во сметководствената вредност на средството или се признаваат како посебно средство, соодветно само кога е веројатно дека идните економски користи поврзани со предметот ќе бидат извесни за Друштвото и трошокот може веродостојно да се измери. Сите останати поправки и одржување се признаваат во Билансот на успех за време на финансискиот период во кој тие се направени.

Амортизацијата на недвижностите, постројките и опремата е утврдена за да се отпише набавната вредност или проценетата вредност на недвижностите, постројките и опремата врз основа на право-пропорционална метода во текот на проценетиот корисен век на употреба на средствата. Основните амортизациони стапки се следните:

Згради	2,5 -10%
Опрема	5 - 25%

Земјата се евидентира во извештајот за финансиска состојба по набавната вредност намалена за исправките поради обезвредување и не се амортизира, бидејќи се претпоставува дека има неограничен век на траење, освен за рудниците кои се амортизираат врз основа на степенот на исцрпеност. Исцрпеноста се евидентира како процес на материјално извлекување, а се користи методот на единица на производство.

Методите на амортизација, корисниот век на употреба и резидуалната вредност на средствата се преценуваат на секој датум на известување.

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

f. Вложувања во недвижности

Вложувањата во недвижности, главно се состои од земјиште, производни објекти со деловни канцеларии и градежен објект - ресторан и кафекуварница кои немаат своја намена и се чуваат за долгорочно изнајмување и не се користат од страна на Друштвото. Вложувањата во недвижности се водат по фер вредност, односно пазарна, која ги одразува пазарните услови на денот на известување. Добивките или загубите кои произлегуваат од промените во фер вредноста на вложувањата во недвижности се составен дел на билансот на успех во периодот во кој истите настануваат, вклучувајќи ги и соодветните даночни ефекти. Пазарната вредност се одредува на основа на проценка спроведена од независни проценители кои го користат методот на приходи и моделот на пазарни услови како основни модели на проценки кои се општо прифатени во Европската пракса.

Вложувањата во недвижности се депризнаваат кога ќе бидат оттуѓени или кога тие трајно ќе бидат повлечени од употреба, а идна економска корист не се очекува од нивната продажба. Разликата помеѓу нето приливите од продажба и сметководствената вредност на средството се признава во билансот на успех во периодот кога средството е депризнаено.

Преносот во или од вложувања во недвижности се прави кога има промена во употребата на средството. За пренос од вложување во недвижност во средство кое се користи од страна на Друштвото, набавната вредност во последователната евиденција на средството е објективната вредност на тоа средство на датумот кога е направен преносот.

Доколку средство кое се користи од страна на Друштвото се пренесе во вложувања во недвижности, вредноста на тоа средство се утврдува во согласност со политиката за недвижности, постројки и опрема до датумот кога е направен преносот. Друштвото треба да ја третира секоја разлика на датумот помеѓу сметководствената вредност на недвижностите во согласност со МСС 16 и нивната објективна вредност, на ист начин како и ревалоризацијата во согласност со МСС 16.

e. Средства за истражување и вреднување

Издатоците за истражување и вреднување (географски врзано за концесијата, дозволата или одобрената рударска лиценца) се капитализираат и се признаваат како средство доколку е одлучено од страна на раководството дека рударските активности економски се оправдани и може да се развијат за комерцијално производство. На крајот на периодот на известување, овие трошоци ги вклучуваат трошоците за стекнување на концесии за детални геолошки истражувања. Сите други издатоци за истражување и вреднување се признаваат како трошок во билансот на успех во моментот на нивното настанување.

Административните и општи трошоци поврзани со истражувањата и вреднувањата се признаваат како трошоци во билансот на успех во моментот на нивното настанување.

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

ж. Финансиски инструменти - иницијално признавање и последователно мерење

Финансиски средства

Иницијално признавање

Според МСС 39, финансиските средства се класифицираат како финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата. Заеми и побарувања, инвестиции кои се чуваат до доспевање, финансиски средства расположливи за продажба или деривативи определени како хеџинг инструменти во ефективен хеџинг, соодветно. Друштвото ја утврдува класификацијата на финансиските средства при иницијалното признавање.

Финансиските средства иницијално се признаваат по објективна вредност плус директно поврзаните трансакциони трошоци, во случај кога вложувањата се вреднуваат по вредност која е различна од објективната вредност преку добивка или загуба. Набавката или продажбата на финансиските средства кои подразбираат испорака на средства во временски период утврден со правна регулатива или пазарна спогодба (редовен начин на набавка) се признаваат на датумот на трансакцијата т.е. датумот на кој Друштвото се обврзува да купи или продаде средство.

Финансиските средства на Друштвото вклучуваат пари и парични средства и краткорочни депозити, побарувања од купувачи и останати побарувања.

Последователни мерења

Последователните мерења на финансиските средства зависат од нивната класификација, како што следи:

Финансиски средства евидентирани по објективна вредност преку добивка или загуба

Финансиски средства евидентирани по објективна вредност преку добивка или загуба вклучуваат финансиски средства расположливи за тргување и финансиски средства утврдени при иницијалното признавање по објективна вредност преку добивка или загуба. Финансиските средства се класифицирани како расположливи за тргување доколку се набават со цел продажба во блиска иднина. Оваа категорија ги вклучува финансиските инструменти - деривативи кои не ги исполнуваат критериумите за употреба во сметководство на хеџинг како што е дефинирано во МСС 39. Друштвото нема определено финансиски средства по објективна вредност преку добивка или загуба.

Заеми и побарувања

Заемите и побарувањата се недеривативни финансиски средства со фиксни или утврдливи плаќања, кои не котираат на активниот пазар. Овие финансиски средства се сведуваат по амортизирана набавна вредност со користење на метод на ефективна каматна стапка. Добивките и загубите се признаваат во билансот на успех во моментот кога заемите и побарувањата се анулираат или им се намалува вредноста поради обезвреднување, како и преку процесот на амортизација.

Вложувања кои се чуваат до доспевање

Недеривативните финансиски средства со фиксни или определени плаќања и со фиксен датум на доспевање се класифицираат како вложувања кои се чуваат до доспевање, доколку Друштвото има намера и можност да ги чува до доспевање. По иницијалното мерење, вложувањата кои се чуваат до доспевање се вреднуваат по амортизирана набавна вредност со користење на методата на ефективна каматна стапка. Овој метод користи ефективна каматна стапка која прецизно ги дисконтира проценетите идни парични приливи низ очекуваниот век на финансиското средство до нето сметководствената вредност на финансиското средство. Добивките и загубите се евидентираат во билансот на успех во моментот кога вложувањата

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

ж. Финансиски инструменти - иницијално признавање и последователно мерење (продолжува)

Финансиски средства (продолжува)

се анулираат или им се намалува вредноста поради обезвреднување. како и низ процесот на амортизација. Друштвото нема вложувања кои ги чува до доспевање во годините што завршуваат на 31 декември 2020 година и 2019 година.

Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се недеривативни финансиски средства кои се определени како расположливи за продажба или не се класифицирани во претходните три категории. По иницијалното мерење, финансиските средства расположливи за продажба се мерат по објективна вредност со евидентирање на нереализираните добивки или загуби евидентирани директно во капиталот се додека вложувањето е анулирано, кога кумулативната добивка или загуба евидентирана во капиталот се признава во билансот на успех, или е утврдено обезвреднување, кога кумулативната загуба евидентирана во капиталот се признава во билансот на успех.

Друштвото нема вложувања расположливи за продажба во годините што завршуваат на 31 декември 2020 година и 2019 година.

Депризнавање

Финансиските средства (или, доколку е соодветно дел од финансиско средство или дел од група на слични финансиски средства) се депризнаваат доколку:

- правото за прием на парични приливи од средството е истечено; или
- Друштвото ги има префрлено своите права за прием на парични приливи во целосен износ без значајно одложување на трето лице преку „аранжмани на посредник” и или (а) Друштвото има префрлено значителен дел од сите ризици и користи од средството, или (б) Друштвото нема префрлено ниту задржано значителен дел од сите ризици и користи од средството, но ја има префрлено контролата на средството.

Намалување на вредноста поради обезвреднување

Друштвото на секој датум на известување утврдува дали постои објективен доказ дека финансиското средство или група на финансиски средства се обезвреднети. Финансиското средство или група на финансиски средства се смета за обезвреднето ако и само ако, постои објективен доказ за намалување на вредноста поради обезвреднување како резултат на еден или повеќе настани кои настануваат по иницијалното признавање на средството („настан на загуба”) и тој настан за загуба има влијание на проценетите идни парични приливи на финансиското средство или на група на финансиски средства кои може со сигурност да се проценат. Доказот за обезвреднување може да вклучува индикатори дека должниците или група на должници се соочуваат со значителни финансиски проблеми, неисполнување на обврските за исплата на камата или враќање на главницата, веројатноста дека ќе објават стечај или друга финансиска реорганизација и каде што постојат видливи индикации за мерливо намалување на проценетите идни парични текови, како што се промени во областа на економските услови кои доведуваат до неуспех.

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

ж. Финансиски инструменти - иницијално признавање и последователно мерење (продолжува)

Финансиски средства (продолжува)

Загуба поради обезвреднување во однос на финансиските средства вреднувани по амортизационен трошок се пресметуваат како разлика помеѓу нивната сметководствена вредност и сегашната вредност на проценетите идни парични приливи дисконтирана по оригинална ефективна каматна стапка.

Поединечните значителни финансиски средства се тестираат за намалување на вредноста поради обезвреднување поединечно. Останатите финансиски средства се проценуваат заедно во групи кои имаат слични карактеристики во врска со кредитниот ризик.

Сите загуби поради обезвреднување се признаваат во билансот на успех. Загубата поради обезвреднување може да се анулира доколку може објективно да се поврзе со настанот по признавањето на загубата поради обезвреднување. За финансиските средства кои се вреднуваат по амортизирана набавна вредност, анулирањето се признава во добивката или загубата.

Финансиски обврски

Иницијално признавање

Според МСС 39, финансиските обврски се класифицираат како финансиски обврски по објективна вредност преку добивка или загуба, како заеми и позајмици или како деривативи кои служат како хеџинг инструменти со ефективен хеџинг, соодветно. Друштвото ја определува класификацијата на финансиските обврски при иницијалното признавање. Финансиските обврски иницијално се признаваат по објективна вредност, плус директно поврзаните трошоци на трансакцијата доколку се класифицираат како заеми и позајмици.

Финансиските обврски на Друштвото вклучуваат обврски спрема добавувачите и други обврски.

Последователно мерење

Мерењето на финансиските обврски зависи од нивната класификација како што следи:

Финансиски обврски евидентирани по објективна вредност преку добивка или загуба

Финансиските обврски евидентирани по објективна вредност преку добивка или загуба вклучуваат финансиски обврски расположливи за тргување и финансиски обврски одредени по објективна вредност преку добивка или загуба при иницијалното признавање.

Финансиските обврски се класифицираат како расположливи за тргување доколку се набавени со цел продажба во блиска иднина. Оваа категорија вклучува деривативни финансиски инструменти кои не ги исполнуваат сметководствените услови за хеџинг определени според МСС 39. Добивките и загубите од обврските кои се чуваат за тргување се признаваат во билансот на успех.

Друштвото нема одредено финансиски обврски по објективна вредност преку добивка или загуба.

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

ж. Финансиски инструменти - иницијално признавање и последователно мерење (продолжува)

Финансиски обврски (продолжува)

Заеми и позајмици

По иницијалното признавање, каматоносните заеми и позајмици последователно се мерат низ процесот на нивна амортизација со користење на метод на ефективна каматна стапка, Добивките и загубите се признаваат во билансот на успех кога обврските се анулираат, како и низ процесот на нивна амортизација.

Де-признавање

Финансиската обврска се де-признава кога задолжението за обврската е подмирено, поништено или престанува да важи.

Кога постоечка финансиска обврска е заменета со друга од ист заемодавател по значително поразлични услови, или пак условите на постоечката обврска значително се променети, таква размена или измена се третира како де-признавање на оригиналната обврска и признавање на новата обврска, а разликата на соодветните сметководствени износи се признава во билансот на успех.

Нетирање на финансиските инструменти

Финансиските средства и финансиските обврски се нетираат и нето износот е презентираан во консолидираниот извештајот за финансиската состојба, ако и само ако, постои применливо законско право за нетирање на евидентираниите износи и постои намера да се порамни на нето основа, или да се признаат средствата или да се порамнат обврските истовремено.

з. Залихи

Залихите се вреднуваат според пониската вредност од набавната и нето реализационата вредност. Набавната вредност се утврдува според методот на просечни цени. Цената на чинење на готовите производи и производството во тек вклучува суровини, директна работна сила, останати директни трошоци и поврзани производствени режиски трошоци, исклучувајќи ги продажните и административните трошоци. Нето реализационата вредност е проценетата продажна цена во редовниот тек на работењето, намалена за предвидените трошоци за довршување и предвидените трошоци за да се изврши продажбата. Ситниот инвентар се отпишува 100% при ставање во употреба.

с. Пари и парични средства

Парите и паричните средства вклучуваат готовина во благајна, парични средства во банки и депозити со рок на доспевање до три месеци или помалку.

и. Акционерски капитал

Обични акции се класифицирани во капитал.

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

ј. Долгорочен план за стимулирање, заснован на акции

Користите засновани на акции се обезбедуваат на членовите на високото раководство преку шеми на акции на Групацијата кои покриваат неколку подружници. Во моментот, Групацијата ги има следниве шеми: 1) планови за опции за споделување (2014 и 2017 година) и 2) долгорочен план за стимулирање воведен во 2020 година, што се однесува на награди во вид на акции.

Трансакција за плаќање врз основа на акции на Групацијата е класифицирана од гледна точка на секое друштво што известува, наместо со давање единствена одредба за класификација што е применлива за сите друштва во Групацијата. Друштвото учествува во долгорочниот план за стимулирање за 2020 година, кој е класифициран како готовина во финансиските извештаи на Групацијата, но е класифициран како капитал во посебните финансиски извештаи на Друштвото, бидејќи Друштвото нема обврска да ги подмирува наградите. Следствено, ја признава објективната вредност на наградите како трошок за користи на вработените во билансот на успех, со соодветно зголемување на капиталот на Друштвото.

Вкупниот износ што треба да признае како трошок се утврдува со упатување на објективната вредност на доделените награди, што се заснова на цената на акциите на мајката компанија на датумот на доделување. Вкупниот трошок се признава во текот на периодот на доделување, што е периодот во кој треба да се задоволат наведените услови за услуга. На крајот на секој период, Друштвото ги ревидира своите проценки за бројот на награди што се очекува да ги дадат врз основа на наведените услови за давање на правата и стапката на одземање. Се признава влијанието на ревизијата на оригиналните проценки, доколку ги има, во билансот на успех, со соодветно прилагодување на капиталот.

к. Даноци

Данок на добивка

Данокот на добивка за периодот се состои од тековен и одложен данок. Данокот се признава со добивката или загубата, освен за делот кој се однесува на ставки прикажани во останати сеопфатни приходи или директно во капиталот. Во тој случај, данокот се признава во останати сеопфатни приходи или директно во капиталот, соодветно.

Тековен Данок на добивка

Тековниот данок на добивка е пресметан врз основа на даночните закони усвоени пред или по датумот на извештајот за финансиската состојба, во земјите каде што Друштвото и неговите подружници работат и генерираат оданочлив приход. Раководството периодично ги проценува заземените позиции во однос на даночни поврати, земајќи ги предвид деловите од даночната регулатива кои што се подложни на толкување. Како резултат на истите, каде што е соодветно, се утврдуваат резервации врз основа на износите кои се очекуваат да бидат платени на даночните власти.

Одложен данок на добивка

Одложениот данок на добивка се признава на привремените разлики кои произлегуваат помеѓу даночната основица на средствата и обврските и нивните нето сегашни вредности во консолидираните финансиски извештаи.

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

к. Даноци (продолжува)

Меѓутоа, обврските за одложениот данок на добивка не се признаени ако произлегуваат од иницијалното признавање на гудвил; одложен данок на добивка сметководствено не се прикажува, доколку произлегуваат од иницијално признавање на средство или обврска во трансакција надвор од бизнис комбинација која во времето на трансакцијата не влијае ниту на сметководствената, ниту на оданочливата добивка или загуба.

Одложениот данок на добивка се утврдува користејќи даночни стапки (и закони) кои што биле донесени до, или последователно донесени по датумот на издавање на извештајот за финансиска состојба и се очекува да се употребат кога поврзаното средство или обврска на одложен данок на добивка ќе се подмирени.

Одложени даночни средства се признаваат само до нивото до кое е веројатно дека идни даночни добивки ќе бидат расположливи, во однос на кои, привремените разлики ќе може да бидат искористени. Одложените даночни средства и обврски се нетираат кога за тоа има правно применливо право за нетирање на тековни даночни средства во однос на тековни даночни обврски и кога одложените даночни средства и обврски се однесуваат на данок на добивка спрема ист даночен регулатор за истиот даночен ентитет или различни даночни ентитети каде има интенција да се подмират салдата на нето основа.

л. Користи за вработените

Пензии

Друштвото, во нормалниот тек на работењето, врши уплата на придонесите на вработените за пензии, здравство, вработување и персонален данок на доход кои се пресметани со примена на законските стапки кои се важечки во земјата во текот на годината на бруто платите. Друштвото ги врши овие уплати во владините здравствени и пензиски фондови. Трошокот за овие уплати се прикажува во билансот на успех во истиот период во кој е прикажан и поврзаниот трошок за платите.

Друштвото не работи според било каква друга пензиска шема или план за надоместоци од пензионирање и поради тоа нема никакви дополнителни обврски по овие основи.

Надоместоци за престанок на работен однос и надоместоци од пензии

Надоместоците за престанок на работен однос на вработениот ќе престане пред нормалниот рок за пензионирање или кога вработениот ќе прифати доброволно да замине во замена за овој надоместок. Друштвото признава надоместок за престанок на работен однос во случај кога има одлука за престанок на работниот однос на одредени вработени без можност за повлекување на одлуката или кога постои доброволно пријавување од вработените за престанок на нивниот работен однос.

Според потпишаниот колективен договор, Друштвото е обврзана да исплати отпремнини во износ кој е еднаков на шест просечни републички плати и помеѓу една и три просечни републички плати да бидат исплатени како јубилејни награди. Бројот на просечните републички плати за јубилејните награди одговара на вкупниот број на години на служба од страна на вработените како што е презентирано во табелата подолу:

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

л. Користи за вработените (продолжува)

Вкупно број на години служба	Број на плати
10	1
20	3
30	3
35 (жени)	3
40 (мажи)	3

Дефинираните користи се пресметуваат годишно од страна на независни актуари со примена на кредитната метода за проектирана единица. Согласно моделот, веројатноста дека паричниот одлив ќе се реализира, е изведена со користење на три декременти и тоа: смрт, инвалидитет и прекин на работен однос. Таблицата на веројатност е конструирана со помош на користење претпоставки за: веројатноста за смрт на вработениот до датумот на кој треба да се пензионира, веројатноста дека вработениот предвремено ќе се пензионира како последица на инвалидитет и веројатноста дека вработениот ќе го прекине работниот однос во Компанијата пред датумот на пензионирање. Сегашната вредност на обврската за дефинирани користи се утврдува со дисконтирање на проценетите идни парични одливи со користење на есконтната стапка од приносите на државните обврзници издадени во Македонија во 2020 година и класифицирани по рочност.

Надоместоци за стипендии на деца на вработени

Почнувајќи од 31 декември 2009 година, во актуарската пресметка е вклучена и пресметката на надоместоците за стипендии кои ги обезбедува Друштвото на децата на вработените кои се на редовни додипломски и последипломски студии, како и на децата на починатите вработени додека се средношколци.

Дополнителни користи при пензионирање

Почнувајќи од 31 декември 2013 година, актуарската пресметка беше дополнета со пресметка на сегашната вредност на идните користи за ново воведената долгорочна корист за одредена категорија на вработени - дополнителни користи при пензионирање. Пресметката е направена врз основа на просечни параметри на споменатата популација и вкупно очекуваниот износ за исплата, доставен од страна на Друштвото.

Актуарските добивки и загуби кои произлегуваат како резултат на искусни проценки и промени во актуарските претпоставки се признаваат како приходи или трошоци во периодот кога истите настанале.

љ. Резервации

Резервирањата се признаваат и пресметуваат кога Друштвото има сегашна законска или договорена обврска како резултат на минати настани, и кога е веројатно дека ќе биде потребен одлив на средства за да се подмири обврската; и кога може да биде направена реална проценка на износот. Резервациите на Друштвото се состојат од резервации за отпремнини, јубилејни награди, стипендии и ревитализација на рудниците. Резервациите не се признаваат за идни оперативни загуби.

Онаму каде што постојат голем број на слични обврски, веројатноста дека ќе биде потребен одлив на средства за да се подмират обврските, се одредува со земање во предвид на класата на обврските како една целина. Резервации се признаваат дури и кога веројатноста дека одлив на средства ќе биде потребно е многу мала, а се однесува на било која ставка вклучена во истата класа на обврски.

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

љ. Резервации (продолжува)

Резервациите се вреднуваат по сегашната вредност на очекуваните издатоци кои се потребни да настанат со цел да се подмири обврската со употреба на pre-tax стапка која ги отсликува тековно пазарните проценки на временската вредност на парите и поврзаните специфични ризици на дадените обврски. Зголемувањето на резервациите како резултат на временските растојанија се признаваат како трошоци по камати.

м. Признавање на приходите

Приходите се признаваат до степенот до кој е веројатно дека Друштвото ќе има прилив на идни економски користи и тие користи можат веродостојно да се измерат. Приходот се вреднува според објективната вредност на примениот надомест или побарувањето за продадени добра и услуги намален за одобрените дисконти, работи и данокот на додадена вредност. Следниве специфични критериуми исто така треба да бидат задоволени пред приходот да биде признат:

Продажба на стоки

Приходите се признаваат кога значајниот ризик од доделување на сопственоста на стоките ќе се пренесе на купувачот.

Давање на услуги

Надоместоци од обезбедени услуги се признаваат за периодот во кој услугите се дадени и прифатени од купувачот.

Приходи од камати

Каматите по депозити се пресметуваат по истекување на орочувањето на истите.

Приходи од закупнина

Приходи од закупнина се однесуваат на приходите остварени од оперативен наем од вложувањата во недвижности и се признаваат на праволиниска основа во текот на целиот период на наемот.

н. Наеми

Наемите со кои значаен дел од ризикот и наградите од сопственоста се задржани од страна на наемодавачот се класифицира како оперативен наем. Плаќањата направени по основ на оперативниот наем (нето од било какви поттикнувања од страна на наемодавачот) се признаваат во билансот на успех на праволиниска основа во текот на периодот на наемот.

њ. Распределба на дивиденди

Распределбата на дивидендите на акционерите на Друштвото се признава како обврска во финансиските извештаи во периодот во кој се одобрени дивидендите од страна на акционерите на Друштвото.

о. Настани после датумот на известување

Настаните после датумот на известување, кои обезбедуваат евиденција за состојбата која постои на датумот на известување, се третираат како корективни настани во овие финансиски извештаи. Оние кои се индикативни на состојбата која произлегува после датумот на известување имаат третман на некорективни настани.

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

п. Управување со финансискиот ризик

Сметководствени проценки и претпоставки

Друштвото прави проценки и претпоставки кои се однесуваат на иднината. Резултирачките сметководствени проценки, по дефиниција многу ретко се идентични со актуелните резултати. Проценките и претпоставките кои влијаат значително на предизвикување материјални корекции до сегашните вредности на средствата и обврските во рамките на идната финасиска година се презентирани подолу.

Резервација за ревитализација на рудниците

Друштвата што вршат експлоатација на минерални сировини од рудниците потребно е истите на крајот од нивниот век на експлоатација да ги вратат во првобитна состојба, односно во онаква какви што биле на почетокот пред да бидат експлоатирани, што е во согласност со законската регулатива односно со Законот за екологија применлив во земјата во која друштвата работат (да се врати земјиштето во првобитна состојба после три години откако ќе се затвори рудникот и откако ќе заврши неговата експлоатација), и тоа до ниво кое е во законските рамки и до ниво кое е во согласност со политиката и праксата која се води за заштита на животната средина.

Резервацијата за ревитализација на рудниците ја одразува сегашната вредност на очекуваните идни трошоци за рекултивизација кои се очекува да настанат за оние делови од рудниците кои биле експлоатирани со датумот на известување. Резервацијата претставува сегашна вредност на очекувани идни одливи на пари кои се очекува дека ќе настанат за ревитализација на рудниците. Ова вклучува и одредување на вредноста на основа на проектот за ревитализација, дисконтните стапки и очекувани инфлационски стапки. Резервациите се преоценуваат на секој известувачки датум и се корегира со цел да ја одрази сегашната вредност на идните трошоци потребни за да се исполни обврската.

Сегашната вредност на очекуваните трошоци за реставрирање (тоа е оригиналната проценка како и промените во сметководствените проценки) се признава во извештајот за сеопфатна добивка освен ако не се поврзани со основните средства кои се наоѓаат и се поврзани со рудниците, при нивното првично признавање во кој случај, трошоците се капитализираат и амортизираат во текот на нивниот век на употреба.

Секоја промена во нето сегашната вредност на исправката за ревитализација на рудниците во текот на временското растојание се признава како финасиски трошоци во извештајот за сеопфатна добивка.

Користи за вработените

Сегашната вредност на обврската за пензионирање зависи од голем број на фактори кои се одредуваат на годишна основа со употреба на голем број на претпоставки. Употребените претпоставки во одредувањето на нето ефектот (трошок или приход) за пензионирање вклучува дисконтни стапки. Било какви промени во овие претпоставки ќе се одразат на сегашната вредност на обврската за пензионирање и другите бенефици за вработените.

2.2 Значајни сметководствени политики (продолжува)

п. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Друштвото користи претпоставена годишна дисконтна стапка. Тоа е каматна стапка која би требало да се употребува со цел да ја одрази сегашната вредност на претпоставените идни парични одливи кои се очекува да настанат со цел да се подмират обврските за дефинираните користи. Во одредувањето на соодветна дисконтна стапка, Друштвото ја употребува дисконтна стапка на Народна Банка на Република Македонија во отсуство на пазар на висококвалитени корпоративни обврзници или државни обврзници кои се деноминирани во валута во која бенефициите ќе бидат исплатени, и кои имаат услови за доспевање приближни на условите на поврзани обврски за пензионирање.

Останатите клучни претпоставки за пресметка на обврската за пензионирање во еден дел се засниваат на тековните пазарни услови.

Објективна вредност

Паричните средства и паричните еквиваленти, побарувањата од купувачите и другите тековни финансиски средства главно имаат краткорочна рочност. Номиналната вредност намалена за проценетите загуби поради оштетување на средствата и обврските со рок на доспевање помалку од една година е приближна на нивната објективна вредност. Финансиските обврски вклучени во категоријата Обврски спрема добавувачи и останати обврски главно имаат краткорочна рочност. Поради оваа причина, нивната сметководствена вредност на датумот на известување е приближна на нивната објективна вредност. Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски се утврдува со користење на техника на вреднување на дисконтирани парични текови.

р. Определување на објективните вредности

Голем број на сметководствени политики и обелоденувања бараат определување на објективната вредност, како за финансиските и нефинансиските средства така и за обврските. Објективните вредности се определуваат за мерење и/или за обелоденувачки цели на основа на повеќе методи. Онаму каде што е возможно, понатамошни информации во делот на претпоставките земени при одредување на објективната вредност се обелоденуваат во забелешките поврзани со конкретните средства или обврски.

2.3 Значајни сметководствени проценки

Сметководствените проценки направени од страна на Друштвото постојано се следат и се базираат на претходно искуство и останати фактори, вклучувајќи предвидување на идни настани кои се оценуваат како разумни во дадените услови.

а. Значајни сметководствени проценки

Друштвото прави проценки и претпоставки за во иднина. Проценките постојано се следат, а се базираат врз основа на минати искуства и други фактори вклучувајќи ги очекувањата за идните настани. Најзначајните проценки и претпоставки се прикажани подолу.

2.3 Значајни сметководствени проценки (продолжува)

а. Значајни сметководствени проценки (продолжува)

Корисен век на средствата

Корисниот век на средствата се утврдува врз основа на минато искуство со слични средства, како и идниот технолошки развој и промени на економските и индустриските фактори. Покрај тоа, како основен водич се користат сметководствените политики за амортизациони стапки пропишани од страна на даночната регулатива. Соодветноста на проценетиот корисен век се оценува годишно, или кога постојат индикации за значителни промени на проценките.

Поради значителното учество на средствата кои се амортизираат во вкупните средства, влијанието на евентуални промени во овие претпоставки може да биде материјално за финансиската позиција и резултатот од активностите. Доколку трошокот за депрецијација се намали/ зголеми за 1% ова ќе резултира со промена во годишниот трошок за амортизација во износ од приближни 1.809 илјади денари (2019: 1.588 илјади денари).

Потенцијално оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Друштвото ја проценува потребата од оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства секогаш кога постои причина дека сметководствената вредност може значително да ја надминува надоместливата вредност и кога оштетувањето е предвидено. Надоместливата вредност се утврдува со помош на пресметки на употребната вредност, при што се користат широк обем на проценки и фактори кои влијаат врз неа. Покрај тоа, Друштвото ги зема во предвид идните приходи и трошоци, макроекономските индикации, технолошката застареност, прекин на активностите и други промени на факторите кои можат да доведат до оштетување. Доколку се идентификува оштетување со калкулацијата на употребната вредност, исто така се утврдува разликата меѓу објективната вредност и трошоците за продажба, со цел да се пресмета точниот износ на оштетување. Бидејќи оваа пресметка е субјективна, износот на потенцијалното оштетување може значително да се разликува од резултатите од овие калкулации.

Исправка на вредноста на побарувањата од купувачите и останати побарувања

Калкулацијата за исправка на спорни побарувања се пресметува врз основа на проценетите загуби од неспособноста на купувачите да ги исплатат бараните износи.

Резервации

Резервациите генерално се субјективни, посебно во случај на судски спорови. Друштвото ја проценува можноста за негативен настан, како резултат на минати настани и доколку таа изнесува над педесет проценти. Друштвото во целост ја прикажува обврската. Друштвото вообичаено извршува разумна проценка, но поради високото ниво на несигурност, во некои случаи евалуацијата можно е да се разликува од крајниот ефект на судскиот спор.

б. Критички сметководствени проценки и претпоставки

Објективна вредност на недвижен имот

Вложувањата во недвижности се искажуваат по објективна вредност, што ги рефлектира пазарните услови на датумот на известување. Објективните вредности се утврдуваат врз основа на годишна проценка извршена од страна на независен проценител користејќи го методот на приход и методот на споредба на пазарот како примарни методи за вреднување кои се општо прифатени во европската практика за вреднување.

3. Приходи и трошоци

а. Приходи од продажба

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Домашен пазар	3.125.431	3.039.976
Странски пазар	1.426.986	1.477.972
	<u>4.552.417</u>	<u>4.517.948</u>
Домашен пазар		
Приходи од цемент	2.676.625	2.565.314
Останати	448.806	474.662
	<u>3.125.431</u>	<u>3.039.976</u>
Странски пазар		
Приходи од цемент	1.163.823	1.049.174
Останати	263.163	428.798
	<u>1.426.986</u>	<u>1.477.972</u>

Останато, се состои од приходи од продажба на петрол кокс и јаглен, варовник, РМЦ и песок.

б. Останати приходи

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Приходи од превоз	100.322	108.563
Останато	3.352	523
	<u>103.674</u>	<u>109.086</u>

в. Трошоци на продадени производи

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Производни трошоци	1.919.278	2.092.397
Трошоци на продадени трговски стоки	420.730	543.499
Амортизација	168.363	149.062
Транспортни услуги	163.149	154.128
Движење на залихи. нето	(26.997)	16.017
	<u>2.644.523</u>	<u>2.955.103</u>

Трошоците за производство се состојат од гориво во печка, електрична енергија, суровини, трошоци за концесија и други варијабилни трошоци. Фиксните трошоци кои се состојат од трошоци за плати и останати поволности, услуги за одржување, обезбедување, контрола на квалитетот на производите и други фиксни трошоци, како што се трошоци за калибрација, интелектуални услуги итн., исто така, се вклучени во трошоците за производство.

3. Приходи и трошоци (продолжува)

г. Останати оперативни приходи

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Приходи од продажба на материјали и суровини	55.951	24.688
Приходи од закупнина	17.420	15.226
Останати приходи	48.916	57.339
	<u>122.287</u>	<u>97.253</u>

Останато во износ од 48.916 илјади денари содржи претежно вишоци на производи поврзани и утврдени за време на спроведувањето на годишниот попис со состојба 31 декември 2020 година како и префактурирање на режиски трошоци за објектите под закуп итн.

д. Останати оперативни трошоци

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Надоместок за подржување на продажбата	60.696	6.558
Набавна вредност на продадени материјали и суровини	54.949	23.453
Останати трошоци	100.267	61.547
	<u>215.912</u>	<u>150.558</u>

Останати трошоци се однесува претежно на расход на застарени залихи по попис и на слабо движечки залихи на резервни делови, потрошен материјал, опеќи, масла и мазива констатирани за време на редовно спроведениот попис со 31 декември 2020 година итн.

ѓ. Административни трошоци

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Услуги за техничка поддршка и знаење и други услуги	122.588	88.277
Реклама, пропаганда и репрезентација	14.834	26.559
Амортизација	10.088	7.438
Останати трошоци	74.033	72.026
	<u>221.543</u>	<u>194.300</u>

Услуги за техничка поддршка и знаење и други услуги се состојат од техничка поддршка и знаење како и ревизија и правни трошоци. Поконкретно, услугите за техничка поддршка и знаење се однесуваат на инженерски и технолошки услуги, набавки, финансиски услуги, информатичка технологија, правни услуги, човечки ресурси, корпоративна и општествена одговорност, корпоративни комуникациски услуги итн.

3. Приходи и трошоци (продолжува)

f. Административни трошоци (продолжува)

Останати трошоци содржат плата и други надоместоци, режиски трошоци, компјутерски услуги, одржување на возила, актуарски загуби и резервации итн.

e. Нето приходи од финансирање

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Приходи од камата	3.232	10.098
Банкарски услуги	(1.414)	(1.247)
Трошок за камата, пресметка на резервација за обврски за пензионирање	(1.617)	-
Трошоци за камати	(54)	(175)
Позитивни/(негативни) курсни разлики, нето	7.145	(3.141)
	<u>7.292</u>	<u>5.535</u>

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

4. Данок на добивка

Данокот на добивка се состои од:

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Тековен данок	161.620	120.276
	<u>161.620</u>	<u>120.276</u>

Заклучно со 31 декември 2019, пресметката на данокот на добивка на непризнати расходи е како што следува:

	2019 МКД'000
Добивка пред оданочување	1.394.347
Данок според законска даночна стапка од 10%	139.435
<i>Данок на непризнати расходи:</i>	7.204
Останати надоместоци на вработените	3.342
Донации во спортски активности	1.018
Трошоци за репрезентација	900
Трошоци за стипендии	496
Трошоци за спонзорства и донации	356
Отписи и исправка на вредност на сомнителни и спорни побарувања	247
Трошоци кои не се поврзани со главната дејност на друштвото	272
Пенали, затезни камати и данок по задршка	5
Останато	568
<i>Намалено за:</i>	
Реинвестирана добивка	(16.182)
Донации во спортски активности	(10.181)
	<u>120.276</u>
Ефективна даночна стапка	8,6%

Заклучно со 31 декември 2020, пресметката на данокот на добивка на непризнати расходи е како што следува:

	2020 МКД'000
Добивка пред оданочување	1.684.824
Данок според законска даночна стапка од 10%	168.482
<i>Данок на непризнати расходи:</i>	8.540
Останати надоместоци на вработените	2.465
Амортизација на рудниците	400
Трошоци за репрезентација	623
Трошоци за стипендии	794
Трошоци за спонзорства и донации	173
Отпис и исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања	2.871
Трошоци кои не се поврзани со главната дејност на друштвото	944
Пенали, затезни камати и данок по задршка	1
Невратени позајмици	269
<i>Намалено за:</i>	
Даночен кредит за наплатени позајмици	(32)
Реинвестирана добивка	(15.370)
	<u>161.620</u>
Ефективна даночна стапка	9,6%

4. Данок на добивка (продолжува)

Периодите кои остануваат отворени за контрола од страна на даночните органи во однос на даночните обврски е 5 до 10 години, почнувајќи од датумот на поднесениот даночен извештај. Системот на оданочување е во процес на континуирана контрола и дополнување. Сепак, сеуште постои различно толкување на фискалното законодавство. Даночните власти може да имаат различни пристапи кон одредени прашања во различни околности и да проценат дополнителни даночни обврски заедно со дополнителни камати и казни. Друштвото не очекува последици кои можат да резултираат со потенцијална материјална одговорност во овој поглед.

Раководството на Друштвото смета дека даночните обврски прикажани во овие финансиски извештаи се веродостојни. Иако, Студијата за трансферни цени за 2020 година сè уште не е завршена, раководството на Друштвото проценува дека нема да има материјално влијание врз резултатот земајќи ја предвид студијата за трансферни цени за 2019 година и со оглед дека во 2020 година имало некои нови трансакции.

Законот за данок на добивка е изменет и влегува во сила почнувајќи од 1 јануари 2019 година, и важи за фискалната 2019 година. Главно, промените се однесуваат на проширување на опсегот на категоријата на непризнаени расходи, понатаму, промени во даночниот третман на амортизацијата и промените во одредбите на трансферните цени. Осврнувајќи се на трошоците кои не се признаваат за даночни цели, деловните бонуси (плаќањата) над максималната основа за пресметување и плаќање на придонесите ќе се третираат како непризнаени расходи. Трошокот за амортизација ќе се третира како даночен одбиток, доколку трошокот се пресметува во рамките на пропишаните стапки на амортизација и правила. Овие стапки и правила се дефинирани во Упатството за амортизација што беше донесено на крајот на 2019 година со примена од 1 јануари 2019 година. Пресметаниот трошок за амортизација над дозволената сума на данокот се третира како непризнат расход во Годишната пријава за данок на добивка. Покрај тоа, на крајот на 2019 година беше изменет и дополнет законот за данок на добивка, дозволувајќи им на друштвата да користат даночен кредит во идните периоди до износот на амортизацијата третиран како недостапен износ во претходните даночни периоди. За делот на промените во однос на трансферните цени, Друштвото има обврска да известува за трансферните цени за 2020 година најдоцна до 15 март 2021 година.

5. Заработувачка по акција

Основната заработувачка по акција е пресметана врз основа на добивката која им припаѓа на имателите на акции на матичното друштво поделена со вкупниот број на акции.

	2020 MKD'000	2019 MKD'000
Добивката која им припаѓа на имателите на акции на матичното друштво:		
Тековни активности	1.523.204	1.274.071
Основна заработувачка (добивка) која им припаѓа на имателите на акции на матичното друштво	1.523.204	1.274.071
Вкупна сеопфатна добивката која им припаѓа на имателите на акции на матичното друштво:		
Тековни активности	1.539.004	1.284.676
Вкупна сеопфатна заработувачка (добивка) која им припаѓа на имателите на акции на матичното друштво	1.539.004	1.284.676
Вкупен број на акции на имателите на матичното друштво	563.784	563.784

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

6. Недвижности, постројки и опрема

31 декември 2020 година	<i>Згради и земјиште МКД'000</i>	<i>Опрема МКД'000</i>	<i>Инвестиции во тек МКД'000</i>	<i>Вкупно МКД'000</i>
Набавна вредност				
На 1 јануари 2020 година	3.610.773	4.775.460	232.878	8.619.111
Набавки	232	-	216.649	216.881
Трансфер од инвестиции во тек	62.969	210.924	(273.893)	-
Трансфер во вложувања во недвижности	(1.184)	-	-	(1.184)
Трансфер во нематеријални средства	-	(2.106)	-	(2.106)
Оттуѓување и отпис		(3.993)		(3.993)
На 31 декември 2020 година	<u>3.672.790</u>	<u>4.980.285</u>	<u>175.634</u>	<u>8.828.709</u>
Амортизација				
На 1 јануари 2020 година	2.226.875	3.938.715	-	6.165.590
Трошок за годината	36.651	143.386	-	180.037
Трансфер во вложувања во недвижности	(1.184)	-	-	(1.184)
Трансфер во нематеријални средства		(2.399)	-	(2.399)
Оттуѓување и отпис		(3.980)	-	(3.980)
На 31 декември 2020 година	<u>2.262.342</u>	<u>4.075.722</u>	<u>-</u>	<u>6.338.064</u>
Нето сметководствена вредност на 31 декември 2020 година	<u>1.410.448</u>	<u>904.563</u>	<u>175.634</u>	<u>2.490.645</u>
Нето сметководствена вредност на 1 јануари 2020 година	<u>1.383.898</u>	<u>836.745</u>	<u>232.878</u>	<u>2.453.521</u>

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

6. Недвижности, постројки и опрема (продолжува)

31 декември 2019 година	Згради и земјиште МКД'000	Опрема МКД'000	Инвестиции во тек МКД'000	Вкупно МКД'000
Набавна вредност				
На 1 јануари 2019 година	3.543.174	4.640.393	313.495	8.497.062
Набавки	18.972	-	189.396	208.368
Трансфер од инвестиции во тек	49.373	220.640	(270.013)	-
Трансфер од вложувања во недвижности	1.063	-	-	1.063
Трансфер во вложувања во недвижности	(790)	-	-	(790)
Вложувања во туѓ имот	319	-	-	319
Трансфер во нематеријални средства	-	(21.372)	-	(21.372)
Оттуѓување и отпис	(1.338)	(64.201)	-	(65.539)
На 31 декември 2019 година	3.610.773	4.775.460	232.878	8.619.111
Амортизација				
На 1 јануари 2019 година	2.198.859	3.886.550	-	6.085.409
Трошок за годината	30.066	128.723	-	158.789
Трансфер од вложувања во недвижности	78	-	-	78
Трансфер во вложувања во недвижности	(790)	-	-	(790)
Трансфер во нематеријални средства	-	(12.871)	-	(12.871)
Оттуѓување и отпис	(1.338)	(63.687)	-	(65.025)
На 31 декември 2019 година	2.226.875	3.951.586	-	6.178.461
Нето сметководствена вредност на 31 декември 2019 година	1.383.898	836.745	232.878	2.453.521
Нето сметководствена вредност на 1 јануари 2019 година	1.344.315	753.843	313.495	2.411.653

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

7. Нематеријални средства

	Лиценци МКД'000	Инвестиции во тек МКД'000	Вкупно МКД'000
Набавна вредност			
На 01 јануари 2020 година	21.372	-	21.372
Набавки	-	6.345	6.345
Трансфер од инвестиции во тек	6.345	(6.345)	-
Трансфер од Недвижности, постројќи и опрема	2.106		2.106
На 31 декември 2020 година	29.823	-	29.823
Амортизација			
На 01 јануари 2020 година	12.871	-	12.871
Трошок за годината	848	-	848
Трансфер од Недвижности, постројќи и опрема	2.399	--	2.399
На 31 декември 2020 година	16.118	-	16.118
Нето сметководствена вредност на 31 декември 2020 година	13.705	-	13.705
Нето сметководствена вредност на 01 јануари 2020 година	8.501	-	8.501
	Лиценци МКД'000	Инвестиции во тек МКД'000	Вкупно МКД'000
Набавна вредност			
На 01 јануари 2019 година	15.400	-	15.400
Набавки	-	5.972	5.972
Трансфер од инвестиции во тек	5.972	(5.972)	-
На 31 декември 2019 година	21.372	-	21.372
Амортизација			
На 01 јануари 2019 година	10.448	-	10.448
Трошок за годината	2.423	-	2.423
На 31 декември 2019 година	12.871	-	12.871
Нето сметководствена вредност на 31 декември 2019 година	8.501	-	8.501
Нето сметководствена вредност на 1 јануари 2019 година	4.951	-	4.951

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

8. Вложувања во недвижности

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
На 01 јануари	208.428	187.396
Добивка/ (Загуба) од корекција на објективната вредност, нето	(1.484)	11.411
Ревалоризациони резерви од преоценка на објективната вредност	15.800	10.605
Де-признавање на ревалоризационите резерви од од преоценка на објективната вредност	-	(984)
На крајот на периодот/годината	<u>222.744</u>	<u>208.428</u>

Вложувањата во недвижности се водат по објективна вредност, која ги одразува пазарните услови на денот на известување. Добивките или загубите кои произлегуваат од промените во објективната вредност на вложувањата во недвижности се составен дел на билансот на успех во периодот во кој истите настануваат, вклучувајќи ги и соодветните даночни ефекти. Пазарната вредност се одредува на основа на проценка спроведена од независни проценители кои го користат методот на приходи и моделот на пазарни услови како основни модели на проценки кои се општо прифатени во Европската пракса.

Вложувањата во недвижности главно се состои од земјиште, производни објекти (усјепор и палети) и градежен објект - ресторан и кафекуварница кои немаат своја намена и се чуваат за долгорочно изнајмување и не се користат од страна на Друштвото.

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Приходи од закуп кои произлегуваат од вложувањата во недвижности	<u>17.420</u>	<u>15.226</u>
Добивки кои произлегуваат од вложувања во недвижности по објективна вредност	<u>17.420</u>	<u>15.226</u>

Во текот на 2020 година, Друштвото ја промени намената на одредени имоти, односно делови од зграда, од имот користен од страна на Друштвото во вложувања во недвижности. Пред рекласификацијата, во Извештаите за финансиската состојба на Друштвото, средствата беа евидентирани по нивната набавна вредност намалена за акумулираната амортизација.

На 31 декември 2020 година Друштвото изврши повторна проценка на своите вложувања во недвижности преку проценката извршена од независен проценител, Грант Торнтон Консалтинг Доо Скопје, кој има призната и релевантна професионална квалификација и има скорешно искуство во локацијата и категоријата на вложувањата во недвижности кои се предмет на проценка. Проценката на вложувањата во недвижности е извршена во согласност со Меѓународните Стандарди за Процена.

8. Вложувања во недвижности (продолжува)

Методологијата применета и клучните влезни податоци во проценката на вложувањата во недвижности е како што следува:

Недвижности	Методологија	Влезни податоци	Рангови
Објекти	Приходен метод	Стапка на неискористеност	5%
		Оперативни трошоци	5%
		Целокупна директна стапка на капитализација	10,12%
Градежно земјиште	Пазарен пристап - метод на споредливи продажби	Понудени цени на споредливи земјишни парцели во регионот на општина Кисела Вода- Скопје и останати слични локации	35 до 65 еуро/м2

Значајните зголемувања (намалувања) во предвидените оперативни трошоци ќе предизвика значајна пониска односно повисока објективна вредност на недвижностите. Исто така, значајните зголемувања (намалувања) на стапката на капитализација во изолација ќе резултира во значајна пониска односно повисока објективна вредност на недвижностите.

Како резултат на проценката на 31 декември 2020 година, објективната вредност во моментот на промена на намената на имотот користен од страна на Друштвото во вложувања во недвижности е прилагодена/зголемена во износ од 15.800 илјади денари и истата е признаена во Останатата сеопфатна добивка и тоа прикажана во ревалоризационите резерви во линија, Останати резерви (Извештај за промените во главнината).

Сепак, сметководствената вредност на вложувањата во недвижности е и намалена за 1.484 илјади денари. Односно, останатата проценета вредност на вложувањата во недвижности во износ од 1.484 илјади денари беше признаена во добивката и загубата на Друштвото за годината која завршува на 31 декември 2020 година.

Мерењето на објективната вредност беше извршено со употреба на техники на проценка за кои најниското ниво на влезни податоци кои што се значајни за вреднувањето се необзервативни (ниво 3).

Во текот на 2020 година нема трансфери помеѓу средствата измерени со различни техники на вреднување.

9. Истражување за и вреднување на минерални ресурси

	<i>Истражување за и вреднување на минерални ресурси МКД'000</i>	<i>Вкупно МКД'000</i>
Набавна вредност		
На 1 јануари 2020 година	17.845	17.845
Зголемување	-	-
На 31 декември 2020	17.845	17.845
Амортизација		
На 1 јануари 2020 година	13.613	13.613
Промени во текот на годината	-	-
На 31 декември 2020	13.613	13.613
Нето сметководствена вредност на 31 декември 2020 година	4.232	4.232
Нето сметководствена вредност на 1 јануари 2020 година	4.232	4.232

	<i>Истражување за и вреднување на минерални ресурси МКД'000</i>	<i>Вкупно МКД'000</i>
Набавна вредност		
На 1 јануари 2019 година	17.796	17.796
Зголемување	49	49
На 31 декември 2019	17.845	17.845
Амортизација		
На 1 јануари 2019 година	13.613	13.613
Промени во текот на годината	-	-
На 31 декември 2019	13.613	13.613
Нето сметководствена вредност на 31 декември 2019 година	4.232	4.232
Нето сметководствена вредност на 1 јануари 2019 година	4.183	4.183

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

10. Залихи

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Резервни делови	277.622	269.064
Потрошни материјали	221.288	196.603
Суровини и гориво	231.897	143.917
Готови производи	82.874	50.741
Производство во тек	17.180	25.019
Вреќи, фолии и палети	24.877	20.387
Трговски стоки за препродажба	401	154
Дадени аванси за набавка на залихи	1,279	3.775
	857.418	709.660

11. Побарувања од купувачи и останати побарувања

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Побарувања од купувачи	297.139	231.785
Однапред платени трошоци	75.388	55.430
Останати побарувања	50.733	28.586
	423.260	315.801

Останати побарувања се однесуваат на побарувања за земјиште и основни средства дадени под закуп, побарувања од рефактурирани трошоци за струја, природен гас и вода, однапред платено осигурување, пресметани приходи за камата од орочени депозити, побарувања за отугени основни средства итн.

Побарувања од купувачите се без каматни и вообичаено со валута на плаќање од 0 - 75 дена.

Со состојба на 31 декември, старосната анализа на побарувањата е како што следува:

	Вкупно	Ниту доспеани ниту обезвреднети	Доспено но неотпишано				
			< 30 дена	30-60 дена	60-90 дена	90-120 дена	>120 дена
2020	297.139	199.348	47.868	19.588	10,16	9.242	10.677
2019	231.785	128.904	47.706	15.146	9.686	3.413	26.930

12. Пари и парични средства

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Депозити во банки	415.000	1.545.813
Парични средства во банка	247.771	56.604
	662.771	1.602.417

Депозити во банки се орочени депозити, сите во Стопанска банка АД Скопје со рок на достасување до 3 месеци. Ефективните каматни стапки на овие краткорочни депозити во банки се договараат од случај до случај.

13. Акционерски капитал

Одобрен, издаден и целосно уплатен акционерски капитал е:

	Број на акции:	МКД '000
Титан Цемент Нетхерландс Б.В. - обични акции по 3.100 МКД за една акција	534.667	94,84%
Други акционери - обични акции по 3.100 МКД за една акција	29.117	5,16%
	563.784	100%
		МКД'000
<i>Акционерски капитал според судска регистрација</i>		
На 31 декември 2020 година и 31 декември 2018 година		1.747.730

Платени и предложени дивиденди

Објавени и платени во текот на годината што завршува на 31 декември 2019 година	МКД'000
Конечна дивиденда за 2018 година: МКД 1.513,00 за една акција	
Објавена	853.005
Платена	853.427
Објавени и платени во текот на годината што завршува на 31 декември 2020 година	
Конечна дивиденда за 2019 година: МКД 2.360,00 за една акција	
Објавена	1.330.530
Платена	1.330.465
Авансна дивиденда за 2020 година МКД 2.014,00 за една акција	
Објавена	1.135.461
Платена	1.131.468

Објавените и платени дивиденди за годината што завршува на 31 декември 2019 година и 2020 година целосно се однесуваат на дивиденди во пари на обичните акции.

14. Останати резерви

	<i>Ревалоризациони резерви на средствата</i> МКД'000	<i>Законски резерви</i> МКД'000	<i>Ревалоризациони резерви на вложувања во недвижности</i> МКД'000	<i>Вкупно</i> МКД'000
На 1 јануари 2019 година	268.551	174.772	104.669	547.992
Останата сеопфатна добивка (белешка 8)	-	-	10.605	10.605
Де-признавање на ревалоризационите резерви (белешка 8)	-	-	(984)	(984)
На 31 декември 2019 година	268.551	174.772	114.290	557.613
Останата сеопфатна добивка	-	-	15.800	15.800
На 31 декември 2020 година	268.551	174.772	130.090	573.413

Ревалоризациони резерви на вложувања во недвижности

Во текот на 2020 година, Друштвото ја промени намената на одредени имоти, односно делови од зграда, од имот користен од страна на друштвото во вложувања во недвижности. Пред рекласификацијата, во Извештаите за финансиската состојба на Друштвото, истите беа евидентирани по нивната набавна вредност намалена за акумулираната амортизација за делот од зградата.

Како резултат на проценката на 31 декември 2020 година, објективната вредност во моментот на промена на намената на имотот користен од страна на Друштвото во вложувања во недвижности е прилагодена/зголемена во износ од 15.800 илјади денари и истата е признаена во Останатата сеопфатна добивка и тоа прикажана во ревалоризационите резерви во линија, Останати резерви (Извештај за промените во главнината).

Законски резерви

Според Законот за Трговски Друштва, Друштвото е обврзано да има задолжителни законски резерви издвоени преку резервирања од нето добивката. Годишното издвојување за законски резерви треба да изнесува минимум 5% од добивката, освен доколку Друштвото има веќе издвоено резерви кои изнесуваат една десетина (1/10) од основниот акционерски капитал. Друштвото има достигнато потребното минимално ниво на законски резерви во претходните години и според тоа нема издвојувања за законски резерви со 31 декември 2020 година.

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

15. Долгорочни резервации за користи за вработени

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Отпремнини	10.775	10.625
Јубилејни годишни награди	11.148	11.334
Стипендии	23.175	21.305
Дополнителни користи при пензионирање	8.068	6.990
	53.166	50.254
<i>Анализирани како:</i>		
Нетековен дел	49.438	45.979
Тековен дел	3.728	4.275
	53.166	50.254

Движењата во текот на годината се како што следува:

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
На 01 јануари	50.254	52.884
Трошок за тековни услуги	4.638	4.136
Трошок за камата, пресметка на резервација за обврски за пензионирање	1.617	1.863
Актуарска добивка или загуба, нето (признаена)	1.600	(1.123)
	58.109	57.760
Исплатено во текот на годината	(4.943)	(7.506)
На 31 декември	53.166	50.254

Износите признаени во билансот на успех се како што следува:

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Трошок за тековни услуги	4.638	4.136
Трошок за камата, пресметка на резервација за обврски за пензионирање	1.617	1.863
Актуарска добивка или загуба (признаена)	1.600	(1.123)
	7.855	4.876

Квантитативната анализа на осетливоста при промена на дисконтната стапка и стапката на пораст на плати заклучно со 31 декември 2020 и 2019 година, е како што следува:

Белешки кон поединечните финансиски извештаи
за годината која завршува на 31 декември 2020

15. Долгорочни резервации за користи за вработени (продолжува)

2020

Претпоставки	Дисконтна стапка		Пораст на плати	
	1%	1%	1%	1%
	пораст	намалување	пораст	намалување
Ниво на осетливост	Во %	Во %	Во %	Во %
<i>Отпремнини</i>				
Влијание на нето дефинираните користи на вработените	(8,1)	9,6	12,1	(10,3)
<i>Јубилејни награди</i>				
Влијание на нето дефинираните користи на вработените	(7)	8,2	9,1	(7,9)

2019

Претпоставки	Дисконтна стапка		Пораст на плати	
	1%	1%	1%	1%
	пораст	намалување	пораст	намалување
Ниво на осетливост	Во %	Во %	Во %	Во %
<i>Отпремнини</i>				
Влијание на нето дефинираните користи на вработените	(7,2)	8,5	9,9	(8,6)
<i>Јубилејни награди</i>				
Влијание на нето дефинираните користи на вработените	(5,6)	6,5	7,0	(6,2)

Следниве исплати се очекувани користи кои треба да се реализираат во идните години:

	2020	2019
	МКД'000	МКД'000
Година 1	3.823	4.362
Година 2	4.326	5.101
Година 3	6.235	5.211
Година 4	4.711	5.761
Година 5	4.205	4.877
Години 6-10	20.436	19.748
Над 10 години	89.877	78.176

15. Долгорочни резервации за користи за вработени (продолжува)

Основните актуарски претпоставки кои беа користени во 2020 година се како што следи:

- а) За проценување на смртноста кај вработените до датумот на нивно пензионирање користена е популациската Таблица на смртност на Република Хрватска 2010 - 2012. Иако Државниот завод на статистика на Република Македонија на редовна основа објавува официјални таблици на смртност за Република Македонија, истите не се соодветни за правење актуарски проценки поради следните причини:
  - Нема спроведено попис во Македонија од 2002 година, така што е под знак прашалник методологијата за формирање на табели за население за периодот 2006 - 2008 година;
  - Согласно актуарската струка и пракса, таблици на смртност се конструираат доколку во периодот за кој се конструирани имало попис на населението. Оттука имајќи предвид дека последниот попис на населението во Република Македонија се случил во 2002 година, овие таблици на смртност не се погодни за користење при правење актуарски проценки;
- б) Од анализата на податоците за сите вработени во Друштвото почнувајќи од 1953 година податоците ги класифицирав на податоци за прекин на работниот однос за лицата кои се вработиле во и после 1992 година и вработени кои се вработиле пред 1992 година. Причината за истото е различната динамика на прекинување на работниот однос во двете категории. Имено, видно од податоците, вработените кои се вработени во Друштвото пред 1992 година го прекинуваат работниот однос неколку години пред пензионирањето (после повеќе од 12 години работен стаж во Компанијата) и со тоа не добиваат надомест за отпремнина после пензионирање што не е случај со вработените после 1992 кои го прекинуваат работниот однос во периодот до остварување 12 години работен стаж. Категоријата на вработени пред 1992 година е моделирана до нејзиниот истек имајќи предвид дека од сите вработени кои биле активни во периодот 31.12.2013-2019, во просек 9% - 16% го прекинуваат работниот однос годишно. За категоријата на вработени во или после 1992, анализата на податоците покажува зависност меѓу стапката на прекин на работниот однос и работниот стаж на вработените во Друштвото;
- в) Поради недостаток на јавно достапни информации од релевантни институции, за стапката на заминување на вработените во предвремена пензија, моделот е креиран на начин да Друштвото исплаќа отпремнини при пензионирање само доколку вработениот замине во редовна пензија, односно користена е претпоставка дека стапката на инвалидност за сите вработени е нула. Од актуарската пракса, стапките кои се користат за проценка на интензитетот на појава на инвалидитет како последица од незгода се доволно ниски (помали од 0,01%) за да не предизвикаат значително отстапување на резултатите во однос на тоа кога таквата информација би била вклучена во моделот.
- г) За целите на моделите за: отпремнини при пензионирање, јубилејни награди и дополнителни користи при пензионирање, за сите вработени лица во Друштвото користена е стапка на данок на личен доход од 10% на бруто износите кои ќе бидат исплатени. За стипендиите на децата на вработените користена е стапка на данок на личен доход од 0%.
- д) Во основно и во средно образование ќе се запишат сите деца на вработените кои ќе починат, а кои ги исполнуваат старосните ограничувања. На додипломски студии ќе се запишат 70% од децата на вработените (вклучително и вработените кои ќе починат), а кои ги исполнуваат старосните ограничувања. На постдипломски студии ќе се запишат 14% од децата кои ги исполнуваат старосните ограничувања за во иднина да можат да се запишат на постдипломски студии. За целите на моделите, се користи претпоставка дека идните месечни рати за сите видови стипендии ќе бидат 10.738 денари.

15. Долгорочни резервации за користи за вработени (продолжува)

Користените финансиски претпоставки се како што следи:

Номинален годишен пораст на просечна републичка нето плата: 2,7%. Пресметката се заснова на просечното годишно зголемување на месечните плати во периодот 2009 - до октомври 2020 година и исто така од ефектот на зголемувањето на минималната плата за која се очекува да оствари поголем пораст. Основата за 2020 година на која се применува годишниот пораст се пресметува како просек на нето-месечните плати исплатени по вработен во 2018 година.

Дисконтна стапка: 3%. Дисконтната стапка е изведена од приносите на државните обврзници издадени во Република Северна Македонија во 2020 година и класифицирани според рочноста. Просечната рачност на доспевање на вкупните обврските на Друштвото за сите видови користи е 20 години, така што дисконтната стапка што се користи во моделот се пресметува за оваа рачност од претходно добиената крива на дисконтната стапка.

16. Обврски спрема добавувачи и останати обврски

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Обврски спрема добавувачи	777.333	476.099
Примени аванси од купувачи	108.072	77.618
Останати тековни обврски	42.861	37.802
Добавувачи за основни средства	33.460	45.290
	961.726	636.809

17. Превземени и потенцијални обврски

Потенцијални обврски

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
Банкарски гаранции	115.303	50.309
	115.303	50.309

Заклучно со 31 декември 2020 година, Друштвото има обезбедено банкарски гаранции од:

- Халк банка во корист на Макпетрол АД Скопје во износ од 12.000 илјади денари за набавка на природен гас со важност до 30 јануари 2022, во корист на Царинска Управа во износ од 15.000 илјади со важност до 15 декември 2021 година и во износ од 15.000 илјади со важност до 02 ноември 2021 година, во корист на ОКТА АД Скопје во износ од 500 илјади денари за набавка на нафта со важност до 31 јануари 2021 година, во корист на МЕПСО АД Македонија во износ од 2.490 илјади денари за пренос на електрична енергија со важност до 31 јануари 2021 година и во корист на АД Електрани С. Македонија во износ од 8.650 илјади денари за пренос на електрична енергија со важност до 30 април 2021 година.
- Охридска банка во корист на Царинска Управа во износ од 9.500 илјади денари со важност до 02 јануари 2021 за акциза и во корист на Стамидис во износ од 52.163 илјади денари со важност до 17 септември 2021 за погонски менувач (опрема).

17. Превземени и потенцијални обврски (продолжува)

Превземени обврски

Оперативен наем - друштвото како закупец

Друштвото зема под наем возила со склучување на договори за оперативен наем. Истите имаат различни услови и клаузули. Трошокот се признава во добивката или загубата во текот на периодот.

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
До 1 година	6.313	5.741
Подолго од 1 година но не подолго од 5 години	10.702	8.763
	<u>17.015</u>	<u>14.504</u>

Оперативен наем - друштвото како закупец (продолжува)

Во 2018 година. Друштвото регистрирање два терминали (Охрид и Струмица) со склучување на договори за оперативен наем. Во 2017 година беа (Охрид и Битола). Терминалот во Битола беше откажен во јануари 2018 година. Истите имаат различни услови и клаузули.

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
До 1 година	689	849
Подолго од 1 година но не подолго од 5 години	-	320
	<u>689</u>	<u>1.169</u>

Друштвото зема под наем Хоризонтален млин од МИЛЈКО со склучување на договори за оперативен наем.

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
До 1 година	-	16.115
Подолго од 1 година но не подолго од 5 години	-	-
	<u>-</u>	<u>16.115</u>

Законски постапки

Од време на време и во нормалниот тек на работењето, против Друштвото можат да бидат поднесени тужби. Врз основа на сопствени проценки, како и на интерни и надворешни консултантски совети, раководството на Друштвото е на мислење дека никаква материјална штета нема да произлезе од тие спорови и следствено на истото нема потреба од обелоденување на резервации по тој основ во финансиските извештаи на Друштвото.

18. Трансакции со поврзани страни

Titan Cement Netherlands B.V. поседува 94,84% од акционерскиот капитал на Друштвото.

Следните трансакции се извршени со поврзаните страни:

а) Продажби на добра и услуги

	2020 MKD '000	2019 MKD '000
<i>Контролирано од:</i>		
Titan Cement Company - услуги	6.724	8.743
Titan Cement Company - материјали	3.139	-
<i>Подружница:</i>		
Trojan Cem EOOD Sofija - цемент	25.197	10.426
Trojan Cem EOOD Sofija - превоз	15.561	5.455
<i>Правни лица под заедничка контрола:</i>		
Cement Plus Ltd – цемент, песок и бел цемент	419.193	384.316
Cement Plus Ltd - превоз	46.969	48.200
Cement Plus Ltd - материјали	1	56
SHARRCEM SH.P.K - петрол кокс	179.570	302.926
SHARRCEM SH.P.K - клинкер	59.330	97.803
SHARRCEM SH.P.K - превоз	14.787	14.876
SHARRCEM SH.P.K - материјали и услуги	67.681	24.238
SHARRCEM SH.P.K- шармал и песок	119.310	51.308
Titan Cementara Kosjeric - клинкер	932	2.610
Antea Cement SHA - услуги	6.741	6.596
МИЛЈКО - ПЦМ Дооел Скопје - рента	2.537	2.530
	967.672	960.083

Останати трансакции

	2020 MKD '000	2019 MKD '000
SHARRCEM SH.P.K - краткорочен заем (главница)	-	184.605
SHARRCEM SH.P.K - камата	-	1.602
	-	186.207

18. Трансакции со поврзани страни (продолжува)

Салдата кои произлегуваат од горе наведените трансакции се прикажани подолу:

Побарувања од поврзаните страни

	2020 MKD'000	2019 MKD'000
<i>Контролирано од:</i>		
Titan Cement Company - услуги	3.643	4.010
Titan Cement Company - материјали	3.139	-
<i>Подружница:</i>		
Trojan Cem EOOD SOFIJA - цемент	30.831	2.776
<i>Правни лица под заедничка контрола:</i>		
SHARRCEM SH.P.K - петрол кокс	36.139	13.788
SHARRCEM SH.P.K - клинкер	29.241	6.292
SHARRCEM SH.P.K - варовник и цемент	12.842	4.312
SHARRCEM SH.P.K - останато	16.713	1.695
Titan Cementara Kosjeric - клинкер	-	2.610
Antea Cement SHA - услуги	3.717	6.591
МИЛЈКО - ПЦМ Дооел Скопје - наем	250	-
	136.515	42.074

б) Набавка на добра и услуги

	2020 MKD'000	2019 MKD'000
<i>Контролирано од:</i>		
Titan Cement Company - бел цемент и петрол кокс	118.331	83.049
Titan Cement Company - надомест за менаџмент подршка	118.597	84.688
Titan Cement Company - останато	3.357	-
<i>Правни лица под заедничка контрола:</i>		
Cement Plus Ltd - провизија за подршка на продажбата	60.696	65.558
SHARRCEM SH.P.K - останато	4.628	5.800
МИЛЈКО ПЦМ Дооел Скопје - услуга	16.164	16.115
Opalit Dooel Skorje – туф и услуги	4.207	-
Antea Cement SHA - опеки и останато	1.031	-
Titan Zlatna Panega - опрема	324	-
	327.335	255.210

18. Трансакции со поврзани страни (продолжува)

Салда кои произлегуваат од горе наведените трансакции се прикажани подолу:

Обврски спрема поврзаните страни

	2020 MKD '000	2019 MKD '000
<i>Контролирано од:</i>		
Titan Cement Company - надомест за менаџмент поддршка	60.920	10.932
Titan Cement Company - капитални инвестиции	3.353	3.380
Titan Cement Company - бел цемент, петрол кокс и услуги	35.921	34.594
<i>Правни лица под заедничка контрола:</i>		
Cement Plus Ltd. - провизија за поддршка на продажбата	17.897	16.168
Cement Plus Ltd. - претплата	66.712	32.955
МИЛЈКО ПЦМ Дооел Скопје - услуга	13.098	10.970
SHARR CEM SH.P.K - останато	711	357
Opalit Dooel Skorje - туф и услуги	4.462	-
	203.074	109.356

Друштвото остваруваат трансакции со горенаведените поврзани страни според заеднични договорени услови.

Надоместоци на клучното раководство

	2020 MKD '000	2019 MKD '000
Плата и други лични примања	98.201	91.386
	98.201	91.386

Надоместоци на клучното раководство во износ од 98.201 илјади денари се однесува на плати и други лични примања на менаџерите и на останатите членови на клучниот персонал на Друштвото за 2020 година .

19. Трошоци според природа

	2020 MKD '000	2019 MKD '000
Суровини и материјали	903.495	1.031.564
Набавна вредност на продадени стоки и услуги	420.730	543.499
Режиски трошоци	375.752	419.520
Трошоци за вработени	281.431	276.433
Останати материјални трошоци и услуги	304.770	313.520
Амортизаицја	180.886	158.788
Трошоци за дистрибуција	163.149	154.128
Надомест за техничка поддршка и други услуги	118.597	84.688
Одржување	86.082	70.421
Движење на залихи, нето	(26.997)	16.017
Реклама, пропаганда и трошоци за општествена одговорност	17.137	31.616
Патни трошоци	10.351	14.222
Компјутерски услуги, трошоци и телефонија	16.155	13.274
Надоместоци кон трети страни	3.991	3.589
Останати трошоци	44.368	59.093
Вкупно трошоци на продадени производи, трошоци на продажба и маркетинг и административни трошоци	<u>2.899.897</u>	<u>3.190.372</u>

20. Управување со финансискиот ризик

Основните финансиски обврски на Друштвото ги сочинуваат обврски спрема добавувачите и останати обврски. Друштвото располага со разновидни финансиски средства како што се: побарувања од купувачите, пари и парични средства и краткорочни заеми и депозити кои произлегуваат директно од работењето на Друштвото.

Друштвото во своето работење се изложени на повеќе финансиски ризици. Главните ризици се: ризик на ликвидност, девизен ризик и кредитен ризик. Управувањето со секој од овие ризици се одвива во согласност со политиките одобрени од Одборот на директори кој воедно е и одговорен за ревидирање на истите.

а) Пазарен ризик

Пазарниот ризик се дефинира како „ризик од флукуација на пазарната вредност или идните парични текови на финансиските инструменти како резултат на промена на пазарните цени и вклучува каматен ризик, валутен ризик и други ценовни ризици. Најголемиот дел од приходите на Друштвото се остварени од домашен пазар во македонски денари, а преостанатиот дел на странски пазар во ЕУР.

Најголемиот дел од трошоците на Друштвото се остварени од набавки на домашниот и странскиот пазар.

Раководството верува дека ги презема сите неопходни мерки за поддршка на одржливост и раст на бизнисот на компанијата во сегашните околности. Сепак, идните флукуации на пазарот не може да се предвидат со точност и прецизност.

20. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

б) Каматен ризик

Приходите и оперативните парични текови на Друштвото се во голема мера независни од промената на пазарните каматни стапки.

Промена на каматните стапки и каматните маргини можат да влијаат врз финансиските трошоци и повратот на финансиските инвестиции.

Промените на пазарните каматни стапки влијаат на приходите од камати на орочени депозити во банки. На 31 декември 2020 година, Друштвото има орочени депозити во банките во износ од 415.000 илјади денари (2019: 1.545.813 илјади денари). Поради тоа, 1% пораст на каматната стапка на пазарот би предизвикало (*ceteris paribus*) каматата да се зголеми со приближно 4.150 илјади денари на годишно ниво (2019: 15.458 илјади денари на годишно ниво), додека слично намалување би предизвикало исто намалување на каматата.

в) Девизен ризик

Изложеноста на Друштвото на девизен ризик е минимална со оглед на факот дека најголемиот дел од договорите поврзани со меѓународните трансакции (продажбите и набавките) се номинирани во ЕУРО, чијшто курс беше стабилен во текот на целата 2020 година. Исто така, договорите за продажба на домашниот пазар се номинирани во ЕУРО.

За потребите на анализа на чувствителност од девизниот ризик. Раководството користи претпоставка од 1% зголемување на девизниот курс на ЕУР, што се смета за разумно со оглед на стабилната домашна валута во однос на ЕУР во текот на изминатите години. На 31 декември 2020 година, доколку ЕУР би било 1% (2019: 1%) послабо или посилено во споредба со МКД, добивката после оданочување во нето билансот би била 2.289 илјади денари (2019: 9.241 илјади денари) повисока или пониска, соодветно.

Во Извештајот за финансиска состојба, салдата се како што следува:

2020	Вкупно	Домашни	Странски МКД противвредност
Средства			
Пари и парични средства	662.771	611.923	50.848
Побарувања од купувачи и останати тековни финансиски побарувања	347.872	192.008	155.864
Вкупно средства	1.010.643	803.931	206.712
Обврски			
Обврски спрема добавувачи	777.333	353.665	423.668
Останати тековни обврски	76.321	64.366	11.955
Вкупно обврски	853.654	418.031	435.623
Нето изложеност	156.989	385.900	(228.911)

20. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

в) Девизен ризик (продолжува)

2019	Вкупно	Домашни	Странски МКД противвредност
Средства			
Пари и парични средства	1.602.417	510.530	1.091.887
Побарувања од купувачи и останати тековни финансиски побарувања	260.372	204.331	56.041
Вкупно средства	1.862.789	714.861	1.147.928
Обврски			
Обврски спрема добавувачи	476.099	263.863	212.236
Останати тековни обврски	83.092	71.519	11.573
Вкупно обврски	559.191	335.382	223.809
Нето изложеност	1.303.598	379.479	924.119

Авансите се исклучени од табелите погоре, бидејќи не се финансиски средства и обврски.

г) Ризик на ликвидност

Управувањето со ризикот на ликвидност подразбира располагање со доволни количества на готовина, како и можност за финансирање преку користење на договорни кредитни аранжмани.

Табелата подолу дава приказ на роковите на плаќање на финансиските обврски на Друштвото со состојба на 31 декември 2020 и 2019 година засновани на договорените недисконтирани плаќања:

На 31 декември 2020 година

	На барање	До 3 месеци	3 до 12 месеци	1 до 5 години	> 5 години	Вкупно
Обврски спрема добавувачи	-	574.259	-	-	-	574.259
Останати обврски	-	76.321	-	-	-	76.321
Обврски кон поврзани субјекти	-	203.074	-	-	-	203.074

20. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

На 31 декември 2019 година

	На барање	До 3 месеци	3 до 12 месеци	1 до 5 години	> 5 години	Вкупно
Обврски спрема добавувачи	-	366.743	-	-	-	366.743
Останати обврски	-	83.092	-	-	-	83.092
Обрски кон поврзани субјекти	-	109.356	-	-	-	109.356

д) Кредитен ризик

Друштвото немаат значајна концентрација на кредитен ризик. Друштвото има воспоставено таква политика која што предвидува продажба на своите производи на клиенти со соодветна кредитна историја. Исто така, Друштвото има воспоставено таква политика која предвидува лимитирање на износот на кредитна изложеност на поединечните клиенти. Посебно, за да се намали овој ризик Друштвото бара обезбедувања како што се: банкарски гаранции и депозити. На 31 декември 2020 година не постојат отворени сомнителни значајни кредитни ризици кои веќе не се покриени со резервација за сомнителни побарувања.

Во врска со кредитниот ризик којшто произлегува од другите финансиски средства на Друштвото, кои се состојат од пари и парични средства, и краткорочни побарувања за позајмица, максималната изложеност на Друштвото на кредитен ризик поради неплаќање на договорната страна е еднаква на сметководствената вредност на овие инструменти. На 31 декември 2020 година, паричните средства и паричните еквиваленти на Друштвото се чуваат како краткорочни депозити и тековни сметки во високо оценети финансиски институции.

Управување со капиталот

Примарната цел на управувањето со капиталот на Друштвото е да се обезбеди и одржува стабилен кредитен рејтинг и соодветни показатели на капиталот со цел да се поддржи работењето и да се максимизира вредноста на акционерите.

Друштвото управува со својата структура на капитал и прави корекции на истиот, кои се во согласност со проемените на економските фактори. За да ја одржува и да ја корегира структурата на капиталот, Друштвото може да ја корегира дивидендата исплатена на акционерите, да врати капитал на акционерите или пак да издаде дополнителни нови акции, врз основа на претходна одлука на акционерите. Во текот на годините што завршуваат на 31 декември 2020 година и 31 декември 2019 година не беа направени промени во целите, политиките или процесите на Друштвото.

Друштвото го следи својот акционерски капитал преку добивката пред камата, даноци, амортизација и депрецијација (ЕБИТДА) за годината.

	2020 МКД'000	2019 МКД'000
ЕБИТДА	1.858.418	1.547.601

Друштвото не е предмет на никакви надворешно наметнати барања. Структурата и управувањето на капиталот е одредено на Групациско ниво.

20. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Управување со капиталот (продолжува)

Влијанието на Ковид-19 врз работењето и остварувањата на Друштвото во 2020 година беше незначително. Дури, може да се коментира дека финансиските перформанси за годината ги надминаа истите од 2019 година. Земајќи го предвид нивото на тековните средства на Друштвото и постојаната поддршка од Групацијата, Раководството верува дека има доволно средства за ублажување на било какво идно потенцијално влијание. Во 2021 година, сè уште постои одредена неизвесност за должината на состојбата со коронавирусот во земјата, и истото е земено во предвид во буџетот на Друштвото, со цел планот да обезбеди поголема ликвидност. Дури и во ситуација на стрес-тест, Титан Групацијата ќе продолжи да обезбедува финансиска поддршка на своите подружници и да ги покрива нивните потреби за ликвидност, доколку ги има.

21. Последователни настани

Нема последователни настани после периодот на известување кои би влијаеле на Извештајот на сеопфатната добивка, на Извештајот на финансиската состојба како и на Извештајот за паричните текови за 2020 година.

Цементарница Усје АД - Скопје

Поединечна годишна сметка

За годината која завршува на 31 декември 2020 година

ЕМБС: 04053397

Целосно име: Цементарница УСЈЕ АД Скопје

Вид на работа: 450

Тип на годишна сметка: Годишна сметка

Тип на документ: Годишна сметка

Година : 2020

Листа на прикачени документи:

Објаснувачки белешки

Финансиски извештаи

Биланс на состојба

Ознака за АОП	Опис	Нето за тековна година	Бруто за тековна година	Исправка на вредноста за тековна година	Претходна година
1	-- АКТИВА: А.НЕТЕКОВНИ СРЕДСТВА (002+009+020+021+031)	2.767.578.924,00			2.689.341.510,00
2	-- I.НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА (003+004+005+006+007+008)	17.936.629,00			4.231.860,00
4	-- Концесии, патенти, лиценци, заштитни знаци и слични права	17.936.629,00			4.231.860,00
9	-- II. МАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА (010+013+014+015+016+017+018+019)	2.490.644.175,00			2.462.020.780,00
10	-- Недвижности (011+012)	1.398.600.667,00			1.371.611.471,00
11	-- Земјиште	879.715.557,00			881.469.670,00
12	-- Градежни објекти	518.885.110,00			490.141.801,00
13	-- Постројки и опрема	885.962.620,00			820.092.068,00
14	-- Транспортни средства	3.066.138,00			4.889.367,00
15	-- Алат, погонски и канцелариски инвентар и мебел	15.535.703,00			20.266.079,00
18	-- Материјални средства во подготовка	175.634.464,00			232.878.168,00
19	-- Останати материјални средства	11.844.583,00			12.283.627,00
20	-- III. ВЛОЖУВАЊА ВО НЕДВИЖНОСТИ	222.744.380,00			208.428.380,00
21	-- IV. ДОЛГОРОЧНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА (022+023+024+025+026+030)	36.253.740,00			14.660.490,00
22	-- Вложувања во подружници	36.253.740,00			14.660.490,00
36	-- Б. ТЕКОВНИ СРЕДСТВА (037+045+052+059)	1.928.675.742,00			2.594.389.126,00
37	-- I. ЗАЛИХИ (038+039+040+041+042+043)	849.424.738,00			680.228.786,00
38	-- Залихи на сировини и материјали	411.027.734,00			282.824.156,00
39	-- Залихи на резервни делови, ситен инвентар, амбалажа и автогуми	337.940.246,00			321.490.249,00
40	-- Залихи на недовршени производи и полупроизводи	17.181.424,00			25.019.131,00
41	-- Залихи на готови производи	82.874.602,00			50.741.665,00

42	-- Залихи на трговски стоки	400.732,00		153.585,00
45	-- III. КРАТКОРОЧНИ ПОБАРУВАЊА (046+047+048+049+050+051)	416.480.014,00		311.743.186,00
46	-- Побарувања од поврзани друштва	136.515.088,00		42.074.314,00
47	-- Побарувања од купувачи	200.602.776,00		210.018.217,00
48	-- Побарувања за дадени аванси на добавувачи	25.943.903,00		49.086.311,00
49	-- Побарувања од државата по основ на даноци, придонеси, царина, акцизи и за останати давачки кон државата (претплати)	50.723.112,00		10.278.836,00
50	-- Побарувања од вработените	2.695.135,00		285.508,00
59	-- V. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ (060+061)	662.770.990,00		1.602.417.154,00
60	-- Парични средства	247.770.990,00		56.604.225,00
61	-- Парични еквиваленти	415.000.000,00		1.545.812.929,00
62	-- VI. ПЛАТЕНИ ТРОШОЦИ ЗА ИДНИТЕ ПЕРИОДИ И ПРЕСМЕТАНИ ПРИХОДИ (ABP)	14.773.562,00		33.489.330,00
63	-- ВКУПНА АКТИВА: СРЕДСТВА (001+035+036+044+062)	4.711.028.228,00		5.317.219.966,00
64	-- В. ВОНБИЛАНСНА ЕВИДЕНЦИЈА - АКТИВА	16.876.859.044,00		13.830.406.020,00
65	-- ПАСИВА : А. ГЛАВНИНА И РЕЗЕРВИ (066+067-068-069+070+071+075-076+077-078)	3.649.358.542,00		4.576.038.546,00
66	-- I. ОСНОВНА ГЛАВНИНА	1.747.729.749,00		1.747.729.749,00
70	-- V. РЕВАЛОРИЗАЦИСКА РЕЗЕРВА И РАЗЛИКИ ОД ВРЕДНУВАЊЕ НА КОМПОНЕНТИ НА ОСТАНАТА СЕОПФАТНА ДОБИВКА	154.662.806,00		138.555.451,00
71	-- VI. РЕЗЕРВИ (072+073+074)	1.359.223.106,00		1.415.681.850,00
72	-- Законски резерви	174.772.975,00		174.772.975,00
74	-- Останати резерви	1.184.450.131,00		1.240.908.875,00
77	-- IX. ДОБИВКА ЗА ДЕЛОВНАТА ГОДИНА	387.742.881,00		1.274.071.496,00
81	-- Б. ОБВРСКИ (082+085+095)	1.038.977.218,00		719.844.667,00
82	-- I. ДОЛГОРОЧНИ РЕЗЕРВИРАЊА ЗА РИЗИЦИ И ТРОШОЦИ (083+084)	56.331.605,00		55.100.015,00
83	-- Резервирања за пензии, отпремнини и слични обврски кон вработените	49.437.775,00		45.979.006,00
84	-- Останати долгорочни резервирања за ризици и трошоци	6.893.830,00		9.121.009,00
95	-- IV. КРАТКОРОЧНИ ОБВРСКИ (од 096 до 108)	982.645.613,00		664.744.652,00
96	-- Обврски спрема поврзани друштва	203.075.586,00		107.681.628,00
97	-- Обврски спрема добавувачи	655.722.157,00		429.212.893,00
98	-- Обврски за аванси, депозити и кауции	41.359.912,00		44.662.461,00
99	-- Обврски за даноци и придонеси на плата и на надомести на плати	4.693.357,00		4.882.703,00
100	-- Обврски кон вработените	9.552.158,00		10.082.363,00
101	-- Тековни даночни обврски	37.756.481,00		41.054.002,00
102	-- Краткорочни резервирања за ризици и трошоци	8.224.407,00		14.347.560,00

106	-- Обврски по основ на учество во резултатот	4.500.947,00		442.923,00
108	-- Останати краткорочни обврски	17.760.608,00		12.378.119,00
109	-- V. ОДЛОЖЕНО ПЛАЌАЊЕ НА ТРОШОЦИ И ПРИХОДИ ВО ИДНИТЕ ПЕРИОДИ (ПВР)	22.692.468,00		21.336.753,00
111	-- ВКУПНО ПАСИВА : ГЛАВНИНА, РЕЗЕРВИ И ОБВРСКИ (065+081+094+109+110)	4.711.028.228,00		5.317.219.966,00
112	-- В. ВОНБИЛАНСНА ЕВИДЕНЦИЈА-ПАСИВА	16.876.859.044,00		13.830.406.020,00

Биланс на успех

Ознака за АОП	Опис	Нето за тековна година	Бруто за тековна година	Исправка на вредноста за тековна година	Претходна година
201	-- I. ПРИХОДИ ОД РАБОТЕЊЕТО (202+203+206)	5.061.085.370,00			5.028.740.810,00
202	-- Приходи од продажба	4.842.659.244,00			4.792.552.037,00
203	-- Останати приходи	29.750.074,00			54.376.342,00
204	-- Залихи на готови производи и недовршено производство на почетокот на годината	75.760.796,00			87.991.183,00
205	-- Залихи на готови производи и недовршено производство на крајот на годината	102.758.224,00			71.973.897,00
206	-- Капитализирано сопствено производство и услуги	188.676.052,00			181.812.431,00
207	-- II. РАСХОДИ ОД РАБОТЕЊЕТО (208+209+210+211+212+213+218+219+220+221+222)	3.411.964.095,00			3.625.157.631,00
208	-- Трошоци за сировини и други материјали	1.480.083.397,00			1.671.767.740,00
209	-- Набавна вредност на продадените стоки	404.566.107,00			527.385.054,00
210	-- Набавна вредност на продадените материјали, резервни делови, ситен инвентар, амбалажа и автогуми	54.948.220,00			23.555.674,00
211	-- Услуги со карактер на материјални трошоци	670.110.447,00			605.538.205,00
212	-- Останати трошоци од работењето	151.966.217,00			171.909.534,00
213	-- Трошоци за вработени (214+215+216+217)	308.034.762,00			311.470.764,00
214	-- Плати и надоместоци на плата (нето)	172.373.492,00			171.833.479,00
215	-- Трошоци за даноци на плати и надоместоци на плата	16.505.108,00			17.888.323,00
216	-- Придонеси од задолжително социјално осигурување	72.976.731,00			71.565.259,00
217	-- Останати трошоци за вработените	46.179.431,00			50.183.703,00
218	-- Амортизација на материјалните и нематеријалните средства	180.884.671,00			158.788.874,00
219	-- Вредносно усогласување (обезвреднување) на нетековни средства	1.484.000,00			0,00
220	-- Вредносно усогласување (обезвреднување) на тековните средства	28.344.848,00			6.788.385,00
221	-- Резервирања за трошоци и ризици	11.723.714,00			29.052.470,00
222	-- Останати расходи од работењето	119.817.712,00			118.900.931,00
223	-- III. ФИНАНСИСКИ ПРИХОДИ (224+229+230+231+232+233)	17.798.965,00			13.162.288,00

224	-- Финансиски приходи од односи со поврзани друштва (225+226+227+228)	678.595,00		2.038.362,00
226	-- Приходи по основ на камати од работење со поврзани друштва	0,00		1.601.910,00
227	-- Приходи по основ на курсни разлики од работење со поврзани друштва	678.595,00		436.452,00
230	-- Приходи по основ на камати од работење со неповрзани друштва	3.231.730,00		8.495.611,00
231	-- Приходи по основ на курсни разлики од работење со неповрзани друштва	13.888.640,00		2.628.315,00
234	-- IV. ФИНАНСИСКИ РАСХОДИ (235+239+240+241+242+243)	9.094.208,00		6.380.833,00
235	-- Финансиски расходи од односи со поврзани друштва (236+237+238)	875.007,00		639.581,00
237	-- Расходи по основ на курсни разлики од работење со поврзани друштва	875.007,00		639.581,00
239	-- Расходи по основ на камати од работење со неповрзани друштва	1.671.694,00		175.133,00
240	-- Расходи по основ на курсни разлики од работење со неповрзани друштва	6.547.507,00		5.566.119,00
246	-- Добивка од редовното работење (201+223+244)-(204-205+207+234+245)	1.684.823.460,00		1.394.347.348,00
250	-- Добивка пред оданочување (246+248) или (246-249)	1.684.823.460,00		1.394.347.348,00
252	-- Данок на добивка	161.619.603,00		120.275.852,00
255	-- НЕТО ДОБИВКА ЗА ДЕЛОВНАТА ГОДИНА (250-252+253-254)	1.523.203.857,00		1.274.071.496,00
256	-- НЕТО ЗАГУБА ЗА ДЕЛОВНАТА ГОДИНА (251+252-253+254)	0,00		0,00
257	-- Просечен број на вработени врз основа на часови на работа во пресметковниот период (во апсолутен износ)	252,00		243,00
258	-- Број на месеци на работење (во апсолутен износ)	12,00		12,00
259	-- ДОБИВКА/ЗАГУБА ЗА ПЕРИОД	1.523.203.857,00		1.274.071.496,00
260	-- Добивка која им припаѓа на имателите на акции на матичното друштво	1.444.536.988,00		1.208.271.233,00
261	-- Добивка која им припаѓа на неконтролирано учество	78.666.869,00		65.800.263,00
264	-- ЗАРАБОТУВАЧКА ПО АКЦИЈА	2.702,00		2.260,00
265	-- Вкупна основна заработувачка по акција	2.702,00		2.260,00
269	-- Добивка за годината	1.523.203.857,00		1.274.071.496,00
271	-- Останата сеопфатна добивка (273+275+277+279+281+283) - (274+276+278+280+282+284)	15.800.000,00		10.605.000,00
279	-- Промени на ревалоризациските резерви за нетековни средства	15.800.000,00		10.605.000,00
286	-- Нето останата сеопфатна добивка (271-285)	15.800.000,00		10.605.000,00
288	-- Вкупна сеопфатна добивка за годината (269+286) или (286-270)	1.539.003.857,00		1.284.676.496,00
289	-- Сеопфатна добивка која им припаѓа на имателите на акции на матичното друштво	1.459.520.987,00		1.218.328.530,00
290	-- Сеопфатна добивка која припаѓа на неконтролираното учество	79.482.870,00		66.347.966,00

Државна евиденција

Ознака за АОП	Опис	Нето за тековна година	Бруто за тековна година	Исправка на вредноста за тековна година	Претходна година
609	-- Земјишта	879.715.557,00			881.469.670,00
612	-- Сегашна вредност на градежни објекти од високоградба кои се користат за вршење дејност (< или = АОП 012 од БС)	462.181.735,00			440.430.923,00
613	-- Сегашна вредност на објекти од нискоградба (< или = АОП 012 од БС)	56.703.375,00			49.710.878,00
614	-- Сегашна вредност на информациска опрема и телекомуникациска опрема (< или = АОП 013 од БС)	1.897.335,00			1.394.579,00
615	-- Сегашна вредност на компјутерска опрема (< или = АОП 013 од БС)	12.351.863,00			17.695.854,00
626	-- Побарувања по основ на продажба на стоки и услуги и аванси дадени на нефинансиски трговски друштва во приватна и државна сопственост и јавни препријатија во земјата (< или=АОП 006+АОП 017+АОП 030+ АОП 046+ АОП 047+АОП 048 од БС)	199.860.353,00			233.465.800,00
628	-- Останати побарувања од нефинансиски трговски друштва во приватна и државна сопственост и јавни препријатија во земјата (< или=АОП 034+ АОП 046+ АОП 047+АОП 051+ АОП 062 од БС)	406,00			406,00
629	-- Останати побарувања од органи на законодавна, извршна и судска власт, ФПИОСМ,ФЗОРСМ,АВРСМ, единици на локална самоуправа и други правни лица финансирани од буџет (< или= АОП 034+АОП 035+АОП 047+АОП 049+АОП 051+АОП 062 од БС)	50.723.112,00			10.278.836,00
630	-- Побарувања по основ на продажба на стоки и услуги и аванси и останати побарувања од сите субјекти во земјата и странство (< или=АОП 006+АОП 017+АОП 030+АОП 034+АОП 035+ АОП 046+ АОП 047+АОП 049+ АОП 050+АОП 051+АОП 057+АОП 062 од БС)	395.113.186,00			267.725.426,00
631	-- Основна главнина (сопственички капитал) во удели поседувани од други трговски друштва во приватна и државна сопственост и јавни препријатија во земјата (< или =АОП 065 од БС)	4.743.000,00			5.815.600,00
632	-- Основна главнина (сопственички капитал) во удели поседувани од физички лица, трговци поединци, занаетчии, земјоделци, самостојни вршители на дејност и непрофитни организации регистрирани во земјата (< или =АОП 065 од БС)	82.624.300,00			83.340.400,00
635	-- Обврски по основ на набавка на стоки и услуги и аванси (краткорочни трговски кредити) примени од нефинансиски трговски друштва во приватна и државна сопственост и јавни препријатија во земјата(< или =АОП 096+АОП 097+ АОП 098+АОП 108 од БС)	384.038.960,00			311.903.241,00
637	-- Останати обврски кон нефинансиски трговски друштва во приватна и државна сопственост и јавни препријатија во земјата (< или=АОП 092+АОП 093+АОП 096+ АОП 106+ АОП 107+АОП 108+ АОП	36.308.268,00			29.719.977,00

	109 ОД БС)			
638	-- Останати обврски кон органи на законодавна, извршна и судска власт, ФГИОСМ, ФЗОРСМ, АВРСМ, единици на локална самоуправа и други правни лица финансирани од буџет (< или = АОП 092+АОП 093+АОП 094+ АОП 099+ АОП 101+ АОП 107+АОП 108+ АОП 109 ОД БС)	46.131.862,00		49.792.322,00
639	-- Обврски по основ на трговски кредити, аванси и останати обврски кон сите субјекти во земјата и странство (вкупно) (< или = АОП 092+АОП 093+АОП 094+ АОП 096+ АОП 097+ АОП 098+ АОП 099+ АОП 100+ АОП 101+ АОП 107+АОП 108+ АОП 109 ОД БС)	992.310.556,00		671.260.711,00
643	-- Приходи од продажба на производи, стоки и услуги на домашен пазар (< или = АОП 202 од БУ)	3.216.168.695,00		3.126.867.014,00
644	-- Приходи од продажба на производи, стоки и услуги на странски пазар (< или = АОП 202 од БУ)	1.602.840.574,00		1.645.232.686,00
647	-- Приходи од наемнина (< или = АОП 202 од БУ)	18.893.025,00		15.701.623,00
648	-- Приходи од наемнина на земјиште (< или = АОП 202 од БУ)	4.756.950,00		4.750.714,00
650	-- Добивки од продажба на нематеријални и материјални средства (< или = АОП 203 од БУ)	0,00		862.860,00
653	-- Добивки од продажба на материјали (< или = АОП 203 од БУ)			102.240,00
654	-- Приходи од вишоци (< или = АОП 203 од БУ)	9.118.009,00		12.071.974,00
658	-- Приходи од субвенции (< или = АОП 203 од БУ)	717.638,00		0,00
661	-- Останати приходи од работењето (< или = АОП 203 од БУ)	19.914.427,00		41.339.268,00
668	-- Трошоци за сировини и материјали (< или = АОП 208 од БУ)	499.225.918,00		931.403.901,00
669	-- Огрев, гориво и мазива (< или = АОП 208 од БУ)	18.052.855,00		21.366.043,00
671	-- Канцелариски материјали (< или = АОП 208 од БУ)	1.212.241,00		1.435.990,00
672	-- Трошоци за амбалажа (< или = АОП 208 од БУ)	116.670.793,00		113.272.597,00
673	-- Униформи-заштитна облека и обувки (< или = АОП 208 од БУ)	4.197.663,00		5.050.385,00
674	-- Материјал за чистење и одржување (< или = АОП 208 од БУ)	918.735,00		560.716,00
676	-- Потрошена електрична енергија (< или = АОП 208 од БУ)	380.171.084,00		426.489.927,00
677	-- Потрошени енергетски горива (< или = АОП 208 од БУ)	403.033.146,00		104.152.704,00
678	-- Потрошени резервни делови и материјали за одржување (< или = АОП 208 од БУ)	55.374.316,00		66.956.735,00
679	-- Отпис на ситен инвентар, амбалажа и автогуми (во производство) (< или = АОП 208 од БУ)	1.226.646,00		1.078.742,00
680	-- Транспортни услуги во земјата (< или = АОП 211 од БУ)	129.437.495,00		128.134.137,00

681	-- Транспортни услуги во странство (< или = АОП 211 од БУ)	77.393.277,00		69.138.723,00
682	-- ПТТ услуги во земјата (< или = АОП 211 од БУ)	2.936.933,00		3.458.640,00
685	-- Производствени и занаетчиски услуги (< или = АОП 211 од БУ)	184.010.939,00		179.824.867,00
687	-- Наемнини за опрема (< или = АОП 211 од БУ)	7.802.079,00		7.505.478,00
692	-- Надоместоци за отпремнина при заминување во пензија (< или = АОП 217 од БУ)	0,00		
693	-- Еднократен надоместок во вид на испратнина заради трајно работно ангажирање под услови утврдени со закон (< или = АОП 217 од БУ)	11.871.039,00		16.402.618,00
695	-- Регрес за годишен одмор (< или = АОП 217 од БУ)	8.408.110,00		6.835.931,00
696	-- Помошти (< или = АОП 217 од БУ)	553.836,00		1.419.116,00
698	-- Дневници за службени патувања, ноќевања и патни трошоци (< или = АОП 217 од БУ)	2.707.360,00		6.659.591,00
700	-- Надомести на трошоците на вработените и подароци (< или = АОП 217 од БУ)	6.594.381,00		8.946.724,00
702	-- Надомести за одвоен живот (< или = АОП 217 од БУ)	574.621,00		1.391.085,00
703	-- Подароци на вработените (< или = АОП 217 од БУ)	1.604.056,00		1.663.222,00
704	-- Трошоци за организирана исхрана во текот на работа (< или = АОП 217 од БУ)	8.331.714,00		1.602.718,00
706	-- Надомести на ангажирана работна сила преку агенциите за привремени вработувања (< или = АОП 217 од БУ)	2.128.487,00		2.203.190,00
709	-- Репрезентација (< или = АОП 212 од БУ)	6.922.170,00		9.938.194,00
710	-- Премии за осигурување на имот (< или = АОП 212 од БУ)	5.815.625,00		5.280.402,00
711	-- Надомест за банкарски услуги (< или = АОП 212 од БУ)	1.413.180,00		1.246.968,00
712	-- Даноци кои не зависат од резултатот (< или = АОП 212 од БУ)	819.159,00		712.696,00
714	-- Членарини на здруженијата во земјата и странство (< или = АОП 212 од БУ)	382.868,00		335.605,00
715	-- Надоместоци за повремени и привремени работи (< или = АОП 217 од БУ)	2.177.919,00		1.973.990,00
716	-- Надоместоци на име авторски хонорари (< или = АОП 217 од БУ)			64.500,00
717	-- Останати трошоци на работењето (< или = АОП 212 од БУ)	125.791.403,00		134.464.528,00
718	-- Казни, пенали надоместоци за штети и друго (< или = АОП 222 од БУ)	5.228,00		30.116,00
721	-- Исплатени дивиденди	2.461.933.192,00		853.427.400,00
722	-- Просечен број на вработени врз основа на состојбата на крајот на месецот	243,00		249,00
723	-- Просечен број на вработени во седиштето на субјектот врз основа на состојбата на крајот на месецот	243,00		249,00

724	-- Број на подружници во кои се врши дејност, без седиштето на субјектот	2,00		2,00
-----	--	------	--	------

Структура на приходи по дејности

Ознака за АОП	Опис	Нето за тековна година	Бруто за тековна година	Исправка на вредноста за тековна година	Претходна година
2047	- 08.11 - Вадење на декоративен камен и камен за градежништвото, варовник, суров гипс, креда и шкрилци	112.203.831,00			
2048	- 08.12 - Вадење на чакал и песок; глина и каолин	0,00			
2166	- 23.51 - Производство на цемент	4.055.489.451,00			
2170	- 23.63 - Производство на готова бетонска смеса	160.501.963,00			
2288	- 35.14 - Трговија на електрична енергија	0,00			
2370	- 46.71 - Трговија на големо со цврсти, течни и гасовити горива и слични производи	382.665.335,00			
2372	- 46.73 - Трговија на големо со дрва, градежен материјал и санитарна опрема	160.616.525,00			
2376	- 46.77 - Трговија на големо со отпадоци и остатоци	2.152.484,00			
2431	- 52.21 - Услужни дејности поврзани со копнениот превоз	115.882.256,00			
2478	- 64.99 - Други финансиско-услужни дејности, освен осигурување и пензиски фондови, неспомнати на друго место	17.798.965,00			
2490	- 68.10 - Купување и продажба на сопствен недвижен имот	0,00			
2491	- 68.20 - Издавање и управување со сопствен недвижен имот или недвижен имот земен под закуп (лизинг)	23.649.975,00			
2545	- 82.99 - Останати деловни помошни услужни дејности, неспомнати на друго место	47.923.550,00			

Потпишано од:

Gabriela Barlakoska
gabriela.barlakoska@usje.com.mk
CN=KibsTrust Qualified Certificate Services,
OU=Class 2 Managed PKI Individual Subscriber
CA, OU=Symantec Trust Network, O=KIBS AD
Skopje, C=MK
KibsTrust Qualified Certificate Services

Изјавувам, под морална, материјална и кривична одговорност, дека податоците во годишната сметка се точни и вистинити.

Податоците од годишната сметка се во постапка на доставување, која ќе заврши со одлука (одобрување/одбивање) од страна на Централниот Регистар.

ОБЈАСНУВАЧКИ БЕЛЕШКИ

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

Цементарница “Усје” АД - Скопје (“Друштвото”) е основано во Република Северна Македонија. со регистрирано седиште на Борис Трајковски бр.94, Скопје.

Основната дејност на Друштвото е производство и трговија со цемент. усјемал. готов бетон. клинкер и други производи од цемент. Основната дејност на подружницата во Бугарија е услуги за поддршка на продажбата во Бугарија.

Друштвото е контролирано од Titan Cement Netherlands B.V. со седиште во Холандија. кој поседува 94.84% од акциите на Друштвото. Во 2019 година дојде до промена во матичната компанија на Друштвото. Од 31 декември 2019 година, матична компанија на Друштвото е Titan Cement International S.A. Белгија. Претходна матична компанија беше Titan Cement Company S.A. Грција.

Официјално од 1 јули 2013 година , Цементарница “Усје” АД - Скопје стана котирачко друштво на Македонската берза (под оддел Задолжителна котација). Со цел да не се создаде лажна слика на пазарот за хартии од вредност. котираните друштва имаат постојано обврски да ги објавуваат сите ценовно чувствителни информации, информации потребни за проценка на моменталната состојба на друштвата.

Бројот на вработени на 31 декември 2020 година е 243 (2019: 245 вработени).

Финансиските извештаи на Друштвото за годината што завршува на 31 декември 2020 година се одобрени од страна на Одборот на директори на 24 февруари 2021 година. Овие финансиски извештаи се предмет на одобрување од Собранието на акционери на Друштвото.

2. ОСНОВА ЗА ПОДГОТОВКА НА ГОДИШНАТА СМЕТКА

Годишната сметка на Друштвото е подготвена во согласност со Законот за трговски друштва (Службен весник на Република Македонија број 28/04 со измените 84/05, 25/07, 87/08, 42/10. 48/10. 24/11. 166/12. 70/2013. 119/2013. 187/2013. 38/2014. 41/2014. 138/2014. 88/2015 и 192/2015, 6/2016, 30/2016, 61/2016, 64/18, 120/18, и 239/18) и сметководствените принципи (“македонски ОПСП”), кои се во согласност со новиот Правилник за водење на сметководство објавен на 29 декември 2009 година (Службен весник на Република Македонија 159/09. 164/10 и 107/11) применлив од 1 јануари 2010 година. Овој Правилник ги содржи ажурираните и соодветно преведените Меѓународни стандарди за финансиско известување т.е. основниот текст на Меѓународните стандарди за финансиско известување вклучувајќи ги и ПКТ и КТМФИ како што се објавени од страна на ИАСБ заклучно со 1 јануари 2009 година.

Во периодот заклучно со 31 декември 2009 година во примена беа меѓународните сметководствени стандарди објавени во Службен весник на Република Македонија како што следи:

- Ревидираните меѓународни сметководствени стандарди, МСС 1 до МСС 39 беа објавени на 30 декември 2004 година, претходните со важност од 5 ноември 1999 година. Датумот на стапување во сила на сите ревидирани стандарди е 1 јануари 2005 година. Меѓународните сметководствени стандарди, МСС 40 и МСС 41 се објавени и стапуваат во сила на 1 јануари 2005 година.
- На 10 февруари 2005 година е објавен меѓународниот стандард за финансиско известување 1. Датата на стапување во сила е 17 февруари 2005 година.

- На 29 декември 2005 година се објавени Меѓународните стандарди за финансиско известување, МСФИ 2 до МСФИ 7. Датумот на стапување во сила е 30 декември 2005 година.

МСФИ 9, МСФИ 10, МСФИ 11, МСФИ 12, МСФИ 13, МСФИ 15, МСФИ 16, КТМФИ 18, КТМФИ 19, КТМФИ 20 и КТМФИ 21 не се вклучени во Правилникот за сметководство и не се применети од страна на Друштвото.

Годишната сметка на Друштвото е подготвена врз основа на историска набавна вредност. Годишната сметка на Друштвото е презентирана во македонски денари (МКД) и сите износи се заокружени во најблискиот износ во илјади ('000) освен ако не е поинаку наведено.

Друштвото заклучно со известувачкиот период има една странска подружница, TROJAN CEM EOOD Бугарија во 100% сопственост на Друштвото и една домашна подружница, ИД Компани Доел експорт Кочани во 100% сопственост на Друштвото. ИД Компани пак има една подружница во своја целосна сопственост, ОПАЛИТ ДООЕЛ с. Чешиново - Облешево. Исто така, на 28 јули 2015 година Друштвото регистрира склад во село Оровник (во близина на градот Охрид) за стратешко присуство на своите производи во југозападниот дел на земјата. За истата цел, на 3 август 2017 година Друштвото регистрира склад во Битола, а на 11 јуни 2018 година регистрира склад и во Струмица. Складот во Битола беше затворен во јануари 2018 година. На 18 декември 2017 година Друштвото доби лиценца за трговија со електрична енергија со која носи одредени одговорности кон Државната регулаторна комисија. Во 2018 година нема поврзани трансакции со лиценцата. Во 2019 година само една трансакција поврзана со трговија со електрична енергија.

Подружницата се евидентира во овие поединечни финансиски извештаи по набавна вредност намалена за било какво обезвреднување на вредноста.

#

3. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

а. Вложувања во подружници

Подружници се сите ентитети во кои Друштвото има моќ да владее со финансиските и оперативните политики, главно пропратена со сопственост на повеќе од една половина од гласачките права. Постоенето и ефектот од потенцијалните гласачки права кои што во моментот се на располагање или пак можат да се конвертираат се земаат во предвид при утврдување дали Друштвото има контрола над ентитетот. Набавната вредност на стекнатиот ентитет се утврдува според објективната вредност на дадените средства, издадените капитални инструменти и обврските настанати или претпоставени на датумот на размената, зголемена за трошоците кои директно може да се припишат на стекнувањето. Во одделните финансиски извештаи на Друштвото, вложувања во подружницата се прикажани по набавна вредност намалена за обезвреднување на вредноста. Алоцираните ефекти кои ја надминуваат акумулираната добивка на подружницата се сметаат како поврат на вложувањето и се признаваат како намалување на набавната вредност на вложувањето.

б. Оперативни сегменти

Оперативните сегменти се компоненти кои се ангажираат во деловното работење кои можат да заработат приходи и кои предизвикуваат трошоци, кои оперативни резултати се редовно следени од страна на раководството и за кои финансиски информации се достапни. Раководството е лице или група на лица кои алоцираат ресурси и кои ги проценуваат перформансите на Друштвото.

Функциите на раководството се извршуваат од страна на Бордот на директори на Друштвото. Интерното известување во рамките на Друштвото кое се презентира на Раководството е на ниво на Друштвото како еден оперативен сегмент. Одлуките донесени од страна на Раководството се базирани на примени извештаи презентирани како еден оперативен сегмент.

в. Компаративи

Со цел да им обезбеди порелевантни информации во текот на 2020 година, компанијата направи промена во презентацијата и класификацијата на одредени ставки во Извештајот за финансиската состојба. Лиценците за компјутер со нето сметководствена вредност од 13.705 илјади (2019: 8.501 илјади) се прекласифицирани од недвижности, постројки и опрема во нематеријални средства. Со цел да се задржи конзистентноста со презентацијата во тековната година, минатата година компаративите се прилагодени соодветно. Промената во презентацијата и класификацијата нема никакво влијание врз средствата на Друштвото.

г. Преведување на странски валути

Трансакции во странска валута се водат по иницијалното признавање во известувачката валута, со претварање на износот во странска валута по курсот помеѓу известувачката валута и странска валута на денот на извршување на трансакцијата. Монетарните ставки деноминирани во странска валута се сведуваат во денарска противвредност користејќи курс кој важи на датумот на известување. Курсните разлики кои произлегуваат од претварањето на монетарните ставки по курс кој се разликува од курсот по кој тие биле иницијално прикажани во периодот, се признаваат како приход или расход во периодот во кој се појавуваат.

Курсевите кои важат на датумот на известување, 31 декември 2020 и 31 декември 2019 се како што следува:

Курс:	31 декември 2020 МКД	31 декември 2019 МКД
ЕУР	61,69	61,49
УСД	50,24	54,95

д. Недвижности, постројки и опрема

Недвижности, постројки и опрема, се евидентираат како што следи:

- За средствата набавени до 31 декември 1998 година, ревалоризацијата направена во согласност со претходните ОПСП, на датумот на прифаќање на МСФР од страна на Друштвото (1 јануари 2004 година) е прифатена како претпоставен трошок бидејќи ревалоризацијата беше приближно еднаква на трошокот за амортизација според МСФР коригиран за порастот на индексот на цени на индустриските производители.
- Средства набавени по 31 декември 1998 година се евидентираат по набавна вредност намалени за акумулираната амортизација и последователните акумулирани загуби поради обезвредување.

Набавките се евидентираат по набавна вредност. Набавната вредност претставува набавна цена од добавувачот заедно со сите трошоци настанати при ставање во употреба на новата недвижност, постројка и опрема.

Ставките на недвижности, постројки и опрема кои се отпишуваат или отуѓуваат се елиминираат од извештајот за финансиска состојба, заедно со соодветната акумулирана амортизација. Добивките или загубите од отуѓувањето се определуваат со споредување на приходот со сметководствената вредност. Тие се вклучуваат во добивката или загубата.

Последователните трошоци се вклучени во сметководствената вредност на средството или се признаваат како посебно средство. соодветно. само кога е веројатно дека идните економски користи поврзани со предметот ќе бидат извесни за Друштвото и трошокот може веродостојно да се измери. Сите останати поправки и одржување се признаваат во Билансот на успех за време на финансискиот период во кој тие се направени.

Амортизацијата на недвижностите, постројките и опремата е утврдена за да се отпише набавната вредност или проценетата вредност на недвижностите, постројките и опремата врз основа на право-пропорционална метода во текот на проценетиот корисен век на употреба на средствата. Основните амортизациони стапки се следните:

Згради	2,5 -10%
Опрема	5 - 25%

Земјата се евидентира во извештајот за финансиска состојба по набавната вредност намалена за исправките поради обезвреднување и не се амортизира, бидејќи се претпоставува дека има неограничен век на траење, освен за рудниците кои се амортизираат врз основа на степенот на исцрпеност. Исцрпеноста се евидентира како процес на материјално извлекување, а се користи методот на единица на производство.

Методите на амортизација, корисниот век на употреба и резидуалната вредност на средствата се преоценуваат на секој датум на известување.

г. Вложувања во недвижности

Вложувањата во недвижности, главно се состои од земјиште, производни објекти со деловни канцеларии и градежен објект - ресторан и кафекуварница кои немаат своја намена, и се чуваат за долгорочно изнајмување и не се користат од страна на Друштвото. Вложувањата во недвижности се водат по фер вредност, односно пазарна, која ги одразува пазарните услови на денот на известување. Добивките или загубите кои произлегуваат од промените во фер вредноста на вложувањата во недвижности се составен дел на билансот на успех во периодот во кој истите настануваат, вклучувајќи ги и соодветните даночни ефекти. Пазарната вредност се одредува на основа на проценка спроведена од независни проценители кои го користат методот на приходи и моделот на пазарни услови како основни модели на проценки кои се општо прифатени во Европската пракса.

Вложувањата во недвижности се депризнаваат кога ќе бидат оттуѓени или кога тие трајно ќе бидат повлечени од употреба а идна економска корист не се очекува од нивната продажба. Разликата помеѓу нето приливите од продажба и сметководствената вредност на средството се признава во билансот на успех во периодот кога средството е депризнаено.

Преносот во или од вложувања во недвижности се прави кога има промена во употребата на средството. За пренос од вложување во недвижност во средство кое се користи од страна на Друштвото, набавната вредност во последователната евиденција на средството е објективната вредност на тоа средство на датумот кога е направен преносот.

Доколку средство кое се користи од страна на Друштвото се пренесе во вложувања во недвижности, вредноста на тоа средство се утврдува во согласност со политиката за недвижности, постројки и опрема до датумот кога е направен преносот. Друштвото треба да ја третира секоја разлика на датумот помеѓу сметководствената вредност на недвижностите во согласност со МСС 16 и нивната објективна вредност, на ист начин како и ревалоризацијата во согласност со МСС 16.

е. Средства за истражување и вреднување

Издатоците за истражување и вреднување (географски врзано за концесијата, дозволата или одобрената рударска лиценца) се капитализираат и се признаваат како средство доколку е одлучено од страна на раководството дека рударските активности економски се оправдани и може да се развијат за комерцијално производство. На крајот на периодот на известување, овие трошоци ги вклучуваат трошоците за стекнување на концесии за детални геолошки истражувања. Сите други издатоци за истражување и вреднување се признаваат како трошок во билансот на успех во моментот на нивното настанување.

Административните и општи трошоци поврзани со истражувањата и вреднувањата се признаваат како трошоци во билансот на успех во моментот на нивното настанување.

ж. Финансиски инструменти - иницијално признавање и последователно мерење

Финансиски средства

Иницијално признавање

Според МСС 39, финансиските средства се класифицираат како финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата, заеми и побарувања, инвестиции кои се чуваат до доспевање, финансиски средства расположливи за продажба или деривативи определени како хеџинг инструменти во ефективен хеџинг, соодветно. Друштвото ја утврдува класификацијата на финансиските средства при иницијалното признавање.

Финансиските средства иницијално се признаваат по објективна вредност плус директно поврзаните трансакциони трошоци, во случај кога вложувањата се вреднуваат по вредност која е различна од објективната вредност преку добивка или загуба. Набавката или продажбата на финансиските средства кои подразбираат испорака на средства во временски период утврден со правна регулатива или пазарна спогодба (редовен начин на набавка) се признаваат на датумот на трансакцијата т.е. датумот на кој Друштвото се обврзува да купи или продаде средство.

Финансиските средства на Друштвото вклучуваат пари и парични средства и краткорочни депозити, побарувања од купувачи и останати побарувања.

Последователни мерења

Последователните мерења на финансиските средства зависат од нивната класификација, како што следи:

Финансиски средства евидентирани по објективна вредност преку добивка или загуба

Финансиски средства евидентирани по објективна вредност преку добивка или загуба вклучуваат финансиски средства расположливи за тргување и финансиски средства утврдени при иницијалното признавање по објективна вредност преку добивка или загуба. Финансиските средства се класифицирани како расположливи за тргување доколку се набават со цел продажба во блиска иднина. Оваа категорија ги вклучува финансиските инструменти - деривативи кои не ги исполнуваат критериумите за употреба во сметководство на хеџинг како што е дефинирано во МСС 39. Друштвото нема определено финансиски средства по објективна вредност преку добивка или загуба.

Заеми и побарувања

Заемите и побарувањата се недеривативни финансиски средства со фиксни или утврдливи плаќања, кои не котираат на активниот пазар. Овие финансиски средства се сведуваат по амортизирана набавна вредност со користење на метод на ефективна каматна стапка. Добивките и загубите се признаваат во билансот на успех во моментот кога заемите и побарувањата се анулираат или им се намалува вредноста поради обезвреднување, како и преку процесот на амортизација.

Вложувања кои се чуваат до доспевање

Недеривативните финансиски средства со фиксни или определени плаќања и со фиксен датум на доспевање се класифицираат како вложувања кои се чуваат до доспевање, доколку Друштвото има намера и можност да ги чува до доспевање.

По иницијалното мерење, вложувањата кои се чуваат до доспевање се вреднуваат по амортизирана набавна вредност со користење на методата на ефективна каматна стапка. Овој метод користи ефективна каматна стапка која прецизно ги дисконтира проценетите идни парични приливи низ очекуваниот век на финансиското средство до нето сметководствената вредност на финансиското средство. Добивките и загубите се евидентираат во билансот на успех во моментот кога вложувањата се анулираат или им се намалува вредноста поради обезвреднување, како и низ процесот на амортизација. Друштвото нема вложувања кои ги чува до доспевање во годините што завршуваат на 31 декември 2020 година и 2019 година.

Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се недеривативни финансиски средства кои се определени како расположливи за продажба или не се класифицирани во претходните три категории. По иницијалното мерење, финансиските средства расположливи за продажба се мерат по објективна вредност со евидентирање на нереализираните добивки или загуби евидентирани директно во капиталот се додека вложувањето е анулирано, кога кумулативната добивка или загуба евидентирана во капиталот се признава во билансот на успех, или е утврдено обезвреднување, кога кумулативната загуба евидентирана во капиталот се признава во билансот на успех.

Друштвото нема вложувања расположливи за продажба во годините што завршуваат на 31 декември 2020 година и 2019 година.

Депризнавање

Финансиските средства (или, доколку е соодветно дел од финансиско средство или дел од група на слични финансиски средства) се депризнаваат доколку:

- правото за прием на парични приливи од средството е истечено; или
- Друштвото ги има префрлено своите права за прием на парични приливи во целосен износ без значајно одложување на трето лице преку „аранжмани на посредник” и или (а) Друштвото има префрлено значителен дел од сите ризици и користи од средството, или (б) Друштвото нема префрлено ниту задржано значителен дел од сите ризици и користи од средството, но ја има префрлено контролата на средството.

Намалување на вредноста поради обезвреднување

Друштвото на секој датум на известување утврдува дали постои објективен доказ дека финансиското средство или група на финансиски средства се обезвреднети.

Финансиското средство или група на финансиски средства се смета за обезвреднето ако, и само ако, постои објективен доказ за намалување на вредноста поради обезвреднување како резултат на еден или повеќе настани кои настануваат по иницијалното признавање на средството („настан на загуба“) и тој настан за загуба има влијание на проценетите идни парични приливи на финансиското средство или на група на финансиски средства кои може со сигурност да се проценат. Доказот за обезвреднување може да вклучува индикатори дека должниците или група на должници се соочуваат со значителни финансиски проблеми, неисполнување на обврските за исплата на камата или враќање на главницата, веројатноста дека ќе објават стечај или друга финансиска реорганизација и каде што постојат видливи индикации за мерливо намалување на проценетите идни парични текови, како што се промени во областа на економските услови кои доведуваат до неуспех.

Загуба поради обезвреднување во однос на финансиските средства вреднувани по амортизационен трошок се пресметуваат како разлика помеѓу нивната сметководствена вредност и сегашната вредност на проценетите идни парични приливи дисконтирана по оригинална ефективна каматна стапка.

Поединечните значителни финансиски средства се тестираат за намалување на вредноста поради обезвреднување поединечно. Останатите финансиски средства се проценуваат заедно во групи кои имаат слични карактеристики во врска со кредитниот ризик.

Сите загуби поради обезвреднување се признаваат во билансот на успех. Загубата поради обезвреднување може да се анулира доколку може објективно да се поврзе со настанот по признавањето на загубата поради обезвреднување. За финансиските средства кои се вреднуваат по амортизирана набавна вредност, анулирањето се признава во добивката или загубата.

Финансиски обврски

Иницијално признавање

Според МСС 39, финансиските обврски се класифицираат како финансиски обврски по објективна вредност преку добивка или загуба, како заеми и позајмици или како деривативи кои служат како хеџинг инструменти со ефективен хеџинг, соодветно. Друштвото ја определува класификацијата на финансиските обврски при иницијалното признавање. Финансиските обврски иницијално се признаваат по објективна вредност, плус директно поврзаните трошоци на трансакцијата доколку се класифицираат како заеми и позајмици.

Финансиските обврски на Друштвото вклучуваат обврски спрема добавувачите и други обврски.

Последователно мерење

Мерењето на финансиските обврски зависи од нивната класификација како што следи:

Финансиски обврски евидентирани по објективна вредност преку добивка или загуба

Финансиските обврски евидентирани по објективна вредност преку добивка или загуба вклучуваат финансиски обврски расположливи за тргување и финансиски обврски одредени по објективна вредност преку добивка или загуба при иницијалното признавање.

Финансиските обврски се класифицираат како расположливи за тргување доколку се набавени со цел продажба во блиска иднина. Оваа категорија вклучува деривативни финансиски инструменти кои не ги исполнуваат сметководствените услови за хеџинг определени според МСС 39. Добивките и загубите од обврските кои се чуваат за тргување се признаваат во билансот на успех.

Друштвото нема одредено финансиски обврски по објективна вредност преку добивка или загуба.

Заеми и позајмици

По иницијалното признавање, каматоносните заеми и позајмици последователно се мерат низ процесот на нивна амортизација со користење на метод на ефективна каматна стапка. Добивките и загубите се признаваат во билансот на успех кога обврските се анулираат, како и низ процесот на нивна амортизација.

Де-признавање

Финансиската обврска се де-признава кога задолжението за обврската е подмирено, поништено или престанува да важи.

Кога постоечка финансиска обврска е заменета со друга од ист заемодавател по значително поразлични услови, или пак условите на постоечката обврска значително се променети, таква размена или измена се третира како де-признавање на оригиналната обврска и признавање на новата обврска, а разликата на соодветните сметководствени износи се признава во билансот на успех.

Нетирање на финансиските инструменти

Финансиските средства и финансиските обврски се нетираат и нето износот е презентираан во консолидираниот извештајот за финансиската состојба, ако и само ако, постои применливо законско право за нетирање на евидентираниите износи и постои намера да се порамни на нето основа, или да се признаат средствата или да се порамнат обврските истовремено.

з. Залихи

Залихите се вреднуваат според пониската вредност од набавната и нето реализационата вредност. Набавната вредност се утврдува според методот на просечни цени. Цената на чинење на готовите производи и производството во тек вклучува суровини, директна работна сила, останати директни трошоци и поврзани производствени режиски трошоци, исклучувајќи ги продажните и административните трошоци. Нето реализационата вредност е проценетата продажна цена во редовниот тек на работењето, намалена за предвидените трошоци за довршување и предвидените трошоци за да се изврши продажбата. Ситниот инвентар се отпишува 100% при ставање во употреба.

с. Пари и парични средства

Парите и паричните средства вклучуваат готовина во благајна, парични средства во банки и депозити со рок на доспевање до три месеци или помалку.

и. Акционерски капитал

Обични акции се класифицирани во капитал.

ј. Долгорочен план за стимулирање, заснован на акции

Користите засновани на акции се обезбедуваат на членовите на високото раководство преку шеми на акции на Групацџата кои покриваат неколку подружници. Во моментот, Групацџата ги има следниве шеми: 1) планови за опции за споделување (2014 и 2017 година) и 2) долгорочен план за стимулирање воведен во 2020 година, што се однесува на награди во вид на акции.

Трансакција за плаќање врз основа на акции на Групацџата е класифицирана од гледна точка на секое друштво што известува, наместо со давање единствена одредба за класификација што е применлива за сите друштва во Групацџата. Друштвото учествува во долгорочниот план за стимулирање за 2020 година, кој е класифициран како готовина во финансиските извештаи на Групацџата, но е класифициран како капитал во посебните финансиски извештаи на Друштвото, бидејќи Друштвото нема обврска да ги подмирува наградите. Следствено, ја признава објективната вредност на наградите како трошок за користи на вработените во билансот на успех, со соодветно зголемување на капиталот на Друштвото.

Вкупниот износ што треба да признае како трошок се утврдува со упатување на објективната вредност на доделените награди, што се заснова на цената на акциите на мајката компанија на датумот на доделување. Вкупниот трошок се признава во текот на периодот на доделување, што е периодот во кој треба да се задоволат наведените услови за услуга. На крајот на секој период, Друштвото ги ревидира своите проценки за бројот на награди што се очекува да ги дадат врз основа на наведените услови за давање на правата и стапката на одземање. Се признава влијанието на ревизијата на оригиналните проценки, доколку ги има, во билансот на успех, со соодветно прилагодување на капиталот.

к. Даноци

Данок на добивка

Данокот на добивка за периодот се состои од тековен и одложен данок. Данокот се признава со добивката или загубата, освен за делот кој се однесува на ставки прикажани во останати сеопфатни приходи или директно во капиталот. Во тој случај, данокот се признава во останати сеопфатни приходи или директно во капиталот, соодветно.

Тековен Данок на добивка

Тековниот данок на добивка е пресметан врз основа на даночните закони усвоени пред или по датумот на извештајот за финансиската состојба, во земјите каде што Друштвото и неговите подружници работат и генерираат оданочлив приход. Раководството периодично ги проценува заземените позиции во однос на даночни поврати, земајќи ги предвид деловите од даночната регулатива кои што се подложни на толкување. Како резултат на истите, каде што е соодветно, се утврдуваат резервации врз основа на износите кои се очекуваат да бидат платени на даночните власти.

Одложен данок на добивка

Одложениот данок на добивка се признава на привремените разлики кои произлегуваат помеѓу даночната основица на средствата и обврските и нивните нето сегашни вредности во консолидираните финансиски извештаи. Меѓутоа, обврските за одложениот данок на добивка не се признаени ако произлегуваат од иницијалното признавање на гудвил; одложен данок на добивка сметководствено не се прикажува, доколку произлегуваат од иницијално признавање на средство или обврска во трансакција надвор од бизнис комбинација која во времето на трансакцијата не влијае ниту на сметководствената, ниту на оданочливата добивка или загуба.

Одложениот данок на добивка се утврдува користејќи даночни стапки (и закони) кои што биле донесени до, или последователно донесени по датумот на издавање на извештајот за финансиска состојба и се очекува да се употребат кога поврзаното средство или обврска на одложен данок на добивка ќе се подмирени.

Одложени даночни средства се признаваат само до нивото до кое е веројатно дека идни даночни добивки ќе бидат расположливи, во однос на кои, привремените разлики ќе може да бидат искористени. Одложените даночни средства и обврски се нетираат кога за тоа има правно применливо право за нетирање на тековни даночни средства во однос на тековни даночни обврски и кога одложените даночни средства и обврски се однесуваат на данок на добивка спрема ист даночен регулатор за истиот даночен ентитет или различни даночни ентитети каде има интенција да се подмират салдата на нето основа.

л. Користи за вработените

Пензии

Друштвото, во нормалниот тек на работењето, врши уплата на придонесите на вработените за пензии, здравство, вработување и персонален данок на доход кои се пресметани со примена на законските стапки кои се важечки во земјата во текот на годината на бруто платите. Друштвото ги врши овие уплати во владините здравствени и пензиски фондови. Трошокот за овие уплати се прикажува во билансот на успех во истиот период во кој е прикажан и поврзаниот трошок за платите.

Друштвото не работи според било каква друга пензиска шема или план за надоместоци од пензионирање и поради тоа нема никакви дополнителни обврски по овие основи.

Надоместоци за престанок на работен однос и надоместоци од пензии

Надоместоците за престанок на работен однос на вработениот ќе престане пред нормалниот рок за пензионирање или кога вработениот ќе прифати доброволно да замине во замена за овој надоместок. Друштвото признава надоместок за престанок на работен однос во случај кога има одлука за престанок на работниот однос на одредени вработени без можност за повлекување на одлуката или кога постои доброволно пријавување од вработените за престанок на нивниот работен однос.

Според потпишаниот колективен договор, Друштвото е обврзана да исплати отпремнини во износ кој е еднаков на шест просечни републички плати и помеѓу една и три просечни републички плати да бидат исплатени како јубилејни награди. Бројот на просечните републички плати за јубилејните награди одговара на вкупниот број на години на служба од страна на вработените како што е презентирани во табелата подолу:

Вкупно број на години служба	Број на плати
10	1
20	3
30	3
35 (жени)	3
40 (мажи)	3

Дефинираните користи се пресметуваат годишно од страна на независни актуари со примена на кредитната метода за проектирана единица. Согласно моделот, веројатноста дека паричниот одлив ќе се реализира, е изведена со користење на три декременти и тоа: смрт, инвалидитет и прекин на работен однос.

Таблицата на веројатност е конструирана со помош на користење претпоставки за: веројатноста за смрт на вработениот до датумот на кој треба да се пензионира, веројатноста дека вработениот предвремено ќе се пензионира како последица на инвалидитет и веројатноста дека вработениот ќе го прекине работниот однос во Компанијата пред датумот на пензионирање. Сегашната вредност на обврската за дефинирани користи се утврдува со дисконтирање на проценетите идни парични одливи со користење на есконтната стапка од приносите на државните обврзници издадени во Македонија во 2019 година и класифицирани по рочност.

Надоместоци за стипендии на деца на вработени

Почнувајќи од 31 декември 2009 година, во актуарската пресметка е вклучена и пресметката на надоместоците за стипендии кои ги обезбедува Друштвото на децата на вработените кои се на редовни додипломски и последипломски студии, како и на децата на починатите вработени додека се средношколци.

Дополнителни користи при пензионирање

Почнувајќи од 31 декември 2013 година, актуарската пресметка беше дополнета со пресметка на сегашната вредност на идните користи за ново воведената долгорочна корист за одредена категорија на вработени - дополнителни користи при пензионирање. Пресметката е направена врз основа на просечни параметри на споменатата популација и вкупно очекуваниот износ за исплата, доставен од страна на Друштвото.

Актуарските добивки и загуби кои произлегуваат како резултат на искусни проценки и промени во актуарските претпоставки се признаваат како приходи или трошоци во периодот кога истите настанале.

љ. Резервации

Резервирањата се признаваат и пресметуваат кога Друштвото има сегашна законска или договорена обврска како резултат на минати настани, и кога е веројатно дека ќе биде потребен одлив на средства за да се подмири обврската; и кога може да биде направена реална проценка на износот. Резервациите на Друштвото се состојат од резервации за отпремнини, јубилејни награди, стипендии и ревитализација на рудниците. Резервациите не се признаваат за идни оперативни загуби.

Онаму каде што постојат голем број на слични обврски, веројатноста дека ќе биде потребен одлив на средства за да се подмират обврските, се одредува со земање во предвид на класата на обврските како една целина. Резервации се признаваат дури и кога веројатноста дека одлив на средства ќе биде потребно е многу мала, а се однесува на било која ставка вклучена во истата класа на обврски.

Резервациите се вреднуваат по сегашната вредност на очекуваните издатоци кои се потребни да настанат со цел да се подмири обврската со употреба на pre-tax стапка која ги отсликува тековно пазарните проценки на временската вредност на парите и поврзаните специфични ризици на дадените обврски. Зголемувањето на резервациите како резултат на временските растојанија се признаваат како трошоци по камати.

м. Признавање на приходите

Приходите се признаваат до степенот до кој е веројатно дека Друштвото ќе има прилив на идни економски користи и тие користи можат веродостојно да се измерат. Приходот се вреднува според објективната вредност на примениот надомест или побарувањето за продадени добра и услуги намален за одобрените дисконти, рабати и данокот на додадена вредност. Следниве специфични критериуми исто така треба да бидат задоволени пред приходот да биде признат:

Продажба на стоки

Приходите се признаваат кога значајниот ризик од доделување на сопственоста на стоките ќе се пренесе на купувачот.

Давање на услуги

Надоместоци од обезбедени услуги се признаваат за периодот во кој услугите се дадени и прифатени од купувачот.

Приходи од камати

Каматите по депозити се пресметуваат по истекување на орочувањето на истите.

Приходи од закупнина

Приходи од закупнина се однесуваат на приходите остварени од оперативен наем од вложувањата во недвижности и се признаваат на праволиниска основа во текот на целиот период на наемот.

н. Наеми

Наемите со кои значаен дел од ризикот и наградите од сопственоста се задржани од страна на наемодавачот се класифицира како оперативен наем. Плаќањата направени по основ на оперативниот наем (нето од било какви поттикнувања од страна на наемодавателот) се признаваат во билансот на успех на праволиниска основа во текот на периодот на наемот.

њ. Распределба на дивиденди

Распределбата на дивидендите на акционерите на Друштвото се признава како обврска во финансиските извештаи во периодот во кој се одобрени дивидендите од страна на акционерите на Друштвото.

о. Настани после датумот на известување

Настаните после датумот на известување, кои обезбедуваат евиденција за состојбата која постои на датумот на известување, се третираат како корективни настани во овие финансиски извештаи. Оние кои се индикативни на состојбата која произлегува после датумот на известување имаат третман на некорективни настани.

4. КОРИСТЕНИ ПРОЦЕНКИ

Друштвото прави проценки и претпоставки кои се однесуваат на иднината. Резултираките сметководствени проценки, по дефиниција многу ретко се идентични со актуелните резултати. Проценките и претпоставките кои влијаат значително на предизвикување материјални корекции до сегашните вредности на средствата и обврските во рамките на идната финасиска година се презентирани подолу.

Резервација за ревитализација на рудниците

Друштвата што вршат експлоатација на минерални суровини од рудниците потребно е истите на крајот од нивниот век на експлоатација да ги вратат во првобитна состојба, односно во онаква какви што биле на почетокот пред да бидат експлоатирани, што е во согласност со законската регулатива односно со Законот за екологија применлив во земјата во која друштвата работат (да се врати земјиштето во првобитна состојба после три години откако ќе се затвори рудникот и откако ќе заврши неговата експлоатација), и тоа до ниво кое е во законските рамки и до ниво кое е во согласност со политиката и праксата која се води за заштита на животната средина.

Резервацијата за ревитализација на рудниците ја одразува сегашната вредност на очекуваните идни трошоци за рекултивизација кои се очекува да настанат за оние делови од рудниците кои биле експлоатирани со датумот на известување. Резервацијата претставува сегашна вредност на очекувани идни одливи на пари кои се очекува дека ќе настанат за ревитализација на рудниците. Ова вклучува и одредување на вредноста на основа на проектот за ревитализација, дисконтните стапки и очекувани инфлационски стапки. Резервациите се преоценуваат на секој известувачки датум и се корегира со цел да ја одрази сегашната вредност на идните трошоци потребни за да се исполни обврската.

Сегашната вредност на очекуваните трошоци за реставрирање (тоа е оригиналната проценка како и промените во сметководствените проценки) се признава во извештајот за сеопфатна добивка освен ако не се поврзани со основните средства кои се наоѓаат и се поврзани со рудниците, при нивното првично признавање во кој случај, трошоците се капитализираат и амортизираат во текот на нивниот век на употреба.

Секоја промена во нето сегашната вредност на исправката за ревитализација на рудниците во текот на временското растојание се признава како финансиски трошоци во извештајот за сеопфатна добивка.

Користи за вработените

Сегашната вредност на обврската за пензионирање зависи од голем број на фактори кои се одредуваат на годишна основа со употреба на голем број на претпоставки. Употребените претпоставки во одредувањето на нето ефектот (трошок или приход) за пензионирање вклучува дисконтни стапки. Било какви промени во овие претпоставки ќе се одразат на сегашната вредност на обврската за пензионирање и другите бенефици за вработените.

Друштвото користи претпоставена годишна дисконтна стапка. Тоа е каматна стапка која би требало да се употребува со цел да ја одрази сегашната вредност на претпоставените идни парични одливи кои се очекува да настанат со цел да се подмират обврските за дефинираните користи. Во одредувањето на соодветна дисконтна стапка. Друштвото ја употребува дисконтна стапка на Народна Банка на Република Македонија во отсуство на пазар на висококвалитетни корпоративни обврзници или државни обврзници кои се деноминирани во валута во која бенефициите ќе бидат исплатени, и кои имаат услови за доспевање приближни на условите на поврзани обврски за пензионирање.

Останатите клучни претпоставки за пресметка на обврската за пензионирање во еден дел се засниваат на тековните пазарни услови.

Објективна вредност

Паричните средства и паричните еквиваленти, побарувањата од купувачите и другите тековни финансиски средства главно имаат краткорочна рочност. Номиналната вредност намалена за проценетите загуби поради оштетување на средствата и обврските со рок на доспевање помалку од една година е приближна на нивната објективна вредност. Финансиските обврски вклучени во категоријата. Обврски спрема добавувачи и останати обврски главно имаат краткорочна рочност. Поради оваа причина, нивната сметководствена вредност на датумот на известување е приближна на нивната објективна вредност. Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски се утврдува со користење на техника на вреднување на дисконтирани парични текови.

Определување на објективните вредности

Голем број на сметководствени политики и обелоденувања бараат определување на објективната вредност, како за финансиските и нефинансиските средства така и за обврските. Објективните вредности се определуваат за мерење и/или за обелоденувачки цели на основа на повеќе методи. Онаму каде што е возможно, понатамошни информации во делот на претпоставките земени при одредување на објективната вредност се обелоденуваат во забелешките поврзани со конкретните средства или обврски.

5. ПРОМЕНА НА СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ И КОРЕКЦИИ НА ГРЕШКИ

Сметководствените политики на Групацјата се применуваат од период до период на конзистентна основа. Сметководствените политики се менуваат доколку тоа е условено со измена или донесување на нови МСФИ.

Корисен век на средствата

Корисниот век на средствата се утврдува врз основа на минато искуство со слични средства, како и идниот технолошки развој и промени на економските и индустриските фактори. Покрај тоа, како основен водич се користат сметководствените политики за амортизациони стапки пропишани од страна на даночната регулатива. Соодветноста на проценетиот корисен век се оценува годишно, или кога постојат индикации за значителни промени на проценките.

Поради значителното учество на средствата кои се амортизираат во вкупните средства, влијанието на евентуални промени во овие претпоставки може да биде материјално за финансиската позиција и резултатот од активностите. Доколку трошокот за депрецијација се намали/ зголеми за 1% ова ќе резултира со промена во годишниот трошок за амортизација во износ од приближни 1.809 илјади денари (2019: 1.588 илјади денари).

Потенцијално оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Друштвото ја проценува потребата од оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства секогаш кога постои причина дека сметководствената вредност може значително да ја надминува надоместливата вредност и кога оштетувањето е предвидено. Надоместливата вредност се утврдува со помош на пресметки на употребната вредност, при што се користат широк обем на проценки и фактори кои влијаат врз неа.

Покрај тоа, Друштвото ги зема во предвид идните приходи и трошоци, макроекономските индикации, технолошката застареност, прекин на активностите и други промени на факторите кои можат да доведат до оштетување. Доколку се идентификува оштетување со калкулацијата на употребната вредност, исто така се утврдува разликата меѓу објективната вредност и трошоците за продажба, со цел да се пресмета точниот износ на оштетување. Бидејќи оваа пресметка е субјективна, износот на потенцијалното оштетување може значително да се разликува од резултатите од овие калкулации.

Исправка на вредноста на побарувањата од купувачите и останати побарувања

Калкулацијата за исправка на спорни побарувања се пресметува врз основа на проценетите загуби од неспособноста на купувачите да ги исплатат бараните износи.

Резервации

Резервациите генерално се субјективни, посебно во случај на судски спорови. Друштвото ја проценува можноста за негативен настан, како резултат на минати настани и доколку таа изнесува над педесет проценти, Друштвото во целост ја прикажува обврската. Друштвото вообичаено извршува разумна проценка, но поради високото ниво на несигурност, во некои случаи евалуацијата можно е да се разликува од крајниот ефект на судскиот спор.

6. УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИК

Основните финансиски обврски на Друштвото ги сочинуваат обврски спрема добавувачите и останати обврски. Друштвото располага со разновидни финансиски средства како што се: побарувања од купувачите, пари и парични средства и краткорочни заеми и депозити кои произлегуваат директно од работењето на Друштвото.

Друштвото во своето работење се изложени на повеќе финансиски ризици. Главните ризици се: ризик на ликвидност, девизен ризик и кредитен ризик. Управувањето со секој од овие ризици се одвива во согласност со политиките одобрени од Одборот на директори кој воедно е и одговорен за ревидирање на истите.

а) Пазарен ризик

Пазарниот ризик се дефинира како „ризик од флукуација на пазарната вредност или идните парични текови на финансиските инструменти како резултат на промена на пазарните цени,“ и вклучува каматен ризик, валутен ризик и други ценовни ризици. Најголемиот дел од приходите на Друштвото се остварени од домашен пазар во македонски денари, а преостанатиот дел на странски пазар во ЕУР.

Најголемиот дел од трошоците на Друштвото се остварени од набавки на домашниот и странскиот пазар.

Раководството верува дека ги презема сите неопходни мерки за поддршка на одржливост и раст на бизнисот на компанијата во сегашните околности. Сепак, идните флукуации на пазарот не може да се предвидат со точност и прецизност.

б) Каматен ризик

Приходите и оперативните парични текови на Друштвото се во голема мера независни од промената на пазарните каматни стапки.

Промена на каматните стапки и каматните маргини можат да влијаат врз финансиските трошоци и повратот на финансиските инвестиции.

Промените на пазарните каматни стапки влијаат на приходите од камати на орочени депозити во банки. На 31 декември 2020 година, Друштвото има орочени депозити во банките во износ од 415.000 илјади денари (2019: 1.545.813 илјади денари). Поради тоа, 1% пораст на каматната стапка на пазарот би предизвикало (*ceteris paribus*) каматата да се зголеми со приближно 4.150 илјади денари на годишно ниво (2019: 15.458 илјади денари на годишно ниво), додека слично намалување би предизвикало исто намалување на каматата.

в) Девизен ризик

Изложеноста на Друштвото на девизен ризик е минимална со оглед на факот дека најголемиот дел од договорите поврзани со меѓународните трансакции (продажбите и набавките) се номинирани во ЕУРО, чијшто курс беше стабилен во текот на целата 2020 година. Исто така, договорите за продажба на домашниот пазар се номинирани во ЕУРО.

За потребите на анализа на чувствителност од девизниот ризик. Раководството користи претпоставка од 1% зголемување на девизниот курс на ЕУР, што се смета за разумно со оглед на стабилната домашна валута во однос на ЕУР во текот на изминатите години. На 31 декември 2020 година, доколку ЕУР би било 1% (2019: 1%) послабо или посилено во споредба со МКД, добивката после оданочување во нето билансот би била 2.289 илјади денари (2019: 9.241 илјади денари) повисока или пониска, соодветно.

з) Ризик на ликвидност

Управувањето со ризикот на ликвидност подразбира располагање со доволни количества на готовина, како и можност за финансирање преку користење на договорни кредитни аранжмани.

д) Кредитен ризик

Друштвото немаат значајна концентрација на кредитен ризик. Друштвото има воспоставено таква политика која што предвидува продажба на своите производи на клиенти со соодветна кредитна историја. Исто така, Друштвото има воспоставено таква политика која предвидува лимитирање на износот на кредитна изложеност на поединечните клиенти. Посебно, за да се намали овој ризик Друштвото бара обезбедувања како што се: банкарски гаранции и депозити. На 31 декември 2020 година не постојат отворени сомнителни значајни кредитни ризици кои веќе не се покриени со резервација за сомнителни побарувања.

Во врска со кредитниот ризик којшто произлегува од другите финансиски средства на Друштвото, кои се состојат од пари и парични средства, и краткорочни побарувања за позајмица, максималната изложеност на Друштвото на кредитен ризик поради неплаќање на договорната страна е еднаква на сметководствената вредност на овие инструменти. На 31 декември 2020 година, паричните средства и паричните еквиваленти на Друштвото се чуваат како краткорочни депозити и тековни сметки во високо оценети финансиски институции.

Управување со капиталот

Примарната цел на управувањето со капиталот на Друштвото е да се обезбеди и одржува стабилен кредитен рејтинг и соодветни показатели на капиталот со цел да се поддржи работењето и да се максимизира вредноста на акционерите.

Друштвото управува со својата структура на капитал и прави корекции на истиот, кои се во согласност со промените на економските фактори. За да ја одржува и да ја корегира структурата на капиталот, Друштвото може да ја корегира дивидендата исплатена на акционерите, да врати капитал на акционерите или пак да издаде дополнителни нови акции, врз основа на претходна одлука на акционерите. Во текот на годините што завршуваат на 31 декември 2020 година и 31 декември 2019 година не беа направени промени во целите, политиките или процесите на Друштвото.

	Патенти и лиценци	Гудвил	Софтвер	Останати средства	Средства во подготовка	Вкупно
Набавна вредност						
Салдо на 1 Јануари 2020	17.845.460	-	-	-	-	17.845.460
Зголемување	36.167.329	-	-	-	-	36.167.329
Намалување	6.344.730	-	-	-	-	6.344.730
Салдо на 31 Декември 2020	47.668.059	-	-	-	-	47.668.059
Исправка на вредноста						
Салдо на 1 Јануари 2020	13.613.600	-	-	-	-	13.613.600
Амортизација	16.117.830	-	-	-	-	16.117.830
Намалување	-	-	-	-	-	-
Салдо на 31 Декември 2020	29.731.430	-	-	-	-	29.731.430
Нето сметководствена вредност на 31 Декември 2020	17.936.629	-	-	-	-	17.936.629
Нето сметководствена вредност на 1 Јануари 2020	4.231.860	-	-	-	-	4.231.860
Набавна вредност						
Салдо на 1 Јануари 2019	17.796.460	-	-	-	-	17.796.460
Зголемување	49.000	-	-	-	-	49.000
Намалување	-	-	-	-	-	-
Салдо на 31 Декември 2019	17.845.460	-	-	-	-	17.845.460
Исправка на вредноста						
Салдо на 1 Јануари 2019	13.613.600	-	-	-	-	13.613.600
Амортизација	-	-	-	-	-	-
Намалување	-	-	-	-	-	-
Салдо на 31 Декември 2019	13.613.600	-	-	-	-	13.613.600
Нето сметководствена вредност на 31 Декември 2019	4.231.860	-	-	-	-	4.231.860
Нето сметководствена вредност на 1 Јануари 2019	4.182.860	-	-	-	-	4.182.860

8. МАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА

	Земјиште	Градежни објекти	Опрема	Инвестици во тек	ВКУПНО
Набавна вредност					
Салдо на 1 Јануари 2020	1.030.573.144	2.580.200.133	4.796.831.128	232.878.168	8.640.482.573
Зголемување	14.945.091	48.255.873	201.497.210	308.602.555	573.300.729
Намалување	-	(1.184.430)	(18.044.594)	(365.846.259)	(385.075.283)
Салдо на 31 Декември 2020	1.045.518.235	2.627.271.576	4.980.283.744	175.634.464	8.828.708.019
Исправка на вредноста					
Салдо на 1 Јануари 2020	136.819.847	2.090.058.332	3.951.583.614	-	6.178.461.793
Амортизација	17.138.248	18.328.134	128.116.029	-	163.582.411
Намалување	-	-	(3.980.360)	-	(3.980.360)
Салдо на 31 Декември 2020	153.958.095	2.108.386.466	4.075.719.283	-	6.338.063.844
Нето сметководствена вредност на 31 Декември 2020	891.560.140	518.885.110	904.564.461	175.634.464	2.490.644.175
Нето сметководствена вредност на 1 Јануари 2020	893.753.297	490.141.801	845.247.514	232.878.168	2.462.020.780
Набавна вредност					
Салдо на 1 Јануари 2019	1.011.282.601	2.531.893.153	4.640.392.176	313.494.891	8.497.062.821
Зголемување	19.290.543	49.646.165	220.639.581	278.241.797	567.818.086
Намалување	-	(1.339.185)	(64.200.629)	(358.858.520)	(424.398.334)
Салдо на 31 Декември 2019	1.030.573.144	2.580.200.133	4.796.831.128	232.878.168	8.640.482.573
Исправка на вредноста					
Салдо на 1 Јануари 2019	124.193.115	2.074.668.509	3.886.548.452	-	6.085.410.076
Амортизација	12.626.732	16.729.008	128.722.476	-	158.078.216
Намалување	-	(1.339.185)	(63.687.314)	-	(65.026.499)
Салдо на 31 Декември 2019	136.819.847	2.090.058.332	3.951.583.614	-	6.178.461.793
Нето сметководствена вредност на 31 Декември 2019	893.753.297	490.141.801	845.247.514	232.878.168	2.462.020.780
Нето сметководствена вредност на 1 Јануари 2019	887.089.486	457.224.644	753.843.724	313.494.891	2.411.652.745

9. **БИОЛОШКИ СРЕДСТВА**

2020	Недовршени земјоделски производи	Основно стадо	Обртно стадо	Повеќе-годишни насади	Средства во подготовка	ВКУПНО
Состојба на 1 Јануари 2020	-	-	-	-	-	-
Зголемување како резултат на набавки	-	-	-	-	-	-
Намалување како резултат на продажби	-	-	-	-	-	-
Ожнеани земјоделски производи пренесени во залихи	-	-	-	-	-	-
Промена на вредноста на биолошките средства	-	-	-	-	-	-
Трошоци на амортизација на биолошките средства	-	-	-	-	-	-
Состојба на 31 Декември 2020	-	-	-	-	-	-
<i>Нетековни средства</i>						
<i>Тековни средства</i>						
Вкупно биолошки средства 2020	-	-	-	-	-	-
2019						
Состојба на 1 Јануари 2019	-	-	-	-	-	-
Зголемување како резултат на набавки	-	-	-	-	-	-
Намалување како резултат на продажби	-	-	-	-	-	-
Ожнеани земјоделски производи пренесени во залихи	-	-	-	-	-	-
Промена на вредноста на биолошките средства	-	-	-	-	-	-
Трошоци на амортизација на биолошките средства	-	-	-	-	-	-
Состојба на 31 Декември 2019	-	-	-	-	-	-
<i>Нетековни средства</i>						
<i>Тековни средства</i>						
Вкупно биолошки средства 2019	-	-	-	-	-	-

	Тековна година	Претходна година
Вложувања во конвертибилни обврзници	-	-
Вкупно:	-	-

Број на конвертибилни обврзници:

Права кои ги носат конвертибилните обврзници:

11. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ

	Тековна година	Претходна година
Побарувања од купувачи во земјата	181.253.613	196.956.468
Побарувања од купувачи во странство	155.864.256	55.136.063
Застарени, сомнителни и спорни побарувања	4.268.554	3.433.530
Вредносно усогласување на побарувања	(4.268.554)	(3.433.530)
Вкупно:	337.117.869	252.092.531

12. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА

	Тековна година	Претходна година
Парични средства на денарски сметки	611.923.347	510.529.921
Парични средства во денарска благајна	-	-
Девизна сметка	50.847.643	1.091.887.233
Девизна благајна	-	-
Вкупно:	662.770.990	1.602.417.154

13. ОСНОВНА ГЛАВНИНА

Родови на акции	Во сопственост на	Состојба						
		2020	01.01.2020	%	зголем.	намал.	31.12.2020	%
Обични акции	Физички лица		90.263.305	5,16	-	-	90.263.305	5,16
	Правни лица		1.657.466.444	94,84	-	-	1.657.466.444	94,84
	Откупени сопствени акции		-	-	-	-	-	-
Приоритетни акции	ФПИО		-	-	-	-	-	-
	Вкупно		1.747.729.749	100	-	-	1.747.729.749	100
<hr/>								
2019		01.01.2019	%	зголем.	намал.	31.12.2019	%	
Обични акции	Физички лица		90.263.305	5,16	-	-	90.263.305	5,16
	Правни лица		1.657.466.444	94,84	-	-	1.657.466.444	94,84
	Откупени сопствени акции		-	-	-	-	-	-
Приоритетни акции	ФПИО		-	-	-	-	-	-
	Вкупно		1.747.729.749	100	-	-	1.747.729.749	100

14. ДОЛГОРОЧНИ ОБВРСКИ

Обврски со рок на достасување над 5 години:	Тековна година	Претходна година
Вид на обврска:		
Вид на обезбедување:		
Обврски спрема поврзани друштва	-	-
Обврски кон добавувачи	-	-
Обврски спрема поврзани друштва по основ на заеми	-	-
Обврски по основ на кредити	-	-
Обврски по основ на заеми	-	-
Останати долгорочни обврски:	-	-
Вкупно:	-	-

	Тековна година	Претходна година
Приходи од наемнини	23.649.975	20.452.337
Приходи од наплатени отпишани побарувања	-	-
Приходи од државни поддршки	-	-
Вкупно:	23.649.975	20.452.337

19. ОСТАНАТИ РАСХОДИ

	Тековна година	Претходна година
Транспортни услуги	206.830.772	197.272.860
Трошоци за саеми	-	-
Наемнина	7.802.079	7.505.478
Дневници за службени патувања и патни трошоци	2.707.360	6.659.591
Трошоци за членови на органот на управување, надзорниот одбор и за членовите на останатите органи	-	-
Трошоци за промоција, пропаганда и реклама	1.463.896	1.850.850
Премии за осигурување	11.156.022	10.362.299
Банкарски услуги и трошоци за платен промет	1.413.180	1.246.968
Трошоци за ревизија	2.467.783	1.317.510
Трошоци за останати интелектуални услуги	16.583.997	21.803.326
Вредносно усогласување на краткорочни побарувања	977.681	2.087.875
Загуби од отуѓување на нетековни средства	12.140	513.315
Останати расходи	28.988.805	30.210.815
Вкупно останати оперативни расходи	280.403.715	280.830.887

20. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ ДРУШТВА

	Тековна година	Претходна година
Побарувања по основ на купопродажни односи	136.515.088	42.074.314
Обврски по основ на купопродажни односи	203.075.586	107.681.628
Приходи од продажба на готови производи	637.338.901	572.146.616
Приходи од продажба на стоки	250.310.297	327.044.665

#

Цементарница УСЈЕ АД Скопје

	Тековна година	Претходна година
Приходи од наемнини	23.649.975	20.452.337
Приходи од наплатени отпишани побарувања	-	-
Приходи од државни поддршки	-	-
Вкупно:	23.649.975	20.452.337

19. ОСТАНАТИ РАСХОДИ

	Тековна година	Претходна година
Транспортни услуги	206.830.772	197.272.860
Трошоци за саеми	-	-
Наемнина	7.802.079	7.505.478
Дневници за службени патувања и патни трошоци	2.707.360	6.659.591
Трошоци за членови на органот на управување, надзорниот одбор и за членовите на останатите органи	-	-
Трошоци за промоција, пропаганда и реклама	1.463.896	1.850.850
Премии за осигурување	11.156.022	10.362.299
Банкарски услуги и трошоци за платен промет	1.413.180	1.246.968
Трошоци за ревизија	2.467.783	1.317.510
Трошоци за останати интелектуални услуги	16.583.997	21.803.326
Вредносно усогласување на краткорочни побарувања	977.681	2.087.875
Загуби од отуѓување на нетековни средства	12.140	513.315
Останати расходи	28.988.805	30.210.815
Вкупно останати оперативни расходи	280.403.715	280.830.887

20. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ ДРУШТВА

	Тековна година	Претходна година
Побарувања по основ на купопродажни односи	136.515.088	42.074.314
Обврски по основ на купопродажни односи	203.075.586	107.681.628
Приходи од продажба на готови производи	637.338.901	572.146.616
Приходи од продажба на стоки	250.310.297	327.044.665

Цементарница УСЈЕ АД Скопје

